

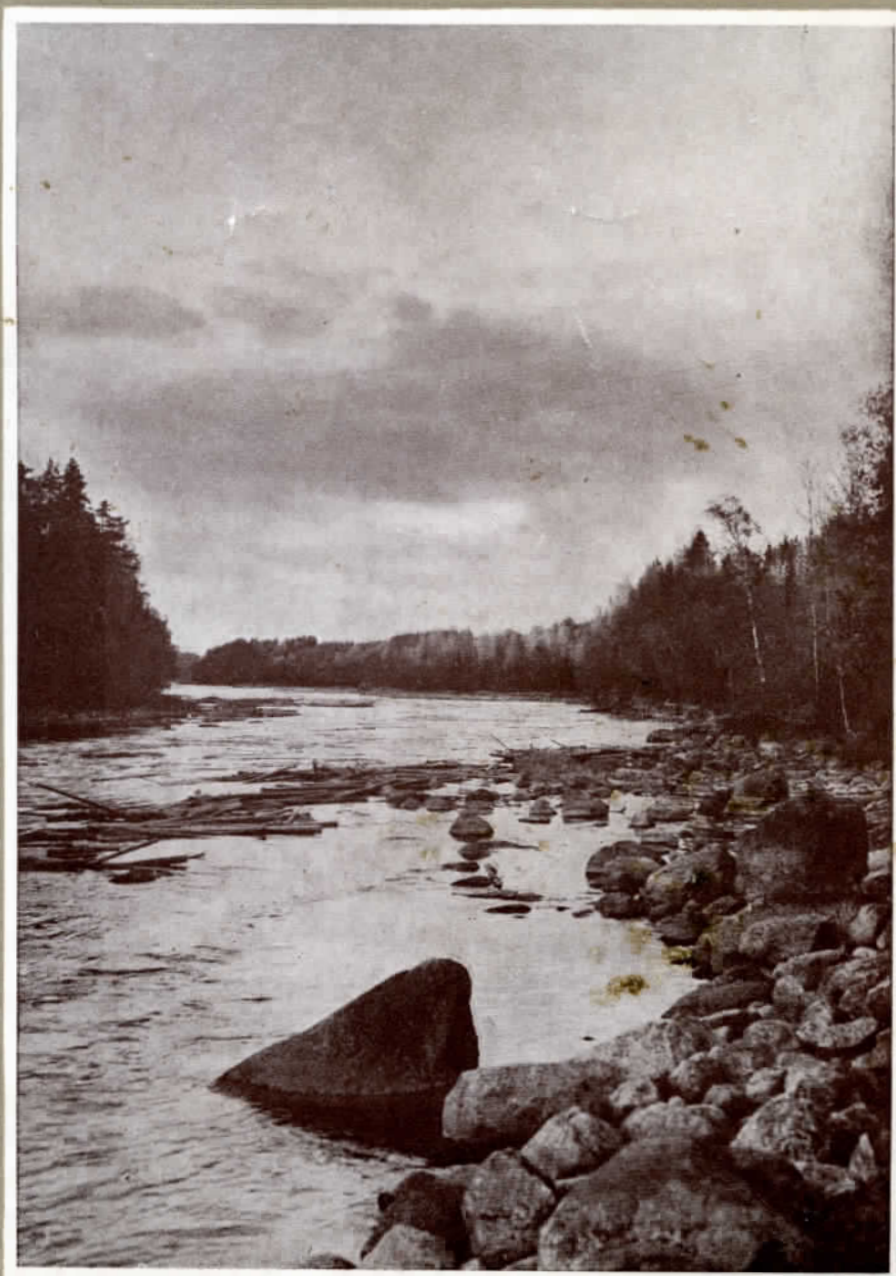
KYMI- YHTYMÄ

*Keltin koski, joka
lähiaikoina otetaan teol-
lisuuden palvelukseen.*

N:o 2.

1937

N:o 2 · 1937.

Toinen vuosikerta.

JOHTAJA JULIUS POLIN

JÄTTÄÄ KYMI-YHTIÖN.

Päivälehdet ja lukuisat aikakausjulkaisut ovat jo kertoneet, että Kymen Osakeyhtiön konttoripäällikkö, johtaja Julius Polin ikäsyistä on päättänyt jo tämän vuoden lopussa jättää nykyisen korkean ja vastuunalaisen toimensa siirtyäkseen vähemmän rasittavaan yksityiselämään. Täten poistuu yhtiön palveluksesta mies, joka miltei 30 vuoden aikana johtavassa asemassa on kiinteästi ollut mukana luomassa yhtiön sisäistä ja ulkonaista rakennetta sekä miltei lukemattomilla eri aloilla kehittämässä yhtiötä sen nykyisiin valtaviin mittasuhteisiin. Tämän kirjoituksen puitteissa ei ole mahdollista luetella kaikkia niitä tehtäviä, jotka ovat hänelle

kuuluneet tai joihin hän omasta alotteestaan vapaaehtoisesti on ryhtynyt, vielä vähemmän voi tämäläinen lyhyt kirjoitelma kuvastaa hänen persoonallisuutensa täyttä merkitystä, mutta alla hahmoteltujen tehtävien lukuisuus ja niiden rajaviivat ovat kuitenkin omiaan selvittämään käsitystä johtaja Polinin kantamasta työtaakasta ja hänen tähänastisesta elämäntyöstään.

Johtaja Polin tuli yhtiön palvelukseen johtokunnan sihteeriksi maaliskuussa 1908. Jo saman vuoden syksynä hänelle tarjottiin yhtiön konttoripäällikön toimi, minkä johdosta hän muutti Kymintehtaalle asumaan. Tämän jo

itsestään vastuunalaisen toimen hoitamista vaikeutti alussa etenkin se seikka, että silloin yhtiön rahataloudessa vallitseva vaikea ahdinkotila oli horjuttanut konttorin järjestystä. Johtaja Polin sai kuitenkin pian aikaan muutoksen tässä suhteessa, ja hänen taitavan johtonsa alaisena kehittyi pääkonttorin sisäinen rakenne ja järjestely lähinnä seuranneina vuosina nykyiseen lopulliseen muotoonsa. Vuosien 1918 ja 1923 välisenä aikana johtaja Polin, senaikaisen johtokunnan jäsenenä, hoiti johtokunnan sihteerin tehtäviä, kirjoitti kaikki pöytäkirjat sekä huolehti suuressa määrin johtokunnan ja hallintoneuvoston päätösten täytäntöönpanosta, minkä lisäksi hän tietenkin kuten ennenkin toimi konttori- ja samalla henkilökunnan päällikkönä. Paikallisen johtokunnan tultua v. 1924 alusta lukien lakkautetuksi on johtaja Polin toiminut, paitsi kahdessa viimeksimainitussa tehtävässään, yhtiön edustajana monessa johtokunnassa, minkä lisäksi hänen tehtävänä on ollut yhtiön toimitusjohtajan poissaollessa ylläpitää yhtiöjaksaisuutta yhtiön asioiden hoidossa toimitusjohtajan ohjeiden mukaisesti.

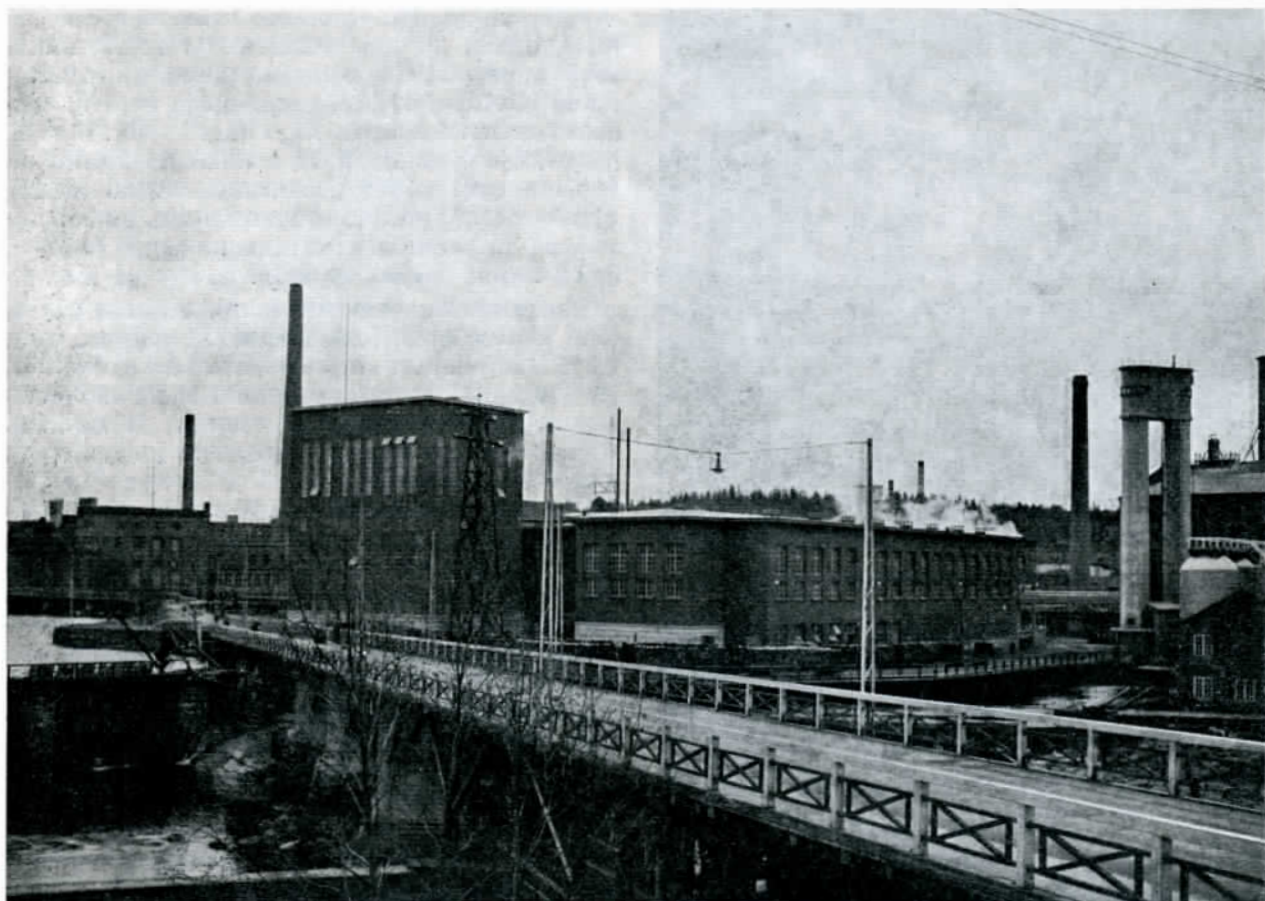
Johtaja Polin on siis toiminut monilla ja useinkin aivan kokonaan toisistaan eriävillä aloilla. Muun muassa voidaan mainita, että hän on ollut O.Y. Kissakoski A.B., A.B. Werla Träsliperi & Pappfabrik ja O.Y. Maaomaisuus A.B. nimisten osakeyhtiöiden hallitusten varajäsenenä, Gösta Björkenheims Fastighets A.B:n ja Kouvolan Kirja- ja Kivipaino O.Y:n hallitusten puheenjohtajana sekä Kouvolan Puhelin O.Y:n johtokunnan puheenjohtajana.

Kaikista ylläluetelluista, aikaa vaativista tehtävistään huolimatta on johtaja Polinilla riittänyt aikaa sosiaaliseen huoltotyöhön, etenkin työväestön sivistyksellisen ja aineellisen tason kohottamiseksi. Hänen harrastuksensa tähän toimintaan käy parhaiten ilmi hänen omasta n. 300 sivua käsittävästä teoksestaan „Kymin Osakeyhtiön sivistyksellinen ja yhteiskunnallinen toiminta”, jos nimittäin katsotaan asiaa sitä todellista taustaa vastaan, että tässä kir-

jassa selostetun toiminnan tulokset suureksi osaksi ovat johtaja Polinin oma-aloitteisen työn hedelmällistä satoa. Ryhtymättä sen lähemmin selvittämään hänen osuuttaan Kymi-yhtiön kyseenäolevassa toiminnassa mainitsemme ainoastaan lyhyesti johtaja Polinin toimineen Kymin Oy:n tehtaiden työläisten sairas- ja hautausapukassan sekä eläkekassan puheenjohtajana vuodesta 1920, Kymintehtaan kansakoulun johtokunnan puheenjohtajana vuodesta 1908, Kuusankosken tehtaan kansakoulun johtokunnan puheenjohtajana vuodesta 1921, Ammattikoulun johtokunnan puheenjohtajana vuodesta 1914, Aholan puutarhakoulun johtokunnan puheenjohtajana vuodesta 1916, Hyväntekeväisyysyhdistyksen puheenjohtajana vuodesta 1911 (lukuunottamatta aikaa 1915—1920) sekä Virkailijain Eläkekassan hallituksen jäsenenä ja sihteerinä. Sitäpaitsi on johtaja Polin kuullut jäsenenä myöskin Kuusankosken seurakunnan kirkkovaltuustoon ja kirkonrakennustautakuntaan.

Johtaja Polinin kirjallinen toiminta ei suinkaan rajoitu yllämainitun teoksen kirjoittamiseen, vaan on hän sen lisäksi muun muassa laajassa kirjassa kuvaillut Kymintehtaitten Suojeluskunnan osuutta vapaussotaan. — Ohimennen voidaan niinkään mainita, että tämän lehden julkaisemiseen ryhdyttiin johtaja Polinin aloitteesta.

Kuten yllä on mainittu, eivät nämä rivit ole voineet antaa muuta kuin vajanaisen ja aivan yleispiirteisen käsityksen johtaja Polinin suuresta merkityksestä itse Kymi-yhtiön, sen henkilökunnan ja työväen olojen ja tämän kotipaikkakuntamme kehityksessä. Omalta vaatimattomalta osaltaan pyytää tämä lehti saada liittyä kaikkien niiden joukkoon, jotka johtaja Polinin nyt erotessa tahtovat lausua julki kunnioituksensa hänen miehekästä ja oikeudenmukaista persoonallisuuttaan kohtaan ja jotka hartaasti toivovat, että hän vastaisessa toiminnassaan löytäisi ansaitun, hyvin täytettyä tehtävänsä vastaavan tyydytyksen.

Nykyinen klooritehdas viimeisen laajennuksen jälkeen (1936).

KUUSANKOSKEN KLOORITEHDAS.

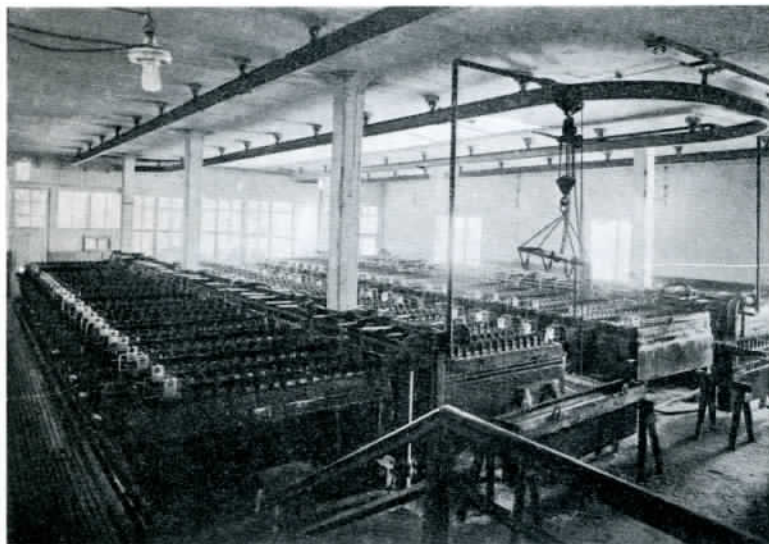
KIRJ. INSINÖÖRI R. ÖRNHJELM.

Enemmän kuin puolet siitä sulfiittiselluloosamäärästä, joka valmistetaan Kymin tehtailla, valkaistaan. Tämä valkaisu tapahtuu kloorin avulla, joko välittömästi kloorikaasulla tai käytämällä hypokloriittia. Osa tästä hypokloriittitarpeesta valmistettiin jo vuonna 1901 Kuusankosken selluloosatehtaaseen asetetussa natriumhypokloriittilaitoksessa. Tuotantokyky oli noin 200 tonnia ja se tyydytti Kuusankosken selluloosatehtaan silloisen tarpeen. Saavuttaakseen paremman taloudellisen tuloksen, sekä kun juuri siihen aikaan tarpeellinen sähkövoima oli saatavissa, päätti yhtiön hallitus rakentaa kloorialkalitehtaan, jonka tuotanto tyydyttäisi Kymin ja Kuusankosken selluloosatehtainten yhteisen tarpeen. Uusi laitos pantiin käyntiin kesäkuun 2 päivänä 1927. Tuotantokyky oli silloin laskettu 900 tonniksi klooria ja 1.000 tonniksi kaustiksoodaa.

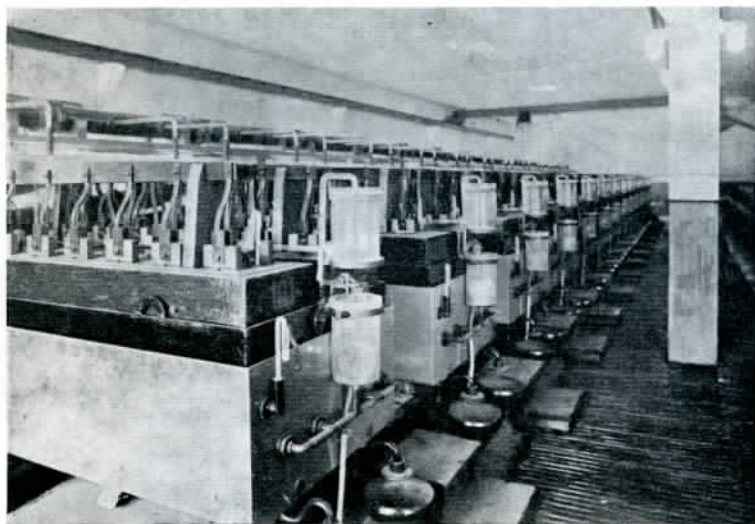
Pääasiallinen ero vanhan ja uuden laitoksen välillä oli se, että nyt tuotettiin kloorin ohella

myöskin kaustiksoodaa, mikä oli tärkeätä, koska tällä tavaralla oli menekkimahdollisuuksia kotimaisen saippua- ja kutomateollisuuden alalla. Uuden tehtaan rakentamisen johdosta raaka-aineena käytetyn suolan kulutus myös väheni 6 kilosta 2 kiloon 1 kiloa valmistettua klooria kohti. Jos tämän lisäksi otetaan huomioon, että uuden menettelytavan mukaan tarvitaan 1 kilo sammuttamatonta kalkkia 1 kiloa klooria kohti ja että suolan ja kalkin hinta on jokseenkin sama, niin huomaamme, että raaka-ainekustannukset laskivat noin $\frac{1}{2}$:lla. Myöskin sähkövirrankulutus on vähentynyt kolmanteen osaan vanhan laitoksen kulutuksesta tuotantoyksikköä kohti.

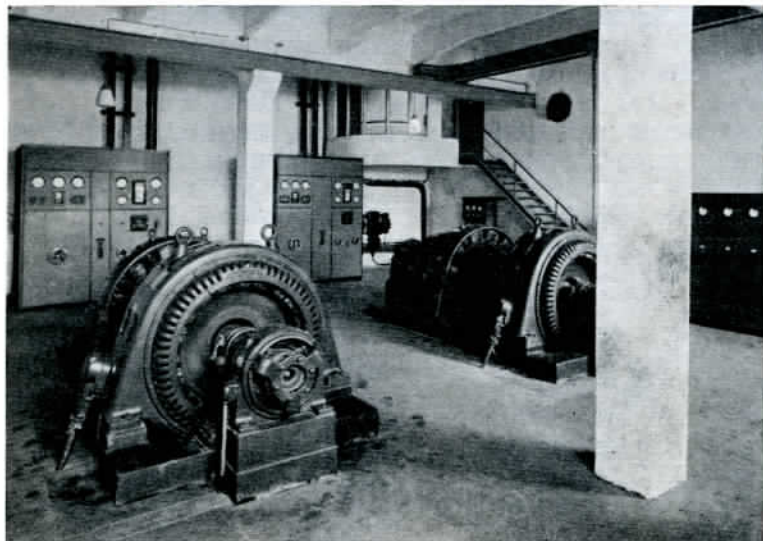
Selluloosatehtainten lisääntyneen valkaistun sulfiittiselluloosan tuotannon johdosta on klooritehtaan tuotantokykyä suhteellisesti kohotettu ja tulee tämä vuoden 1937 lopussa nousemaan 11,5 tonniin päivässä, mikä vastaa 4.000 tonnin suuruista vuosituo-
tuotantoa. Vuosina 1933

I ja II sarja. 1000 amp. kennot (1927).

III sarja. 4000 amp. kennot (1933).

III ja V sarjan muuttajat.

—1934 kohotettiin tuotanto kaksinkertaiseksi hankkimalla 30 kpl. uusia elektrolyysikennoja sekä vuoden 1936 kuluessa 900 tonniin ottamalla käyttöön 17 kpl. samanlaisia koneita. Tämän vuoden kuluessa hankitaan vielä 10 kpl. mainittuja kennoja lisää. Rakennuskuutio on vuosina 1927—1937 lisääntynyt 13.720 m³:stä 41.170 m³:iin, mutta on tämä kuutio, huomioonottaen pienemmät lisärakennukset, laskettu 6.000 tonnin maksimituotantokykyä varten.

Raaka-aineena kloorin valmistuksessa käytetään keittosuolaa, joka liuotetaan vedessä, minkä jälkeen vieraat aineet poistetaan kemikalioilla. Tämän jälkeen hajoitetaan suola sähkövirran avulla aineksiinsa, natriumiin ja klooriin. Kloori kehittyy kaasuna kennoista ja johdetaan joko imeytymisjärjestelmiin, joissa kalkkimaito toimii imeyttämisenesteenä, tai kloorinpuristusosastoon, missä kaasu ensin kuivataan, minkä jälkeen se nesteytetään puristamisen ja sen yhteydessä tapahtuvan jäähdytyksen avulla. Kloori kuljetetaan sitten juoksevassa muodossa tai hypokloriittikloorina joko säiliövaunuissa tai suoraan pumppujohdoissa valkaisuosastoille.

Kloorin kanssa yhtäaikaan muodostunut natriumi hajoittaa veden, jolloin muodostuu lipeää ja vetykaasua. Lipeä haihdutetaan höyryllä 48 %:seksi, jonka jälkeen se joko sulatetaan kiinteään muotoon, n. k. kaustiksoodaksi, tai myydään sinänsä. Diafragmakennoista tuleva heikko lipeä (noin 10 %) sisältää vielä suolaa, noin puolet siitä määrästä, joka syötettiin kennoihin. Tämä suola ei ole hajonnut, vaan poistetaan se haihduttaen, jolloin se saostuu, suodatetaan ja liuotetaan, minkä jälkeen se uudelleen käytetään kloorin valmistukseen. Osa tästä suolasta käytetään uusissa elohopeakennoissa, koska nämä vaativat puhdasta suolaa. Nämä kennot tuottavat myös täydellisesti suolavapaata lipeää ja niinkään myös suolavapaata kaustiksoodaa.

Klooritehdas jakaantuu siis seuraaviin osastoihin: suolanliuotus-, suolan- ja kloorin kyllästys-, elektrolyysi-, valkaisuvesi- ja kloorinpuristusosastoihin, sekä kaustiksoodakäsittelyä varten haihdutus-, sulatus- ja pakkausosastoihin.

Suolanliuotusosasto sisältää 8 kpl. säiliöitä, missä suola kiertävän veden avulla liuotetaan ja kyllästetään, minkä jälkeen tämä liuos pumputaan puhdistussäiliöihin, joissa vieraat aineet saostetaan käyttämällä barium kloridia ja kalsineerattua soodaa. Tämän jälkeen suodatetaan liuos ja pumputaan varastosäiliöihin. Näistä syötetään se tasajatkaisesti kennoihin.

Elohopeakennoja varten rakennettu kyllästämisosasto sisältää 2 suppilomuotoista kyllästäjää sekä niihin kuuluvat saonerottajat, yhden hiekkasuodattimen ja kaksi tasoitussäiliötä, joista toinen kyllästämisyjärjestelmä pidetään varalla. Suolaliuoksen sisältämän kloorin täh-

den tulee kaikkien kojeitten olla klooria kestävästä aineesta, esim. kovakumia, kiveä, lasia t. m. s. Yhteenlaskettu säiliökuutio on ainoastaan 50 m³ sekä haponkestävien muurattujen pintojen ala 120 m². Suolaliuos juoksee elohopeakennon, tasoitus-, kyllästys- ja suodatinsäiliöiden kautta, jonka jälkeen se painesäiliön kautta taas johdetaan takaisin elohopeakennoon.

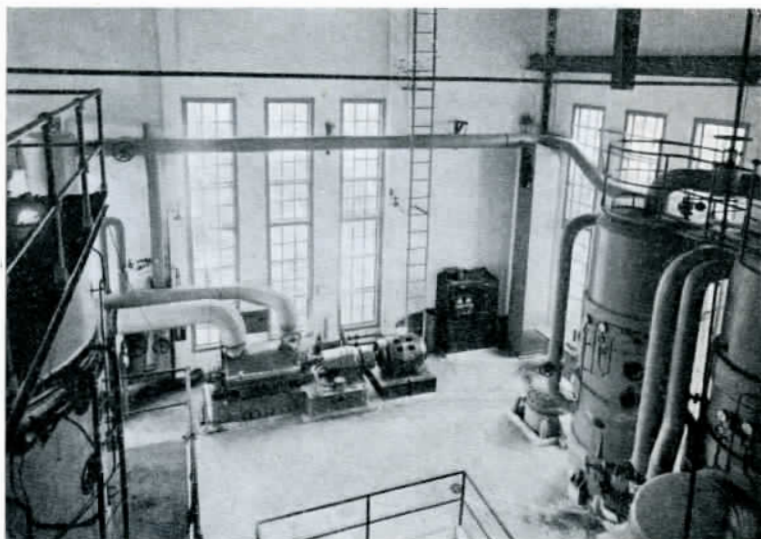
Elektrolyysiosasto sisältää 4 sarjaa. Ensimmäinen ja toinen käsittää 60 kpl. 1.000 amp. ja kolmas 32 kpl. 4.000 amp. diafragmakennoja. Neljäs sarja sisältää tätä nykyä 17 kpl. 6.000 amp. elohopeakennoja, mutta se on suunniteltu rakennettavaksi 27 kpl. 9.000 amp. kennoja varten. Ensimmäinen ja toinen sarja ovat liitetyt suoraan tehtaan tasavirtaverkkoon. Kolmatta ja neljättä sarjaa syötetään kahdesta toiminimi ASEA:n valmistamasta 625 kW:n muuntajasta.

Hypokloriittiosasto sisältää tarvittavan kalkin sammutusta ja lajittelua varten tarvittavan laitoksen sekä 4 imeyttämisyjärjestelmää hypokloriitin valmistusta varten niin jäännöskaasujen kuin juoksevan kloorin imeyttämistä varten kloorinpuristusosastolta. Osaston tuotantokyky on niin suuri, että koko kloorikaasutuotanto kennoista voidaan valmistaa hypokloriitiksi. Lisäksi on 8 kpl. varasto- ja kirkastussäiliöitä.

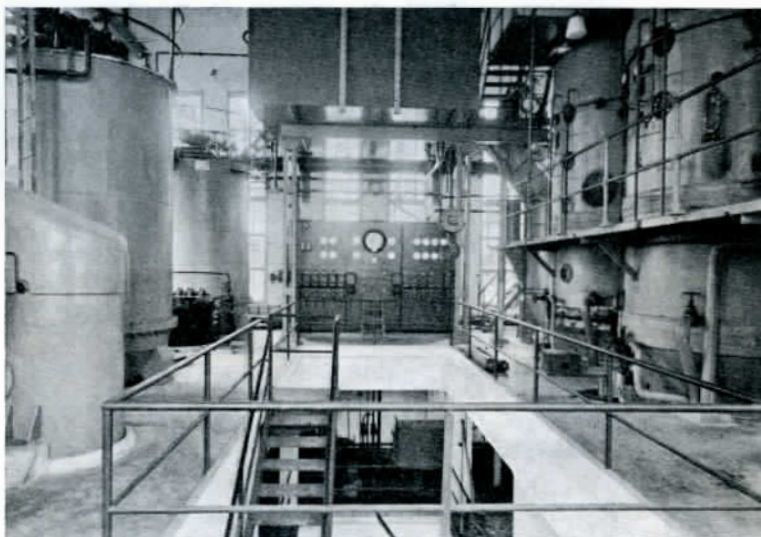
Kloorinpuristusosasto sisältää 3 kivitornia kloorikaasun kuivaamista varten rikkihapolla, kaksi 4,5 tonnin kloorinpuristinta sekä yhden kloorinlauhduksen. Jäähdyttäminen tapahtuu kahdessa ammoniakkijäähdytyskoneessa, joista toinen, samoin kuin toinen kloorinpuristimistakin, pidetään varalla. Juoksevan kloorin varastoimista varten löytyy 4 kpl. 15 tonnin varastosäiliöitä. Juokseva kloori kuormataan 2,5 tonnin säiliövaunuissa Kymin selluloosatehtaaseen.

Syyskuusta vuonna 1931 alkaen väkevöitetään lipeä uudessa lämpöpuristusosastossa, jonka tuotantokyky on 150 m³ lipeää vuorokaudessa. Väkevöitys tapahtuu kaksijaksoisesti siten, että väkevöitys 30 prosentiksi suoritetaan lämpöpumpulla, minkä jälkeen loppuhaihdutus 48 %:seksi suoritetaan höyryllä. Käyttämällä tätä menettelytapaa on saavutettu huomattava höyryn säästö. Järjestelmässä saostettu suola pestään yhdistetyssä suolasuodatin-suolaliukojärjestelmässä, missä kaikki kuljetuslaitteet ja osat, jotka tulevat saostetun suolan kanssa kosketukseen, on tehty ruostumattomasta aineesta.

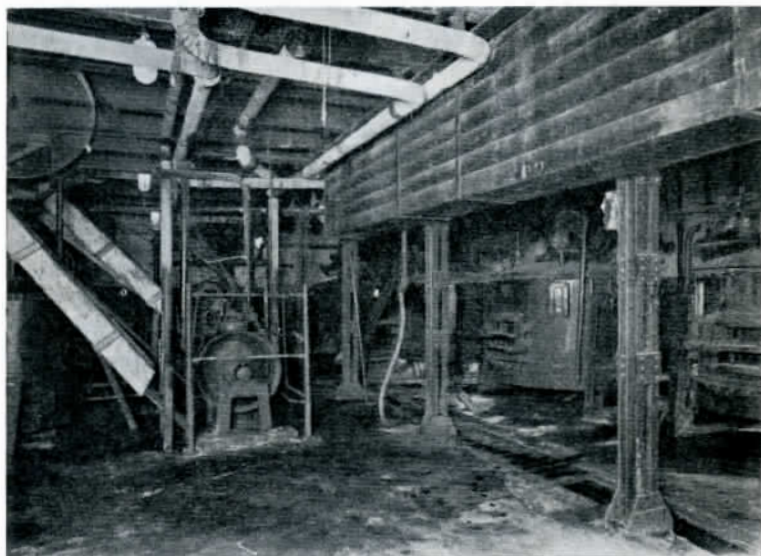
Kaustiksoodasulatuslaitoksessa on kaksi 6 m³:n suuruista sulatuspataa, jotka lämmitetään generaattorikaasulla tätä varten rakennetussa sulatusuunissa. Nykyinen tuotantokyky on noin 2.000 tonnia, mutta tulee rakentamisen alaisena olevan kolmannen sulatuspadan käyttäntöön ottamisen jälkeen nousemaan 3.000 tonniin. Kaustiksooda pakataan joko 300—400 ki-

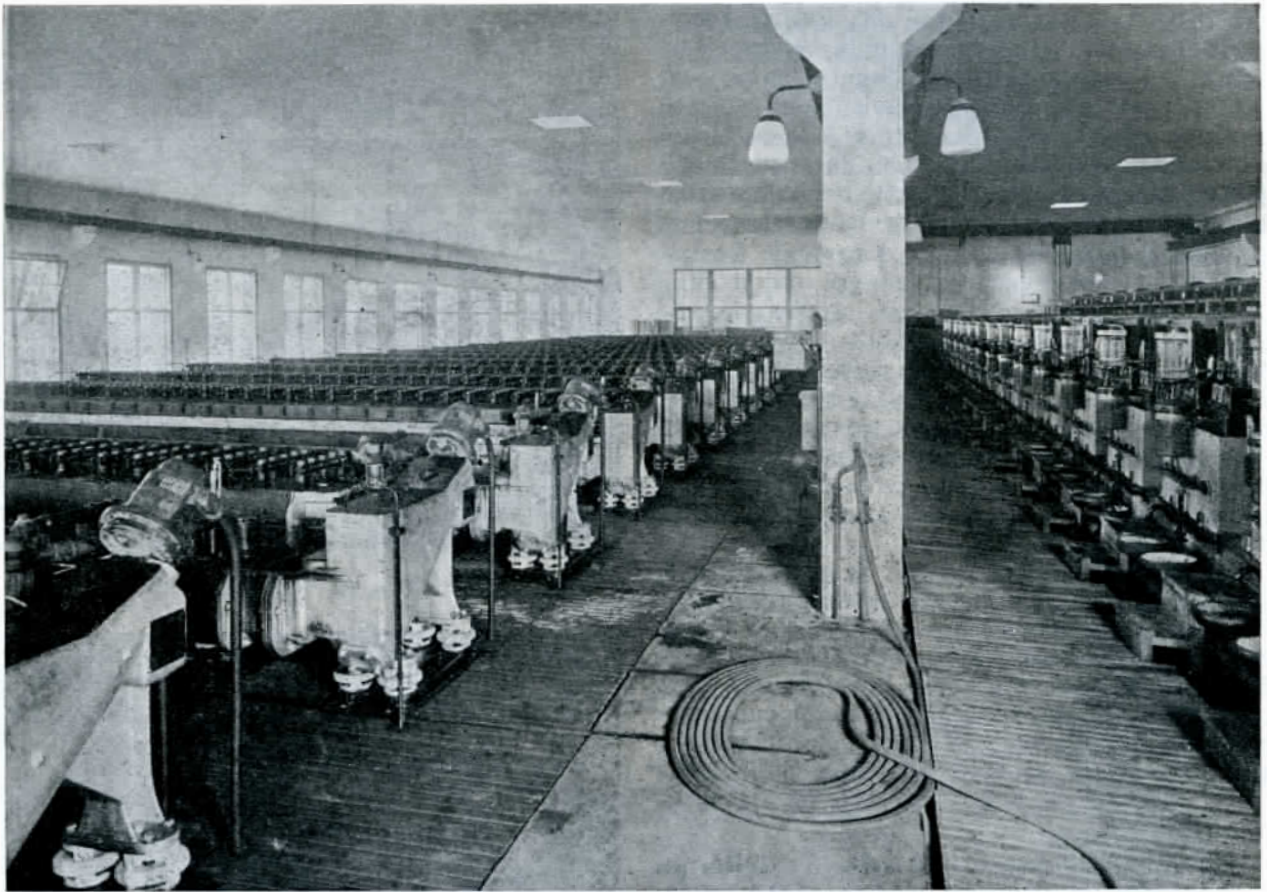
Lämpöpumppu.

Uusi haihdutusosasto, yläkerta. Etuhaihduttajat oikealla.

Vanha haihdutusosasto, alakerta. Suolasiivilät ja apukoneisto.

Kenno-osasto, vasemmalla uudet elohopeakennot (1936).

lon rautatynnyreihin tai muserrettuna taikka hiutaleina 50 kilon astioihin. Lipeä kuljetetaan säiliövaunuissa tai tynnyreissä.

Henkilökunnan ja ympäristön suojaamiseksi on ryhdytty laajaperäisiin turvallisuustoimenpiteisiin. Muun muassa on olemassa happikaasu-

kojeilla ja raskailla kaasunaamareilla varustettu erikoispelastusmiehistö. Lisäksi on tehtaan alle koulutus- ja opetustarkoitusta varten sisustettu kaasusuojelukammio, joka sisältää suojelukoneita sekä kojeita kaasumyrkytettyjen käsittelemään varten.

PIIRTEITÄ WERLAN PUUHIOMOIDEN HISTORIASTA.

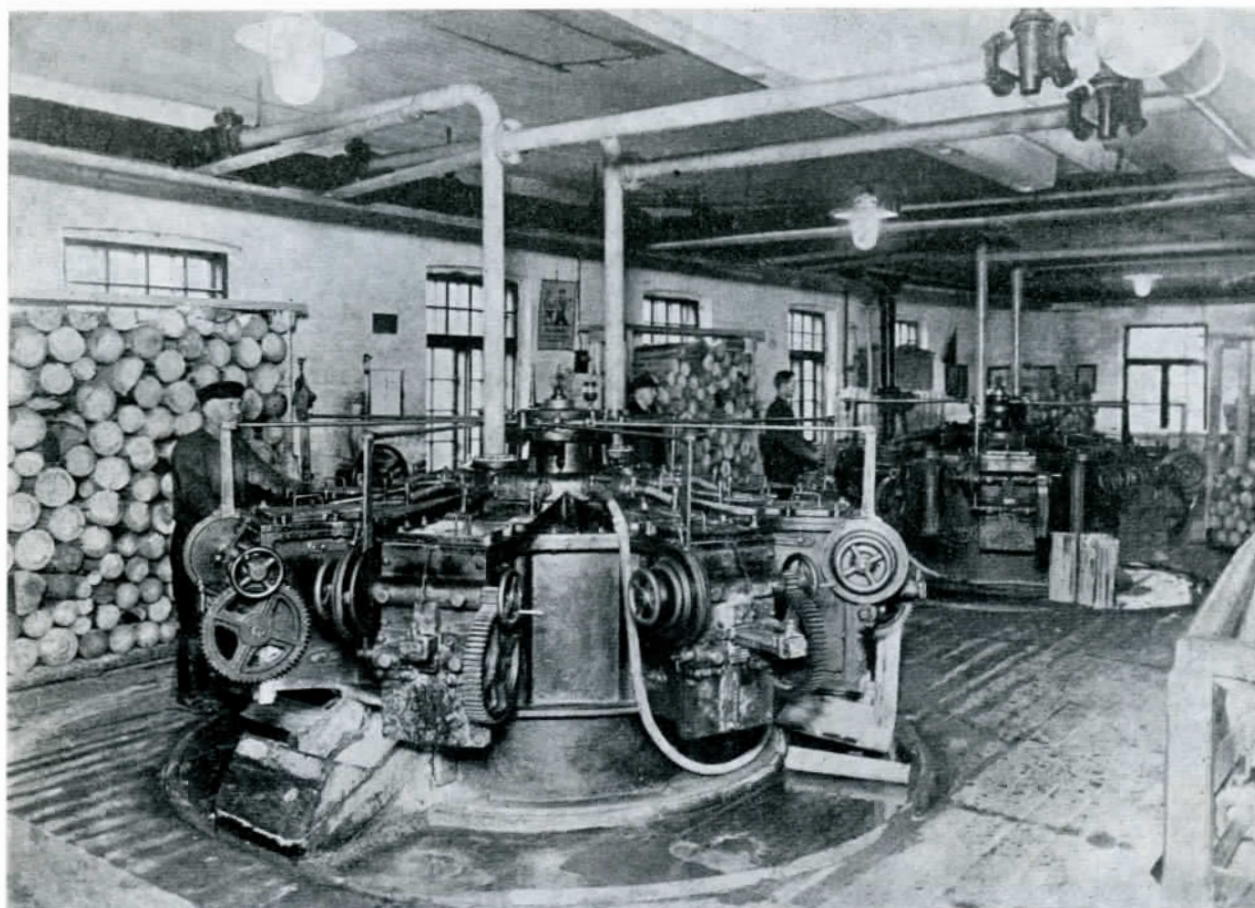
II.

Käsiteltyämme edellisessä kirjoituksessa melkein yksinomaan tehtaan rakennushistoriaa, olisi nyt ryhdyttävä kovin epäkiitolliseen tehtävään: kertomaan itse tehtaasta ja sen sekä entisistä että nykyisistä koneistoista ja miten niitä on uusittu ja muunneltu vuosien vieriessä, jotta ne pysyisivät tarkoituksiaan ja olemassa olevia kehitysmahdollisuuksia vastaavalla kannalla. — Tietenkään ei tässä nyt ole tarkoitus syventyä mihinkään yksityiskohtiin ja valitamme, että tulemme pakotetuiksi jonkun verran turvautumaan numero- ja tilastotietoihin.

Menemme siis nyt sisälle puuhiomorakennukseen, sen yläkertaan. Heti tässä oven lähetty-

villä on katkaisusirkkeli ja vertikaalinen kuorimakone, — Myrenin mekaanisen tehtaan tuotteita. Aikaisemmin kuorittiin hiomopuut kahdella horisontaali-koneella, joiden lisäksi vielä oli käytännössä pölkyjen puhdistuskone ja laite, jolla koetettiin porata oksia pois pölkyistä. Sanoin: koetettiin, sillä kerrotaan sillä yhtä paljon poratun oksien viereen.

Täällä yläkerrassa on massan- ja pahvinpakausrustin, leikkuukone, reijityskone, Wursteri, ja hiomokoneet. Kun tehdas v. 1882 sai ensimmäisen koneistonsa Maschinenfabrik Germaniasta Chemnitzistä, muodosti pääosan niistä kaksi horisontaalista hiomokonetta 5:llä puristi-

Werlan puuhiomen yläkerta.

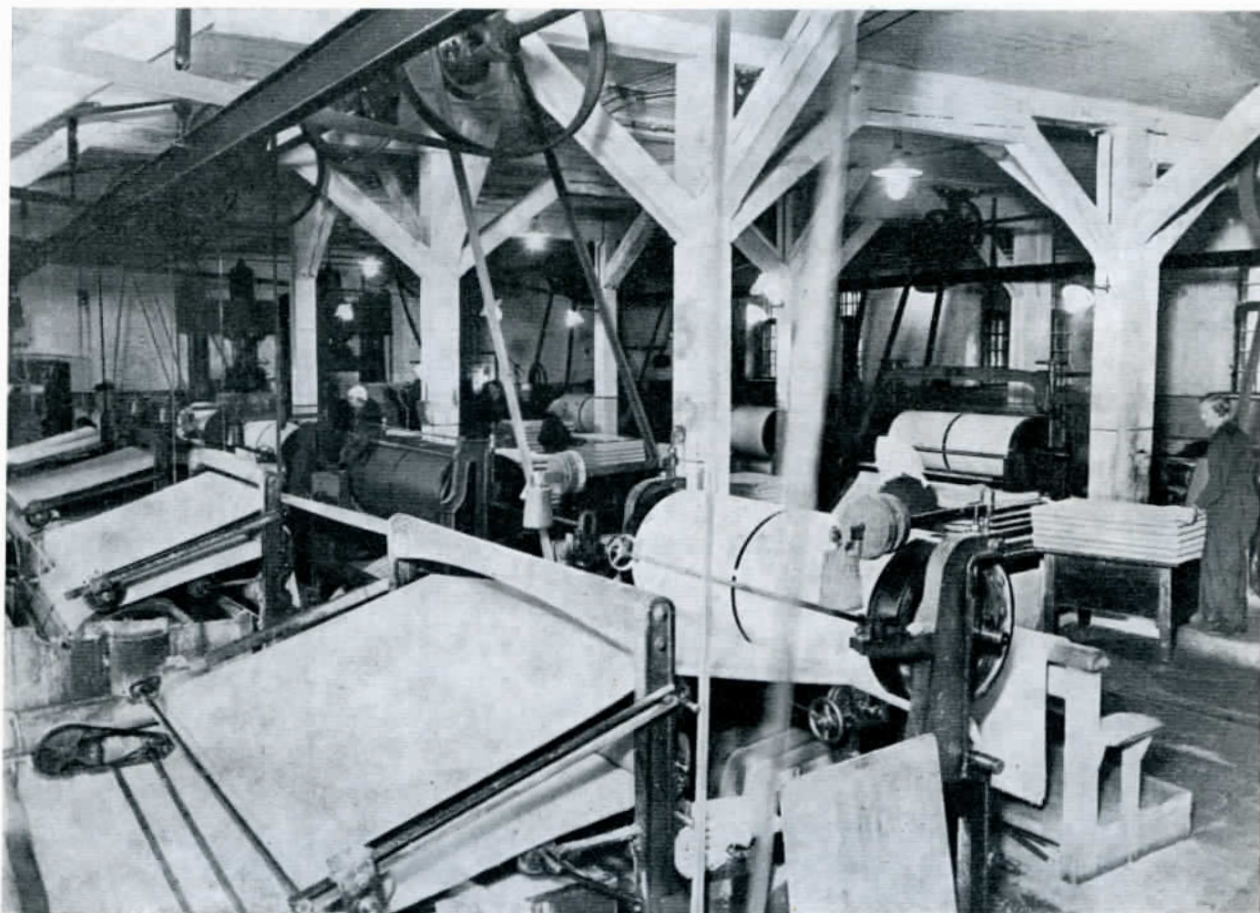
mella, neljä kokoojakonetta, keskipakoispumppu 1.000 m/l., kaksivalssinen kiilloituskone ja pari puristuskonetta. Ne saatiin asetetuiksi paikoilleen niin että toukokuussa voitiin tehdä panna käyntiin. Ensimmäisen vuoden tuotannoksi on kirjoihin merkitty 683.619 kg.

Vuosina 1886—77 siirrettiin Hovinmaan puuhiomosta, jonka omisti konsuli Dippel, tänne yläkertaan kolmas hiomokone, joka oli 8-puristiminen ja jolla jauhettiin 30 sm. pölkkyyä. Uusi turbiini tätä varten tuli Ruotsista ja oli se 175-hevosvoimainen. Kun tämäkin hiomokone oli saatu käyntiin, nousi jo seuraavan vuoden tuotanto lähes puoleentoista miljoonaan kiloon (1.413.594 kg.).

Näihin aikoihin hankittiin tehtaalle sen ensimmäinen höyrykattila. Tähän asti oli pahvi kiilloitettu kylmillä valsseilla, mutta nyt alettiin entisen kaksivalssisen koneen ohella kiilloittaa myös uudella kolmevalssisella, jonka valssit kuumennettiin höyryllä. Samaan aikaan sitten, kun Werlaan rakennettiin sähkölaitos (1889—91), pidennettiin vesiränniä ja ostettiin joitakuuta tehtaankoneita, joista mainitsemme ainoastaan leikkuukoneen, koska sellaista ei aikaisemmin oltu käytetty. Hovinmaasta tuotu kol-

mas hiomokone poistettiin käytännöstä vuonna 1896, kun sen sijaan oli ostettu A. B. Karlstads Mekaniska Werkstad'ilta uusi 8-puristiminen, myös horisontaalinen hiomokone. Se revittiin vuorostaan 1920, jolloin täällä alkoivat ne suuret uudistus- ja korjaustyöt, joiden aikana tehtaan koneisto perinpohjin uusittiin, rakennettiin uudet patolaitteet, uusi sähkölaitos y. m., ja jotka työt voidaan katsoa päättyneiksi oikeastaan vasta 1927, jolloin kosken yläjuoksun perkaustyöt, joihin käytettiin melkein miljoona markkaa, saatiin loppuun suoritetuiksi. Vuodesta 1920 on yläkerrassa sijainnut vain kaksi horisontaalista, Karhulassa 1903 valmistettua konetta, joilla hiotaan kylmäämassaa. Ennenkuin nyt menemme alakertaan, mainittakoon tässä vielä sivumennen, että aikaisemmin kiilloitettiin pahvi täällä yläkerrassa, mutta nyt ovat koneet siirretyt toiseen tehdasrakennukseen.

„Maschinenfabrik Germania J. S. Schwalbe & Co.” luemme kolmen kokoojakoneen kehyyksessä pienessä ajan tummentamassa taulussa. Niin, ne ovat tosiaan kolme niistä neljästä koneesta, jotka 1882 silloisiin sylintereihinsä pyörittivät Werlan tehtaan ensimmäisen kuukauden vaati-

Osa alakerran kokoojakoneista.

mattoman tuotannon 1.870 puutaa eli 30.632 kiloa.

Vuosien kuluessa on näitä kokoojakoneita ostettu lisää, niin että niitä nyt on pyörimässä kahdeksan kappaletta, neljä kummallakin puolella keskikäytävää. Kuudella niistä ajetaan pahvia ja kahdella massaa. Vesi puristettiin massasta ennen kolmella puristimella, joista yksi oli hydraulinen. Tuotannon kasvaessa jäi niiden puristusteho kuitenkin liian pieneksi ja hitaaksi, joten ei auttanut muu kuin hankkia tehokkaammat puristuslaitteet: hydraulinen 400 ilmakehän Häuser-kaksoispuristin ja hydraulinen, myös 400 ilmakehän puristin Karhulan tehtaan valmistetta.

Edellä mainitsimme, että 1920 purettiin yläkerrasta kolmas hiomokone. Sen sijaan hankittiin Tampereen Puuvilla- ja Rautateollisuus O.Y:ltä 3-puristimen vertikaalinen hiomokone, joka sijoitettiin tänne alakertaan. Sillä hiotaan kuumaamassaa.

Veisi liian paljon tilaa selostaa apukoneita, minkä vuoksi mainittakoon ainoastaan, että keskipakolajittelija ja raffinööri ovat Voigt-tyyppisiä ja Hollanterin asemasta on nyt Wursteri, jonka näimme yläkerrassa. Apu- ja korjauspa-

jan koneita pyöritti vuodesta 1895 vuoteen 1920 75-hevosvoimainen Achillesturbiini, jonka jälkeen tarvittava voima on saatu sähkömoottoreista.

Pistäydymme nyt lopuksi vielä kuivaushuoneeseen.

Rakennus on nelikerroksinen, ja kuivataan pahvi täällä kuumalla ilmalla, joka pannuhuoneesta johdetaan tänne rautaputkilla, jotka lähinnä uunia ovat valurautaisia ja jatkuvat sitten rautapeltisinä. Pahvi ripustetaan kuivumaan n. k. „pidikkeihin”, jotka ovat kiinnitetyt rautakiskoihin. Näihin neljään kerrokseen mahtuu noin 20.000 kiloa, joka kuivuu suunnilleen 3—5 päivässä. Kesäkuukausina kuivataan pahvia sen lisäksi erityisessä „kesäkuivuhuoneessa”, jossa kuuman ilman asemasta tuuli ja lämmin kesäilma kuivaa pahvin noin kahdessa viikossa. Tähän rakennukseen mahtuu noin 15.000 kg.

Ja tähän lopetammekin sitten kiertokäyntimme tehtaalla.

* * *

Tarvittavan raaka-aineen — ja alkuvuosina myös polttopuut — on tehdas saanut pääasialli-

sesti Mäntyharjun reitin pohjoisista osista. 1880-luvun alkuvuosina oli tehtaalla välipuhe parin talollisen kanssa, joista toinen oli Kangasniemeltä ja toinen Leivonmäeltä. Nämä hakauttivat siellä metsiä ja lautasivat sitten puut tänne, missä tehdas vastaanotti ja tilitti ne. Hiomopuut nostettiin kosken yläpuolelle ja halkopuut alapuolelle, missä yhä edelleen on halkokenttä. Aikaisemmin seisoj siellä kookas pyörä, jolla puut vedettiin järvestä. (Kerrotaan näiden „halkopuiden” olleen komeita tukkeja, joukossa jopa 30 tuumaisia, joista tarvittaessa piiluttiin parruja.) Vuonna 1885 on tehtaalla jo kuitenkin palkattu metsätöiden johtaja, joka huolehtii tarvittavan puutavaran ostamisesta ja myös valvoo sen lauttausta Werlaan.

Ne puuhiomot jotka sijaittivat Werlan alapuolella, olivat järjestäneet niin, että Tampereen Puuvilla- ja Rautateollisuus O. Y. huolehti yhteisestä lauttauksesta Puulavedestä Vuohijärvelle ja Kymin O. Y. Vuohijärvestä Pilkkanmaahan. Joulukuussa 1891 perustettiin sitten n. k. Mäntyharjun lauttausyhdistys, joka otti huolehtiakseen lauttauksesta Puulavedestä aina Pilkkanmaahan asti. Laitaus alkoi 1892 lauttauspäällikkö Hj. Andersenin johdolla. Aina vuoteen 1900 saakka uitettiin hiomopuut erikseen, mutta tästä vuodesta alkaen päätettiin, että kaikki puut tässä reitissä uitetaan sekaisin, Werlan puuhiomon puita lukuunottamatta, ja näin uitetaan pääasiassa yhä edelleen.

On muuten huvittavaa todeta, että jo melkein puolivuosisata sitten pelättiin hiomopuiden loppuvan. Niinpä kirjoittaa herra R. Duncker kirjeessään 5.12.1888 konsuli Dippelille: „Näyttää tulevan vaikeammaksi kuin luulin saada ostaa hiomopuita. Talolliset ovat huomattavasti koroittaneet kuusipuumetsien hintoja, viime syksystä lukien, varmaan siksi, että niin monta ostajaa matkustaa (näillä seuduilla) ja tarjoovat toinen toistaan enemmän. Suuremmilla tehtailla on nyt monta ostajaa, jotka lakkaamatta matkusteleval reitin varsilla ja ostavat varmaan pois kaiken puutavaran parin vuoden sisään millä hinnalla tahansa, kunhan vain saavat”. Kirje on siis koko lailla pessimistinen sävyllään. Ja tässä vielä pieni ote toisesta kirjeestä (21.1.1889): „Kangasniemellä on — — tehtaan asiamies ostanut kaikki parhaat metsät ja sen lisäksi koroittanut hiomopuiden hinnat niin korkealle, ettei nyt voi ostaa. Hän maksoi puolta enemmän mitä puut maksavat täällä Valkealassa”.

Turvatakseen tarvittavan raaka-aineensa alkoi tehdas ostaa taloja. Vuoteen 1916 mennessä oli näitä metsätiloja ostettu 42 (Jaalassa 1, Mäntyharjussa 22, Valkealassa 16, Suomenniemellä 1 ja Hirvensalmella 2) ja niiden metsäala oli yhteensä 6.078,12 hehtaaria. Kun metsät 1910 koelaskettiin löytyi niissä:

Hiomopuita 5 m. korkeud. 5—11"	166.690 kpl.
„ ohkaisempia	282.925 „
Mäntypuita 5 m. korkeud. 5—11"	257.018 „
„ 7—15"	44.249 „
Yhteensä 750.882 kpl.	

Sen lisäksi oli koivupuita noin 17.000 m³.

Näiden metsien hoidosta huolehtii vuodesta 1923 alkaen Kymin O. Y:n Metsäosasto ja kuuluvat ne metsänhoitaja E. B. Eklundin hoitoalueisiin. — Hiomopuita tarvitsee tehdas noin 15.000 m³ ja polttopuita noin 8.000 m³ vuodessa.

* * *

Werlan tehdas valmistaa kiilloitettua puupahvia ja puumassaa.

Myynnistä huolehti alkuvuosina toiminimi Dippelin konttori Viipurissa, joka muuten myös oli Werlan „pääkonttori”. Heti alussa saavutti Werlan pahvi hyvän laatunsa vuoksi erinomaisen menekin Venäjälle, minne sentähden suurin osa myytiin. Kun tuotteet menivät Venäjälle, johtui tästä, että paino laskettiin puudissa aina vuoteen 1893, jolloin myynti siirtyi tällöin perustetulle Suomen Puuhiomoyhdistykselle, jonka konttori oli ensin Viipurissa ja johon yhdistykseen Werla heti alussa liittyi. Mutta vuoteen 1918 oli Venäjä vielä kuitenkin suurin ostajamaista.

Kun sitten saavutimme itsenäisyytemme, al-

Hiomopuiden nostolaite.

koi uusi aika, joka toi mukanaan uudet probleemit, mitä myyntiin tulee. Markkinat Venäjälle sulkeutuivat, minkä vuoksi uusia oli etsittävä. Pahvi alkaa nyt hakeutua länsimaille. Saksa, Hollanti, Belgia, Tanska ja Englanti — kotimaata lukuunottamatta — ovat nyt ne maat, joihin Werlan pahvia etupäässä myydään. Mutta myös pitemmällekin sitä lähetetään, nimittäin Etelä-Amerikkaan.

Massa on myyty etupäässä Tanskaan, Belgiaan ja Ranskaan. Venäjälle on vuoden 1918 jälkeen myyty vain 2.145 tonnia. Vuodesta 1932 alkaen on kaikki märkämässä lähetetty Kymin O. Y:n tehtaille Englantiin. Tehtaan tuotanto on noin 4.000.000 kg., josta puolet pahvia. Myynnin nettoarvo oli:

Vuonna 1908	Smk.	331.623:53
„ 1918	„	1.341.783:53
„ 1932	„	4.691.096:13

Edellisessä kirjoituksessa mainittiin ohimennen, että pahvi ja massa ennen kuljetettiin lähetyksille hevosilla. Kolmen kylän, Suur-Selänpään, Vähä-Selänpään ja Sopasen talollisten kanssa oli tehty sopimus, jonka mukaan kukin näistä kylistä vuorotellen lähetti, sanan Werlasta saatuaan, hevosia pahvin ja massan ajoon tehtaalta. Ajanmittaan tämä järjestelmä kuitenkin kävi hankalaksi. Osoittautui nimittäin vaikeaksi saada hevosia syksyllä ja keväällä teiden ollessa huonossa kunnossa. V. 1889 valittaa isännöitsijä Kreidl kirjeessään konsuli Dippelille, ettei hän „viikkokausia kestäneiden sateiden tähden” ole saanut hevosia, minkä vuoksi tilauksia ei voitu lähettää määräaikoina. Pari vuotta tämän jälkeen on tehtaalta sen vuoksi hankittu jo 8 hevosta, joten ei enään oltu riippuvaisia muista. Hevosilla ajettiin vuoteen 1929, minkä jälkeen pahvin ja massan kuljetukseen alettiin käyttää kuorma-autoja, joita tehtaalta nyt on kolme.

* * *

Werlan tehtaan toimeenpanevana johtajana on siitä asti, kun tehdas oston kautta siirtyi Kymin Osakeyhtiölle, ollut johtaja E. Kläile, ja isännöitsijänä v. 1882—1908 insinööri G. Kreidl, v. 1908—1920 johtaja Hj. Andersin, v. 1920—1922 insinööri R. Breitenstein ja v. 1923— agronomi B. Breitenstein. Tehtaan ensimmäisenä mestarina oli aina vuoteen 1932 A. H. Kronholm, joka tänä vuonna, oltuaan 50 vuotta mestarina, siirtyi eläkkeelle.

* * *

Tehtaan vakinaiselle työväelle — jota v. 1885 oli vain 26 miestä ja 14 naista, mutta jota nykyään on 113 henkeä, niistä naisia 46 — on yhtiö osittain ostanut, osittain rakennuttanut asuinrakennuksia, joissa on jonkun verran yli

Isännöitsijä Gottfrid Kreidl.

70 huonetta. Nämä rakennukset — kahta lukuunottamatta — sijaitsevat Valkealan puolella ja asuu niissä satakunta henkilöä, perheet mukaanluettuina. Työväestö on yhtiön toimenpiteitten kautta ja avustuksella perustanut sairaja- ja hautausapukassan (1898), jonka ylläpitämiseksi sen jäsenet maksavat määrätyn prosentin palkastaan ja yhtiö puolet siitä, mitä jäsenet yhteensä.

* * *

Seitsemäntenä päivänä lokakuuta 1908 sammui Werlan tehtaan perustajan isännöitsijä G. Kreidl'in elämä Kammion sairaalassa Helsingissä. Hänen ansiokseen on luettava, että pieni Werlankoski hiljaisessa syrjäseudussa tuli palvelemaan teollisuutta ja sen kautta antamaan työtä ja leipää monelle perheelle. Hän lepää nyt viimeistä untaan kaukana kauniista Werlan tehtaasta, eräässä suuren Pietarin kaupungin hautausmaista, joka multiinsa kätkee myös hänen vaimonsa Emilia Kreidl'in.

T. M. A. I.

— Kymin Oy:n ammattikoulun oppilaita kävi syyskuun puolivälissä tavanmukaisella retkeilyllä pääkaupungissa, missä kahden päivän aikana tutustuttiin oppilaitten kannalta mielenkiintoisimpiin nähtävyyksiin, kuten Korkeasaaren eläintarhaan, työväensuojelunäyttelyyn, eduskuntataloon, Fazerin karamellitehtaaseen, Stockmannin tavarataloon y. m. Tietenkin käytiin myös huonekalumessuilla, joilla oli paljon kiintoisaa nähtävää. Retkeen osallistui yli 70 tyttö- ja poikaoppilasta opettajien johdolla. Osan kustannuksista suoritti yhtiö.

VÄHÄN VALTION LASTENSUOJELUTOIMINNASTA.

*Valtion lastensuojelun tarkastaja,
maisteri Margit Borg.*

Pääkaupungissa käydessään pistäytyi edustajamme sosiaaliministeriössä, missä Kymi-yhtiön entinen huoltotarkastaja, maisteri Margit Borg hoitaa lastensuojeluntarkastajan virkaa. Edustajamme pyyntöön saada lyhyt selostus valtion osuudesta maamme lastensuojelutyöhön maisteri Borg kernaasti suostui kertoen seuraavaa:

Suomessa on lastensuojelu ja nuorisonhuolto tunnetusti jo kokolailla korkealla kannalla. Kun lastensuojelulaki tämän vuoden alusta astui voimaan, asetti se valtiolle entistä enemmän velvollisuuksia lastensuojelun ja nuorisonhuollon valvonnan suhteen. Lain mukaan on lasten ja nuorten henkilöiden yhteiskunnallinen suojelu ja huolto Suomessa kuntien tehtävänä valtion viranomaisten johdon ja valvonnan alaisena. Tämän rinnalla tehdään maassamme laajaa, yksityistä lastensuojelutyötä erilaisten yhdistysten, seurakuntien eikä vähimmin tehdaslaitosten piirissä. Yksityinen lastensuojelutyö onkin ollut uranuurtajana ja uusien aloitteiden tekijänä lastensuojelualoilla. Valtion lastensuojelutoiminta keskittyy lähinnä sosiaaliministeriöön, missä pääasiallisen työn muodostavat lainsäädännön valmistelu, erilaisten yksityisten ja kunnallisten huoltotyömuotojen tukemiseksi tarkoitettujen valtionapujen myöntäminen, sekä yhteiskunnallisen huollon piiritarkastajien, sosiaaliministeriön lastensuojeluntarkastajien ja valtion muiden viranomaisten tarkastava, ohjaava, valistava ja suunnitteleva toiminta. Esi-merkkienä suunnitteluista mainitsen vain erään kaikkien huoltotyöntekijäin sydämällä tällä hetkellä tärkeänä olevan kysymyksen: yhteiskun-

nallisten työntekijäin kouluuttamisen järjestämisen. Sosiaaliministeriön lastensuojelutoiminta on siis ennenkaikkea ohjaavaa ja suunnittelevaa. Sen sijaan sille ei kuulu yksityisten tapauksen hoito.

Sosiaaliministeriössä toimivien valtion lastensuojeluntarkastajain pääasiallinen työ kohdistuu lastensuojelulaitosten tarkastukseen ja valtioapujen myöntämiseen. Useihin satoihin nousee niiden laitosten ja työmuotojen lukumäärä, jotka vuosittain saavat valtion apua ja tukea työssään. Sitäpaitsi monet lastenseimet, tyttö- ja poikakerhot, yksityiset lastenkodit y.m.s. tekevät esim. juuri teollisuuslaitosten ylläpitäminä omintakeista työtään kasvavan polven hyväksi, pyytämättä valtion rahallista tukea.

Ehkäpä on paikallaan luoda pikasilmäys lastensuojelutyömuotoihin, joita yksityiset, kunnat ja valtio ylläpitävät eri puolilla Suomea. Alusta alkaessamme, lasten ikää seurattaessa, on ensiksi mainittava äitiyshuolto. Jo äidiksi tuleva saa tarvitsemansa tiedot ja neuvot. Ja tänä vuonna on maan hallitus antanut eduskunnalle esityksen äitiysvakuutuslaista, jolla järjestetään vähävaraisille synnyttäjille avustus joko rahallisen avun tai luontaisien muodossa. Sitten seuraa pikku-lapsi-ikä työmuotojen vuoro. Lastenhoidon neuvoloissa saavat äidit lääkärin ja terveydenhoitajan antamaa opastusta alle kouluikäisten lasten hoidossa. Teollisuusseuduilla ja kaupungeissa voi aamulla ansiotyöhön lähtevä äiti jättää 0—3-vuotiaan pienokaisensa lastenseimeen, jossa tämä saa ikänsä vaatiman ravinnon ja hoidon. 3—7-vuotiaat lapset leikkivät ja askartelevat lastentarhoissa ja leikkikentillä. Kesäsiirtoloissa pääsevät kaupunkilaislapset osallisiksi maaseutukesän suomista eduista.

Nyt olemmekin seuranneet lasta jo kouluikään. Koululääkärit ja kouluhoitajattaret vaalivat oppilaitten terveyttä. Ja sitten on vielä lasten vapaa-aika-ongelma ratkaisematta. Joutilaisuuden ja huliganismin vastustamisessa ovat settlementtien, erilaisten yhdistysten, teollisuuslaitosten ja seurakuntien askartelukerhot, partioliike, urheiluyhdistykset, nuorisokirjastot, maatalouskerhot y.m.s. tehneet vaikutuksellista työtään. Osa näistä ei kuulu sosiaaliministeriön vaan muiden ministeriöiden alaisuuteen.

Nykyään pannaan Suomessa suuri paino nuorison ammatikasvatukselle ammattikouluissa ja kursseilla. Ja se onkin tärkeä toimenpide, paitsi ammattitaidon edistämisen ja joutilaisuuden vastustamisen kannalta, myös ehkäisevän köyhäinhoidon alalla. Eduskunta myönsi tänä vuonna vähävaraisten nuorten

ammattikasvatuksen tukemiseksi 2,5 milj. markkaa.

Laitoshoidon alalta enää vain maininta kunnallisista ja yksityisistä lastenkodeista, koulukodeista ja tylsämielisten hoitolaitoksista. Valtion omina laitoksina toimii lisäksi eri puolilla maatamme 10 kasvatustilasta, joihin otetaan tuomioistuimen päätöksellä alle 15-vuotiaita nuoria rikoksentekijöitä, mutta myös vanhempien, hoolijien ja kuntien anomuksesta pahantapaisia ja laiminlyötyjä lapsia. Kehityskykyisiä v a j a -

Ahkerä ja iloinen nukkkaus kunnallisessa valtion tarkastuksen alaisessa lastentarhassa Helsingissä.

Pienten suutarien työhuoneesta. (Valtion omistama Kotiniemen kasvatuslaitos Vilppulassa).

JOHTAJA TH. WIKLUND,

Kymin Oy:n uusi konttoripäällikkö.

VOIMALAITOS KELTINKOSKEEN.

Kymin Oy:n hallitus, joka yhtiön voimatarpeen tyydyttämiseksi katsoi välttämättömäksi rakentaa voimalaitoksen Keltinkoskeen Kuusankosken pitäjässä, ehdotti syyskuun 23 p:nä pidetylle ylimääräiselle yhtiökokoukselle, että tämän hankkeen rahoittamista varten yhtiön osakepääoma korotettaisiin 50 miljoonalla markalla, nimittäin 300 miljoonasta markasta 350 miljoonaan markkaan. Yhtiökokous hyväksyi ehdotuksen.

Kansikuvassa nähdään Keltinkoski nykyisellään, sillä valokuva on otettu tänä syksynä, joka on ollut harvinaisen vähävesinen, joten Keltinkoskikaan ei juuri koskelta näytä. Työt alotetaan jo tässä kuussa. Koskea tullaan perkaamaan noin kilometrin matka kuvassa näkyvästä kohdasta ylöspäin ja saadaan tällöin syntymään 5 metrin korkuinen putous. Varsinainen voimalaitos rakennetaan Aholankoskeen nykyisen Aholan puutarhakoulun kohdalle ja tulee voimalaitos, johon asennetaan 2—3 turbiinia, kehittämään normaaliveden aikana sähköä 20,000 hevosvoimaa.

äl y i s i ä lapsia varten on valtiolla kaksi hoito- ja opetuslaitosta, Perttulan kasvatuslaitos ja Kuhankosken tyttökot.

Ehkäpä edelläkerrottu lyhyt läpileikkaus yhteiskunnallisesta lastenhuollosta Suomessa ja valtion osuudesta siihen on antanut edes himmeän kuvan siitä, mitä täällä tapahtuu.

KYMI-YHTYMÄN ENSIMÄISET KESÄ-URHEILUKILPAILUT

PIDETTIIN ELOKUUN 14 JA 15 P:NÄ KUUSANKOSKELLA.

Voikka voitti tehtaiden välisen kolmiottelun ja ruotsalaisviestin, Halla jalkapallokilpailun ja Askola 3,000 m. juoksun.

Kymi-yhtymään kuuluvat tehtaat ovat aikaisemmin kilpailleet keskenään hiihdossa ja ampumisessa ja kulu-neena kesänä järjestettiin myös ensimmäiset tehtaiden väliset yleisurheilu- ja jalkapallokilpailut. Ne suori-tettiin viime elokuun 14 ja 15 p:nä Kuusankosken ur-heilukentällä. Kilpailuohjelmaan kuuluivat 3-ottelu (100 m. juoksu, kuulantyyöntö ja korkeushyppy), ruot-salaisviesti, 3000 m. juoksu (vain mieskohtaisena lajina) sekä jalkapallo-ottelut. Tehtaiden edustajat oli valittu kullakin tehtaalla aikaisemmin pidettyjen karsintakil-pailujen perusteella

KOLMIOTTELUSSA

olivat edustettuina Kymintehdas, Voikka, Halla, Verla, Högfors ja Läskelä, kukin 3-miehisellä joukkueella, josta kahden parhaan yhteistulos otettiin huomioon.

Kilpailut aloitettiin

100 m. juoksulla.

Osanottajat oli jaettu 5 erään. Nopein oli ensimmäi-nen erä, jossa kaikki juoksivat alle 13 sekunnin ja lajin voittajakin löytyi tästä erästä. Tulostaso jäi muuten heikonlaiseksi, sillä yksikään kilpailijoista ei kyennyt alittamaan 12 sekunnin rajaa. Mistä tämä johtuu, sitä on hieman vaikea päätellä, mutta luulisi toki Kymi-yhtymän palveluksessa löytyvän sellaisiakin, joille 100 m. juokseminen siinä 11,5 sekunnin nurkille ei ole mah-dollisuuksien rajojen ulkopuolella. Ehkä tuloksien heik-kouteen vaikutti suurelta osalta se, että edustajat oli valittava silmälläpitäen heidän mahdollisuuksiaan myös

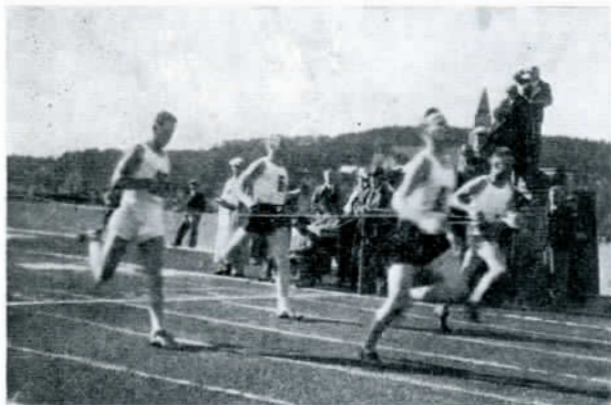
Urheilijaveteraani E. N. Nora johtaa kovaäänisen välityksellä kuulantyyöntökilpailua.

3-ottelun muissa lajeissa. Tällöin on tietenkin johonkin määrättyyn lajiin erikoistuneet „huippukyvyt” täytynyt jättää joukkueesta pois ja valita vain sellaisia, jotka ovat olleet tuloksiltaan tasaisia kaikissa 3-ottelun la-jeissa. Onko tällainen kilpailuperuste vastaisuudessa-kin säilytettävä vai olisiko siihen muutoksia aikaan saa-tava, se jääköön kilpailut järjestävän päätoimikunnan harkittavaksi. Kun nämä ensimmäiset kilpailut oli jär-jestetty tavallaan kokeilutarkoituksessa eikä kilpailu-ohjelmaa ole kiinteästi löyty lukkoon vastaisissa kilpai-luissa sellaisenaan noudatettavaksi, niin uskomme, että ensi kesään mennessä keksitään sellaisia muutoksia, joi-den avulla urheilutase Kymi-yhtymässä saadaan ulos-kinpään kuvastumaan toisenlaiselta kuin mitä näissä ensimmäisissä kilpailuissa oli asianlaita.

Tulokset 100 m. juoksussa olivat seuraavat: 1) O. Isomäki, Voikka, 12,0. 2) J. Vallikari, Voikka, 12,1. 3) J. Palmu, Kymintehdas, 12,4. 4) O. Sjöholm, Högfors, ja A. Palviala, Voikka, 12,6. 6) V. Vikström, Högfors, 12,8. 7) V. Leskinen, Läskelä, ja E. Tani, Halla, 12,9. 9) P. Salama, Kymintehdas, ja V. Rätty, Läskelä, 13,0. 11) G. Andersen, Halla, ja A. Leskinen, Läskelä, 13,1. 13) V. Sanna, Högfors, 13,2. 14) T. Raussi, Halla, 13,6. 15) E. Gardemeister, Kymintehdas, 13,7. 16) E. Vesa, Verla, 13,9. 17) R. Lindfors, Högfors, 14,0. 18) E. Moberg, Verla, 14,3. 19) E. Kukkola, Verla, 15,5.

Kuulantyönnössäkin

jäivät tulokset alle keskitason. Hyvää ainesta näytti kyllä löytyvän ja voimamiehiäkin oli joukossa, mutta tekniikkaa puuttui. Ja ilman sitä ei kuula kauas lennä,

100 m. juoksijoita maalissa.

Kuulantyöntö käynnissä.

olkoonpa työntäjä muuten millainen voimamies tahansa. Yksi ainoa kilpailija koko joukosta saavutti sellaisen tuloksen, että sillä voisi jossakin vaatimattomassa kilpailussa sijoittautua palkintosijoille. Kun hyvää ainesta, kuten mainittu, kuitenkin on olemassa, ja kun urheiluneuvojat eri tehtailla ryhtyvät jo talven mittaan antamaan miehille tarpeellista valmennusta luentoja ja käytännöllisten harjoitustenkin muodossa, mikäli sellainen neljän seinän sisällä käy päinsä, niin eiköhän jo ensi kesän kilpailuissa nähtäne työntöjä, joihin suurin piirtein voidaan olla tyytyväisiä. Ja samantapaista valmennusta kaivataan muissakin lajeissa eikä vain kuulantyönnössä. Jotta tässä alkuvalmennuksessa voitaisiin ottaa huomioon ne lajit, joissa yhteenotto ensi kesänä tapahtuu, olisi kilpailuohjelmasta päätettävä mahdollisimman pian.

Tulokset kuulantyönnössä olivat: 1) R. Lindfors, Högfors, 12,60. 2) O. Isomäki, Voikka, 11,21. 3) O. Sjöholm, Högfors, 11,08. 4) V. Rätty, Läskelä, 10,90. 5) G. Andersen, Halla, 10,86. 6) P. Salama, Kymintehdas, 10,83. 7) V. Leskinen, Läskelä, 10,82. 8) E. Gardemeister, Kymintehdas, 10,79. 9) A. Palviala, Voikka, 10,72. 10) E. Vesa, Verla, 10,59. 11) T. Raussi, Halla, 10,51. 12) E. Tani, Halla, 10,50. 13) J. Vallikari, Voikka, 10,42. 14) V. Vikström, Högfors, 10,21. 15) A. Leskinen, Läskelä, 9,88. 16) V. Sanna, Högfors, 9,66. 17) J. Palmu, Kymintehdas, 9,49. 18) E. Kukkola, Verla, 8,42. 19) E. Moberg, Verla, 8,30.

Korkeushyppysä

oli tulostaso suhteellisesti parempi kuin muissa lajeissa. Lähes puolet kilpailijoista pääsi nimittäin 160 sm:stä ja kolmelle heistä voitiin merkitä tulokseksi 165. Tyynejä nähtiin kyllä jos minkälaisia, kotitekoisesta aina, jos niin voi sanoa, tehdastuotteeseen saakka. — Tulokset: J. Vallikari, Voikka, sekä P. Salama ja J. Palmu, Kymintehdas, 165; T. Raussi ja E. Tani, Halla, E. Bardemeister, Kymintehdas, V. Leskinen, Läskelä, ja O. Sjöholm, Högfors, 160; A. Leskinen, Läskelä, ja V. Sanna, Högfors, 155; R. Lindfors, Högfors, ja A. Palviala, Voikka, 150; V. Rätty, Läskelä, V. Vikström,

Högfors, O. Isomäki, Voikka, ja G. Andersen, Halla, 145; E. Moberg, Verla, 140 ja E. Kukkola, Verla, 135.

Kun sitten pistesato laskettiin yhteen, niin huomattiin, että

kolmiottelun mieskohtaisena voittajana

oli ylivoimaisesti suoriutunut J. Vallikari Voikaalta pistemäärällä 1674. Muitten järjestys oli seuraava: 2) O. Sjöholm, Högfors, 1582. 3) O. Isomäki, Voikka, 1561. 4) P. Salama, Kymintehdas, 1547. 5) J. Palmu, Kymintehdas, 1538. 6) V. Leskinen, Läskelä, 1509. 7) E. Tani, Halla, 1481. 8) A. Palviala, Voikka, 1450. 9) R. Lindfors, Högfors, 1414. 10) E. Gardemeister, Kymintehdas, 1389. 11) T. Raussi, Halla, 1378. 12) V. Rätty, Läskelä, 1351. 13) A. Leskinen, Läskelä, 1348. 14) G. Andersen, Halla, 1332. 15) V. Vikström, Högfors, 1325. 16) V. Sanna, Högfors, 1314. 17) E. Moberg, Verla, 921. 18) E. Vesa, Verla, 783. 19) E. Kukkola, Verla, 764.

Joukkuekilpailun,

tehtaiden välisen, voitti Vallikarin ja Isomäen ansiosta Voikka pistemäärällä 3235. 2) Kymintehdas (Salama ja Palmu) 3127. 3) Högfors (Sjöholm ja Lindfors) 2996. 4) Läskelä (V. Leskinen ja Rätty), 2860. 5) Halla (Tani ja Raussi) 2859. 6) Verla (Moberg ja Vesa) 1704. Voikka sai näin ollen ensimmäisen kiinnityksen tehtaiden väliseen kiertopalkintoon.

RUOTSALAISVIESTIN,

jossa matkaosuudet ovat 100+200+300+400 m., voitti niinkään Voikka ajalla 2,08,2. Sen joukkueeseen kuuluivat Isomäki, Villberg, Pethman ja Vallikari. Toiseksi tuli Kymintehdas (Palmu, Grönroos, Korppi ja Askola), aika 2,10,2. 3) Högfors (Vikström, Aitamo, Lahtinen ja Sjöholm) 2,11,9. 4) Halla (Tani, Varpio, Penttilä ja Nurmi) 2,12,5. 5) Verla (Lehtinen, Laiho, Vesa ja Moberg) 2,36,6. — Voikaan voitto oli vakuuttava. Kymintehdas oli kolmantena vielä sen ankkurin, Askolan, saadessa kapulan, mutta loppusuoran alussa meni Askola toiseksi kykenemättä kuitenkaan tavoittamaan Voikaan Vallikaria, jolla oli jo tarpeeksi pitkä

Korkeushyppääjä ylittää riman.

3000 m. juoksijat lähtöviivalla.

Askola johtaa 3000 m. juoksua.

etumatka ja jonka erikoislaji sitäpaitsi juuri 400 m. on. Voittonsa ansiosta vei Voikka toisenkin kilpailtavana olleen kiertopalkinnon.

3000 M. JUOKSUSSA,

joka, kuten alussa mainittiin, oli vain mieskohtaisena kilpailuna otettu ohjelmaan, johti alusta loppuun saakka Askola pitämättä kuitenkaan erikoisempaa kiirettä. Voikaan Vähänen ja Högforsin Nikander kykenivätkin siten pysymään koko matkan hänen kannoillaan, mutta muu joukko jäi vähitellen, niin että lopussa oli huomattava rako. Askolan väliajoiksi merkittiin 1000 m:llä 2,58 ja 1500:llä 4,33. Noin 40 m. päässä maalista nykäisi Vähänen ja yritti sivuuttaa Askolan, mutta tämä ei tietenkään päästänyt ohi. Tulokset: 1) A. Askola, Kymintehdas, 9,11,2. 2) J. Vähänen, Voikka, 9,11,8. 3) V. Nikander, Högfors, 9,12,2. 4) V. Lehtinen, Högfors, 9,29. 5) E. Lamberg, Läskelä, 9,37. 6) P. Nurminen, Voikka, 9,44. 7) E. Monola, Kymintehdas, 9,45. 8) S. Raschka, Kymintehdas, 9,53. 9) M. Mäkelä, Voikka, 10,04. 10) R. Honkanen, Kymintehdas, 10,06. 11) R. Lehtinen, Verla, 10,34. 12) N. Lehtinen, Kymintehdas, 11,33.

JALKAPALLOKILPAILUISSA

tapahtui sikäli yllätys, että Kymintehdas kykeni tasapeliin sekä Voikaan että Hallan kanssa ja sijoittautui pisteissä toiseksi Voikaan hävittyä Hallalle odotettua suuremmalla maalierolla.

Voikka—Kymintehdas 0—0.

Ensimmäinen jalkapallo-ottelu suoritettiin lauantai-ilta. Vastakkain olivat tällöin Voikka ja Kyminteh-

das. Siihen nähden, että Voikaalla on harrastettu jalkapalloilua paljon laajemmalla pohjalla kuin Kymintehdaalla, oltiin etukäteen jokseenkin varmoja Voikaan voitosta, vieläpä huomattavalla maalierolla. Mutta kymintehtaalaiset, joilla ei ollut mitään menetettävänä, sillä tuskinpa kukaan olisi heidän häviötään ihmetellyt, siksi luonnollisena Voikaan voittoa pidettiin, panivat alusta pitäen täyden höyryn päälle, jottei maaliero sentään tulisi musertavan suureksi. Voikaalaiset kohtasivatkin näin ollen sellaisen vastarinnan, että sen murtaminen kävi heille ylivoimaiseksi tehtäväksi, kiitos Kymintehdaan varman puolustuksen. Voikka yritti heti alussa maalintekoa, sai aikaan muutamia hyviä hyökkäyksiä ja pääsi ampumaankin, mutta laukaus meni ohi. Kymintehtaalaiset selvittyä tästä alkurytäkistä pelkällä säikähdyksellä he ryhtyivät vuorostaan hyökkäämään. Puolustus jakoi erittäin onnistuneesti syöttöjä, niin taaempi puolustus kuin tukimiehetkin, mutta hyökkääjaketju oli miltei kuin jäässä eikä kyennyt tilanteita hyväkseen käyttämään. Varsinkin keskusta oli melko saamaton, laitamiesten, erikoisesti vasemman, pelatessa sensijaan tehokkaammin, ja laidoilta muuten useimmat maaliinampumisyritykset tehtiinkin. Voikaan eturivi toimi harkitummin ja punoi aika-ajoittain näppäriä hyökkäyksiä, jotka kuitenkin kilpistyivät Kymintehtaan varmaan puolustukseen. Voikaalaiset olivat nähtävästi luulleet selviytyvänsä heikkona pidetystä vastustajastaan melko helpolla, mutta kun Kymintehtaan luja puolustus ja mainio maalivahti sotkivat heidän konseptinsa, niin tuntui kuin heidän intonsa olisi laimentunut. Tähän vaikutti myös osaltaan heidän ilmeinen epäonnensa, sillä moniaan kerran osui pallo maalipylvääseen tai poikkipuuhun ponnahtaen takaisin kentälle, mistä se toimitettiin jälleen turvallisen välimatkan päähän.

Ensimmäinen puoliaika päättyi maaleita eikä niitä tullut toisellakaan puoliajalla, vaikka yritettiin oikein olan takaa. Jo minuutin kuluttua alkuvihellyksestä voitiin merkitä voikaalaisten voimakas laukaus Kymintehtaan maalia kohti, mutta pallo osui pylvääseen. Minuuttia myöhemmin uudistui sama temppu. Pallo lähti sitten Voikaan maalia kohti, mutta ammuttiin ohi. 4 minuutin kohdalla sai Kymintehdas kulmurin, mutta pallo toimitettiin „keittiön puolelle”, s.o. verkon taa. 10 minu-

Tuhatlukuinen yleisöjoukko seuraa Hallan ja Voikaan välistä jalkapallo-ottelua.

Hallan jalkapallojoukkue, joka voitti Kymi-yhtymän mestaruuden.

tilla muodostui jatkuva vaarallinen tilanne „kansalais-kokouksineen” Kymintehtaan maalin edustalla, mutta ei palloa saatu toimitetuksi verkkoon. 12 minuutilla sai Voikka vapaapotkun parin metrin päässä Kymintehtaan rangaistusalueesta. Hyvin tähdätyn laukauksen torjui maalivahti. Senjälkeen painosti Voikka pitkän aikaa ja Kymintehtaan maali oli tuontuostakin pommituksen kohteena, mutta maalivahti pelasti, pariin otteeseen suorastaan suurenmoisesti. Peli kävi nyt miltei kokonaan Kymintehtaan kenttäpuoliskolla ja voikaalaiset yrittivät väellä ja voimalla maineensa puolesta, mutta turhaan. Pari minuuttia ennen pelin päättymistä sai Voikka kulmurin, mutta pallo osui omaa miestä käteen. Kohta vihelsikin erotuomari, luutnantti Hurmerinta tunnin kestäneen ottelun päätyneeksi ja lopputulos oli siten tasapeli 0—0. Kymintehtalaiset olivat tulokseen enemmän kuin tyytyväisiä, mutta samaa ei voida sanoa voikaalaisista, vaikka n.s. työvoitto heille oikeudenmukaisesti kuuluikin.

Halla—Voikka 5—1.

Sunnuntaina ratkaisivat ensin välinsä Halla ja Voikka, L. Sandströmin toimiessa erotuomarina. Hallan odotettiin selviytyvän voittajana, mutta ei niin ylivoimaisesti kuin mitä maaliluvut osoittavat.

Ensimmäinen puoliaika oli verrattain tasaväkinen ja yrityksiä tehtiin niin puolin kuin toisinkin. 5 minuutin kohdalla sai Voikka kulmurin ja 7 minuutilla Halla samoin, mutta molemmat olivat tuloksettomia. Hetken kuluttua oli Halla vähällä saada maalin, mutta laukaus, jota maalivahdin tuskin olisi onnistunut torjua, meni hivenen verran ohi. 10 minuutilla oli Voikaalla jälleen tulokseton kulmuri, minkä jälkeen Halla jatkuvasti pommitteli Voikaan pömpeliä. 20 minuutin kohdalla oli maalintulo sille tipalla, mutta pallo ponnahti poikki-puusta takaisin. Loppuminuuteilla painosti Voikka vuorostaan, mutta Hallan puolustus pysäytti hyökkäykset.

Ensimmäinen puoliaika, joka siten päättyi 0—0, oli saatu pelata vesisateessa. Kun toinen puoliaika alkoi,

alkoi aurinkokin pilkistellä. Kentälle oli kuitenkin saateen vaikutuksesta muodostunut moniaita vesilätäköitä. Voikka alkoi hyvin ja jo 4 minuutin kohdalla hipoi pallo maalipylvästä, mutta meni juuri ja juuri ohi! 7 minuutilla sai Voikka kulmurin, mutta ei sekään johtanut tulokseen. Pari minuuttia myöhemmin alotti Halla „maalauksen”. Väärästä taklauksesta rangaistusalueella tuomittiin Hallan hyväksi rangaistuspotku. Laukaus ei tosin ollut voimakas, mutta pallo osui oikeaan nurkkaan eikä maalivahti yletynyt sitä torjumaan. Halla johti siten 1—0. 15 minuutin kohdalla oli vaarallinen tilanne Hallan maalin edustalla, ja ainoa pelastus oli „hätä-potku” oman päärajan ylitse, vaikka siitä tulikin kulmuri, josta Voikaalle ei kuitenkaan ollut mitään hyötyä. 18 minuutilla sai Halla toisen maalinsa. Hitaanlaista maanuoliaista, joka ei sitäpaitsi tullut aivan läheltäkään, ei Voikaan maalivahti tavottanut ja tilanne oli 2—0 Hallan hyväksi. Halla sai nyt lisää intoa peliinsä, kun taas voikaalaisten into laimeni ja heidän pelinsä muodostui tarkoituksettomaksi sohimiseksi. Seurauksena tästä oli Hallan kolme maalia 5 minuutin kuluessa ja vakuuttava johto 5—0. Voikaalaiset saivat kuitenkin lopussa kootuksi hajalle menneet rivinsä ja 3 minuuttia ennen pelin päättymistä tuli heille „kuparisesta” pelastava maali. Ottelun lopputulos oli siten Hallan ylivoimainen voitto 5 maalilla Voikaan yhtä vastaan. Hieman tinkimisen varaa tässä tuloksessa kuitenkin on.

Halla—Kymintehtas 0—0.

Jällellä oli vielä Hallan ja Kymintehtaan välinen ottelu, jossa pillimiehenä toimi L. Jansson. Jännityksellä odotettiin, kykenisikö Kymintehtas puolustautumaan siksi hyvin, että maaliero jäisi pienemmäksi kuin edellisessä ottelussa, jolloin Kymintehtas sijoittautuisi Voikaan edelle. Ja kykenihän se, kykenipä vielä niin tehokkaaseen vastarintaan, ettei Halla saanut ainoatakaan maalia, niin hyvin kuin se pelasikin. Mutta hyvinpä pelasivat Kymintehtaan miehet, erikoisesti maalivahti ja puolustajat, eivätkä tukimiehetkään heistä paljon jälkeen jääneet. Hyökkääjätkin yrittivät parhaansa ja yhteispeli luisti ajoittain mainiosti, kunnes päästiin lähemmä vastustajan maalia, missä sitten tuli „uskon puute”. Ei osattu ampua maaliin ja varsinkin

Kymintehtaan joukkue.

INSINÖÖRI RUNAR BÄCKSTRÖM,
Halla Ab:n uusi johtaja.

keskusta osoittautui tässä suhteessa melko avuttomaksi. Pelin kulusta mainittakoon, että 5 minuutin kohdalla syntyi Kymintehtaan maalin edustalla pelottava ruuhka, joka kuitenkin onnellisesti selvitettiin. 8 minuutilla nähtiin kerran komea laukaus Hallan maalia kohti, mutta maalivahti pelasti. 12 minuutilla oli Hallalla tulokseton kulmuri ja sen jälkeen pääsivät kymintehtaalaiset jälleen ampumaan pallon osuessa kuitenkin poikki-puuhun. Jälleen laukaus Hallan pömpeliä kohti, mutta ohi. Kymintehdas painosti sitten jonkun minuutin, mutta loppupuolella siirtyi ote Hallalle, joka sai aikaan vaarallisia tilanteita Kymintehtaan maalin edustalla. Maaleja ei vaan tullut ja ensimmäinen puoliaika päättyi 0—0.

Hetken levähdyksen jälkeen jatkui peli. 3 minuutin kuluttua sai Halla kulmuriin ja 5 minuutin kohdalla tuomittiin Kymintehtaan vapaapotku lähellä Hallan rangaistusaluetta. Ei siitäkään tulosta. 12 minuutilla pääsi Kymintehdas vuorostaan ampumaan kulmasta ja tällöin oli maali vähällä tulla. Maalivahti sai kuitenkin tilanteen viime hetkessä pelastetuksi. Peli, joka muuten koko ajan oli ollut aika kaunista, parani yhä, ja voidaanpa sanoa, että harvoin on Kuusankosken kentällä niin hyvää kenttäpeliä nähty. Kymintehtaan joukkue ylitti siihen asetetut toiveet, ja jos sen hyökkääjistä olisi omanut paremman maaliinampumistaidon, ei voitto olisi ollut mikään mahdottomuus. Esimerkkinä tämän taidon puuttumisesta mainittakoon, että 20 minuutin kohdalla toimitettiin pallo vain muutaman metrin päästä ohi avonaisen maalin! Loppuminuuteilla

MYYNTIPÄÄLLIKKÖ NIC. HERRMANN
25 vuotta Kymin Oy:n palveluksessa

Kuluvan marraskuun 1 p:nä tuli Kymin Oy:n myyntipäällikkö Nicolai Herrmann olleeksi 25 vuotta yhtiön palveluksessa.

Hra Herrmann on syntynyt joulukuun 11 p:nä 1889 Latviassa. Käytyään oppikoulua Riiasa hän tuli ylioppilaaksi v. 1906 ja toimi sen jälkeen pankkialalla vuoteen 1912 saakka. Marraskuun 1 p:nä viimeksimainittuna vuonna siirtyi hän Kymin Oy:n palvelukseen toimien aluksi kirjeenvaihtajana myyntiosastolla ja nimettiin v. 1921 myyntipäälliköksi, missä virassa hän on edelleenkin.

työskenneltiin niin puolin kuin toisinkin maalinälkäsissä, mutta tulokseksi jäi kuitenkin tasapeli 0—0.

Tehtaitten välinen järjestys

jalkapallokilpailuissa muodostui, kun voitosta lasketaan 2 pistettä, tasapelistä 1 piste ja häviöstä 0, seuraavaksi: 1) Halla 3 pistettä. 2) Kymintehdas 2 pistettä. 3) Voikka 1 piste.

YLEISÖÄ

oli lauantaan jalkapallo-ottelua seuraamassa noin 1000 henkeä, mutta sunnuntaina arvioitiin kentällä olleen lähes kolme kertaa tämä määrä, vaikka kilpailujen alkaessa satoikin.

Y.

JOHTAJA VÄINÖ VALKAMA

60-VUOTIAS.

Viime heinäkuun 17 p:nä täytti johtaja Väinö Valkama Kuusankoskella 60 vuotta. Hän on syntynyt Pusulassa, valmistui kansakoulunopettajaksi Sortavalan seminaarista v. 1900 ja valittiin johtajaopettajaksi Kuusankosken tehtaan kansakouluun v. 1902, mistä virasta kuluvan syyslukukauden alussa täysinpalvelleena erosi siirtyen eläkkeelle. Sitäpaitsi hän on opettajatoimensa ohella toiminut Kansallis-Osake-Pankin Kuusankosken konttorin johtajana vuodesta 1919 lähtien ja toimii edelleenkin.

Koko sinä puolen neljättä vuosikymmentä käsittävänä ajanjaksona, minkä johtaja Valkama on joutunut Kuusankoskella vaikuttamaan, on hän ollut paikkakunnan keskeisimpiä henkilöitä ja hänen harrastuksensa ovat ulottuneet mitä moninaisimpia inhimillisen elämän ilmaisumuotoja käsittäviksi. N. s. vapaassa valistustyössä on hän ollut aktiivisesti mukana Kuusankoskelle siirtymisestään saakka ja toiminut johtoasemassa lukuisissa tämän toiminnan eri muotoja edustavissa seuroissa ja yhdistyksissä. Pankkimiehenä on hän joutunut olemaan mukana myös taloudellisen elämän tarkoituksia harrastavissa järjestöissä ja toimii nykyisinkin m. m. Kuusankosken Liikemiesyhdistyksen puheenjohtajana.

Kunnalliseen toimintaan on hän ottanut osaa vuodesta 1909 lähtien kuuluen jäsenenä ensin Iitin kunnanvaltuustoon ja vuodesta 1921 Kuusankosken kunnanvaltuustoon, minkä varapuheenjohtajana hän oli viime vuoden loppuun saakka. Niinikään on hän kuulunut Kuusankosken seurakunnan kirkkovaltuustoon seurakunnan perustamisesta alkaen. Kun Kuusankoskelle ryh-

JOHTAJA VÄINÖ NIINIVAARA

30 VUOTTA KYMIN OY:N PALVELUKSESSA.

Kuluvan vuoden elokuun 1 p:nä tuli kuluneeksi 30 vuotta siitä, kun johtaja Väinö Niinivaara astui Kymen Oy:n palvelukseen, nimittäin yhtiön ylläpitämän Kymintehtaan kansakoulun johtajaopettajaksi.

Johtaja Niinivaara on syntynyt helmikuun 12 p:nä v. 1880 Anjalassa. Saatuaan v. 1903 päästötodistuksen Jyväskylän seminaarista hän toimi ensin opettajana Kanneljärven kansakoulussa, kunnes sitten elokuun 1 p:nä v. 1907 tuli nykyiseen toimeensa. Kansakoulunopettajatoimensa ohella hän on toiminut myös Kymen Oy:n ammattikoulun johtajana koulun perustamisesta, vuodesta 1914 lähtien. Vaikka hänellä onkin ollut kaksi vaativaa virkaa hoidettavanaan, on häneltä kuitenkin riittänyt aikaa erilaisiin yhteisiin harrastuksiin. Niistä

dyttiin rakentamaan kirkkoa, valittiin hänet kirkonrakennuslautakunnan puheenjohtajaksi. Tulo- ja omaisuusverotuslautakuntaan on hän kuulunut maaherran määräämänä jäsenenä pitkät ajat.

Kahdesti on johtaja Valkama ollut eduskunnassakin, nimittäin vuosina 1914 ja 1917—18. Niinikään oli hän tasavallan presidentin valitsijamiehenä v. 1931.

Suojeluskuntatyössä on hän ollut mukana alusta saakka ja on vuosikausia kuulunut jäsenenä Kymintehtaitten sk:n esikuntaan sekä valittuna jäsenenä Kymenlaakson sk.-piirin esikuntaan. Hän on saanut Vapaussodan muistomitalin ja sk.-ansiomitalin, jota paitsi hän sai 60-vuotispäivänään vastaanottaa suojeluskuntien päällikön hänelle myöntämän sk.-järjestön rautaisen ansioristin.

POLTTOPUUSTA JA SEN KÄYTTÄMISESTÄ KOTITALOUDESSA.

Polttopuiden yhä nousevan hinnan takia olemme katsooneet sopivaksi lyhyesti selvittää, miten polttoaineemme ja tulisijamme toimivat ja miten kukin säästeliäimin ja käytännöllisimmin voi hoitaa hallussaan olevat tulisijat.

Tämä kirjoitus perustuu osaksi erääseen Ruotsissa julkaistuun kirjaan ja osaksi Ekonon ins. Martens'in „Emäntälehdessä” kirjoittamaan esitykseen. Kuvat on „Emäntälehti” hyväntahtoisesti luovuttanut käytettäväksemme.

Vaikkeivät uunien rakennustavat vielä nykyäänkään ole erikoisen edullisia, ei liian suuri polttoaineiden kulu- tus kuitenkaan niin paljon johdu siitä kuin yleisestä tietämättömyydestä, miten on lämmitettävä. Uunien hoito tapahtuu näet yleensä vanhaan totunnaiseen tapaan, josta luopuminen näyttää ylivoimaiselta. Avonaisiin pellein ja luukuin lämmitettäessä — mikä lämmitystapa on aivan väärä — ei huoneen lämmön hyväksi saada enempää kuin $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ halkojen lämpöarvosta. Jäännös poistuu savun mukana käyttämättömänä savupiippuun. Tätäkin huonompi on polttoaineen käyttö helloissa. Suoritetut kokeet osoittavat, että tavallisissa helloissa, joissa edellämainittua väärää lämmitystapaa käytetään, noin 80—90 % koko polttoaineen lämpöarvosta menee hukkaan.

Järkiperäistä lämmitystapaa noudattamalla, luukut ja pellit pienennettyinä, saavutetaan keskimäärin noin 40 % polttoainesäästö. Yhdeltä ainoalta kerralta saavutettu säästö rahaksi muutettuna voi tuntua vähäpätöiseltä, mutta satoja kertoja uusiintuen se taloudessa saavuttaa suuren merkityksen. Tässä kysymyksessä olevat rahamäärät käyvät selville, kun otetaan huomioon, että polttoaineiden käyttö Suomessa taloustarpeisiin (keskuslämmityslaitteita lukuunottamatta) on 4-henkistä perhettä kohden noin 24 m³ vuodessa, mikä esimerkiksi meillä Kuusankoskella nykyisin polttoainehinnoin vastaa 1.600 markkaa. Tästä summasta voitaisiin lämmitystä

tehostamalla säästää vähintään 600 markkaa vuodessa, mikä esim. työläisen palkassa merkitsee 25 penniä tunnissa.

Lämpötila ja lämpömäärä.

Lienee tarpeetonta tässä selittää, mitä lämpötilalla tarkoitetaan. Sen tietää jokainen muutenkin, ja senkin, että lämpötila arvioidaan lämpömittarin avulla.

Asuinhuoneissamme tahdomme yleensä pitää noin 18—20° C. Jokainen aste yli sen määrän on tarpeeton ja aiheuttaa noin 3—4 % polttoainehukkaa, johtuen siitä, että lämpö aina siirtyy lämpimämmästä esineestä kylmempään, s.o. huoneesta seinän kautta ulkoilmaan. Mitä suurempi ero on olemassa huonelämpötilan ja ulkolämpötilan välillä, sitä nopeammin lämpö siirtyy ja sitä enemmän lämpöä tarvitaan ylläpitämään toivottua lämpötilaa sisällä.

Veden ja ruoan keittämiseen tarvitaan noin 100 astetta. Tämä astemäärä saa paraiksi padan sisällön porisemaan, eikä sisältö sen kuumemmaksi tulekaan, niinkauan kuin padassa on vain vähänkin vettä. Moni luulottelee padan sisällön käyvän yhä kuumemmaksi mitä kiivaammin kiehuminen tapahtuu. Tässä erehdytään täydellisesti. Tapahtuipa kiehuminen keittoastiassa hiljalleen poristen tai rajumminkin, lämpötila on sittenkin noin 100 asteen paikkeilla. Tässä suhteessa on m.m. pesutuvissa hyvin paljon muistuttamista.

Viime vuosina on vielä tehty se havainto, että ruoan keittämiseen ei tarvitse 100 astetta. Väitetäänpä vielä muutamien ruokalajien, kuten puuron, vihannesten ja kalaruokien käyvän jopa maukkaammiksi ja ravitsevammiksi valmistettuina alhaisemmassa, ehkäpä vain 90—95-asteisessa lämmössä.

Lämpömittari ilmaisee siis meille kappaleen lämpötilan, mutta jättää sanomatta, kuinka paljon lämpöä on tarvittu tämän saavuttamiseksi. Voidaksemme tämänkin laskea tulee meidän myöskin tuntea, minkä paljou- den lämmittämistä on kysymys.

Lämpömäärän me mittaamme lämpöyksiköissä eli kalorioissa. Yhdeksi kaloriaksi sanotaan sitä lämpö- määrää, joka vaaditaan yhden vesikilon lämmittämiseksi yhden asteen lämpötilaan. Tämä koskee nyt itse veden lämmittämistä 100 asteeseen. Tällä kohdalla tapahtuu muutos. Lämpötila ei siitä nouse, vaan sijaan astuu kiehuminen ja lämpö menee veden höyryksi muodostamiseksi. Tällöin kulutetaan melkoisia lämpömääriä, koska tarvitaan noin 540 kaloriaa, jotta 1 kilosta 100-asteista vettä muodostuisi höyryä.

On siis lämmön haaskausta noin vain keitellä vettä höyryksi; suuria keittoja, esim. pyykin keittoja toimitettaessa, ei ole sallittava padan sisällön aivan rajusti kiehua, vaan on annettava tämän tapahtua poristen.

Puu.

Kilogramman painoisen täysin kuivan puumäärän lämpöarvo on noin 4.600 kaloriaa, jota me emme kuiten-

on ennen kaikkea mainittava jo 30 vuotta kestänyt toimintakausi Kymintehtaan Sekakuoro Kaiun johtajana. Kymintehtaitten—Kouvolaan työväenopiston kannatusyhdistyksen ja Kymin Oy:n tehtaiden työläisten sairaus- ja hautausapukassan sekä eläkekassan johtokunnan puheenjohtajana hän on ollut pitkät ajat. Niinikään on hän toiminut Kuusankosken Opettajayhdistyksen puheenjohtajana ollen tälläkin hetkellä tämän yhdistyksen varapuheenjohtaja. Kirkkovaltuustoon hän on kuulunut monet vuodet ja kuuluu nykyisin jäsenenä myös kunnanvaltuustoon. Mainittakoon vielä hänen jäsenyytensä Suomen ammatillisten koulujen opettajayhdistyksen SAKO:n johtokunnassa sekä Suomen laulajain ja soittajain liiton SULASOL:in hallituksessa.

kaan milloinkaan voi kokonaan käyttää hyödyksi, sillä aina menee vähän lämpöä hukkaan savukaasuissa j.n.e. Eikä meillä myöskään koskaan ole täysin kuivaa puuta. Normaalioloissa, s.o. silloin kun käytetään kunnollisesti ulkona kuivattua polttopuuta, se sisältää noin 20—25 % vettä, ollen sen lämpöarvo silloin vain 3.500 kaloriaa kg. kohti. Paras kuusi-, mänty- ja leppäpuu painaa ilma-kuivana noin 340 kg/m³ ja koivupuu taas noin 400 kg. Yksi m³ sisältää silloin noin 1.200.000 kaloriaa ja koivupuu m³ taas noin 1.400.000 kaloriaa. Nämä suunnilleen annetut numerot koskevat ensiarvoista puuta. Jos on puhe toisarvoisesta puusta, esim. kapulapuista, niin lämpöarvo on vain noin 750.000 kaloriaa kuutiometriä kohti.

Sitä prosenttimäärää polttoaineemme sisällöstä, minkä voimme käyttää hyväksemme, nimitämme vaikutusasteeksi.

Vaikutusaste on riippuvainen osaksi polttoaineesta, osaksi tulisijasta, osaksi myöskin tavasta, jolla lämmitystä hoidetaan. Ei siis voida ilman muuta sanoa, että sähköllä toimivalla keittolevyllä tai kamiinalla olisi se tai se vaikutusaste, eikä myöskään, että puuta voidaan polttaa juuri sillä tai sillä vaikutusasteella j.n.e., vaan on sanottava vaikkapa, että ensiarvoisilla, hyvillä puilla huolella tehdyssä ja huolella hoidetussa kaakeliuunissa, lämmitystäkin taitavasti toimitettaessa voidaan tulla noin 80-prosenttiseen vaikutusasteeseen.

Antaaksemme käsityksen siitä, mitä vaikutusaste on ja sen merkityksestä, mainittakoon tässä seuraavat ruotsalaisen Insinööritiedeakatemian suorittamien puilla lämmitettävien tulisijain kanssa tehtyjen kokeilujen tulokset. Kokeita suoritettiin tällaisella uunilla kaikkea tarkkuutta noudattamalla eräs insinööri, joka tarkoitusta varten oli lämmittämistä harjoitellut kuukauden verran. Tulipesän keittoreiällä lämmitettiin vettä pannussa, samoin myöskin uunin yläosaan asetetulla keittoreiällä. Myöskin uunissa lämmitettiin vettä. Polttopuun kehittämä lämpö merkittiin seuraavasti:

Ensimmäisellä keittoreiällä käytettiin veden lämmittämiseen	noin 11 %
Toisella keittoreiällä	3 "
Uunissa	7 "
Vesisäiliössä	3 "
Säteilyyn liedestä keittiön ilman lämmittämiseksi kulutettiin	60 "
Lämpöisten savukaasujen matkassa meni savupiipusta ulos	16 "
Yhteensä 100 %	

Mikä on nyt samaisen tulisijan vaikutusaste? Niin, riippuahan kokonaan siitä, kuinka suuresta osasta kehitettyä lämpö määrää meillä tulee olemaan hyötyä. Savupiippukaasujen kanssa poistuva lämpö on joka tapauksessa hukkaan menettä, ja on huomautettava tämän menetyksen, 16 prosenttia, olevan aivan erittäin vähäisen, mikä johtuu mallikelpoisesta hoidosta kyseellisessä tapauksessa. Kesäaika, jolloin emme ollenkaan pyrikään lämmittämään ilmaa keittiössä, on myöskin liedestä säteilevä lämpö määrä, noin 60 prosenttia, tap-

pioksi katsottava, joten silloin voimme hyödyksemme laskea korkeintaan 24 prosenttia puun lämmöstä ruoanlaitossa. Mutta eihän likimainkaan aina käytetä kahta keittoastiaa liedellä ja lisäksi paistia uunissa eikä liioin aina voida ottaa talteen säiliön koko lämminvesimäärää, joten myöskin huolellisesti hoidetun puulla lämmitettävän lieden vaikutusaste kesäkauteen varmaan on paljonkin alhaisempi. Myöskin talvisaikaan ovat useimmissa tapauksissa menetykset savupiipun kautta paljon suuremmat kuin suoritetuissa kokeissa, ja keittiön lämmittämistarkoitukseen löytyvä lämpö määrä niin muodoihin huomattavasti pienempi.

Jos puulla lämmitettävän lieden hyödyllisestä lämmöstä käytämme hyväksemme vain sen osan, joka suoranaisesti tulee liedellä valmistetun ruoan osalle, niin voidaan katsoa puulla lämmitettävien liesiemme keskimäärin toimivan ainoastaan 5 à 10 prosentin vaikutusasteella. Sähkö- ja kaasuliesien vaikutusaste on korkeampi, ja voipi hyväksi katsottavalla hoidolla todennäköisesti nousta 40 à 60 prosenttiin. Sama on laita öljykeittiöön nähden. Huoneittemme lämmittämiseen käytettävissä tulisijoissa taas on, tulisijan kunnosta ja hoidosta riippuen, vaikutusaste tavallisesti 50 à 80 prosenttia. On kuitenkin vieläkin kerran huomautettava, että näitä vaikutusastenumeroita ei suinkaan ole pidettävä yksinomaan riippuvina jonkun määrätyn polttoaineen tai määrätyn tulisijamuodon ominaisuuksista. Tuloksiin vaikuttaa päinvastoin huomattavalta osaltaan tulisijan hoito.

Miten tapahtuu nyt polttoaineitten palaminen erilaisissa tulisijoissa ja miten ovat viimeksimainitut hoidettavat?

Kaikki polttoaineet sisältävät pääasiallisina polttokelpoisina aineosina hiilisubstanssia ja vetyä. Useat ovat myöskin happipitoisia ja sisältävät pienempiä määriä typpeä ja rikkiä, joilla kaikilla on tavalla tai toisella osansa palamiseen. On tapana kutsua niitä yhteisellä nimityksellä polttokelpoiseksi substanssiksi. Paitsi tätä on polttoaineissa vielä muitakin aineita, joilla ei ole mitään osaa palamisessa, vaan ovat siinä vain turhana painolastina. Sellaisia ovat tuhka ja vesi.

Palaminen on etupäässä sitä, että polttoaineen hiilisubstanssi ja vety yhtyvät ympäröivään ilman happeen. Juuri tämän hapettumisen tapahtuessa eroittautuu polttoaineeseen sisältyvä lämpö määrä.

Voimme nyt tästä tehdä sen sangen tärkeän johtopäätöksen, että ellei ilma happineen joudu kosketukseen polttoaineen kanssa, niin ei mitään palamista tapahtuisikaan. Tulipalonalku voidaan tukehduttaa sulkemalla pois ilma uhatulta alalta. Monet tulensammutuskojeet, varsinkin bensiinipalojen y.m. senkaltaisten palo-ten tukehduttamiseksi, rakentuvatkin juuri tälle periaatteelle.

Pääaineena polttoaineissamme on hiilisubstanssi; tämän kemiallisen aineen palaminen onkin tässä tärkeintä. Palamisen kestäessä on tavoiteltava niin suurta ilmalisää, että sitä riittää hiilisubstanssin täydelliseksi polttamiseksi hiilihapoksi, mutta ei myöskään enempää. Riittämätön ilmamäärä tietää, että osa hiilisubstanssia poistuu puutteellisesti palaneena hiilioxidin muodossa.

Jos tehtävämme on polttaa aivan tarkalleen yhden kilon painoinen puumäärä, esimerkiksi puilla lämmitet-

tävässä liedessä, jossa ei ole ilmaa liiemmäksi, kuluu tarkoitukseen noin 4 kuutiometriä ilmaa, mutta todellisuudessa emme milloinkaan voi harjoittaa niin tarkkaa lämmittämistä, että tämä teoreettisesti laskettu ilmamäärä todella riittäisi, vaan tulee meidän otaksua siihen tarvittavan vielä toinenkin mokoma eli 8 kuutiometriä, ja sittenkin voimme sanoa suorittaneemme lämmittämisen varsin taitavasti. Käytännössä tulee meillä siis aina olla jonkunvertainen ilmaylijäämä siltä varalta, että emme kuitenkaan voi lämmittämistä järjestää niin tarkasti, että jokainen ilmaosanen osuisi sattumaan ja vaikuttamaan johonkin polttoaineen hiili- tai vetyhiukkaseen. Välttyäksemme siis saamasta tulokseksi epätäydelliseksi jäänyttä palamista, tulee meidän huolehtia runsaasta ilmantulosta.

Ilmantulo tapahtuu tulisijan vetoluukusta (myöskin muutamista muista kohdista) jokseenkin keittiöilman lämpöisenä eli noin 20-asteisena, mutta tulisijasta poistuu ilma (sekoittuneena hiilihapolla ja vedellä) savupiipun kautta lämpötilaltaan noin 220-asteisena. Jokaisella tulipesässä poltettavalla kilomäärällä halkoja lämmittämme siis 8 kuutiometriä ilmaa 20-asteisesta 220-asteiseksi päästääksemme tämän lämpimän ilman savupiipusta ulos. Arviolta uhraamme tähän noin 14 prosenttia puun antamasta lämmöstä. Tämä tapahtuu jo hyväksi katsomamme lämmityksen aikana. Mutta mikälaisiksi muuttuu tilanne huolimattomalla lämmityksellä? Niin, onpa esimerkkejä siitäkin, että tulisijaa kaiken päivää on lämmitetty siten, että käytetty ilmamäärä on ollut viisi kertaa suurempi! Se tahtoo sanoa, menetykset savupiipun kautta on niinikään laskettava viittä kertaa suuremmaksi, joten on mennyt hukkaan ei vähempää kuin 70 prosenttia, vain 30 prosentin jouluessa keittiön lämmittämisen ja ruoan laittamisen hyväksi. Näistä 30 prosentista on suurin osa mennyt keittiön ilman lämmittämiseksi ja vain vähäinen osa ruoanlaittoon. Lämmittäminen on näin ollen tapahtunut aivan uskomattoman epätaloudellisesti.

Todella onkin niin, että useimmiten rikotaan lämmittämissääntöjä vastaan käyttämällä liian paljon ilmaa. Ensimmäisenä sääntönä säästävistä lämmitystapaa noudatettaessa olkoon siis: Käytä kohtalaisen paljon ilmaa! Sääntö kuulostaa yksinkertaiselta; sitä ei kuitenkaan aina ole niinkään helppo toteuttaa käytännössä, kun ei tarkoin tunneta „kohtuuden” määrää. Tästä seikasta tulemme tuonnempana eri tulisijoista puhuesamme antamaan muutamia viittauksia.

Mutta ei ole hyvä siltäkään, että käytetty ilmamäärä on kohtuulliseksi mitattu. Ilman luoksepääsyn tulee myöskin tapahtua oikealle kohdalle, s.o. sellaiseen paikkaan tulisijassa, että se todella joutuu suorittamaan tehtävänsä palamisessa. On silloin muistettava, että kaasupitoisten polttoaineitten palaessa esim. juuri polttoaineet ensi aluksi eroittavat polttokelpoiset kaasunsa hyvin nopeaan, jolloin järjestettäköön siten, että nämät kaasut saavat tarpeeksi polttoilmaa voidakseen palaa.

Palamisen kestäessä vapautuu se lämpöpaljous, joka ennen oli kemiallisesti yhdistetty polttoaineeseen. Lämpö siirtyy ensin palamisen aikana muodostuneisiin savukaasuihin, jotka siis joutuvat saamaan hyvin korkean lämpötilan. Nämät kuumat savukaasut kohtaavat sit-

ten keittoastioita, hellaa tai paistinuunia keittiöliedessä, kaakeliuunin tiilipintoja j.n.e. ja luovuttavat siinä osan lämpöään, jolloin niitten lämpötila alenee. Jos tällä aikaa ilmaa tunkeutuu savukaasujen joukkoon esimerkiksi hellarenkaiston rakosten kautta, niin tämä ilma ei enää suorita minkäänlaista osaa palamisessa, koska tämä käytännöllisesti katsoen jo on loppuun suoritettu, vaan tuo ylimääräisesti toimitukseen liittyvä ilma ohentaa vain savukaasuja alentaen niitten lämpö määrää, joten niittenkin lämmittävä vaikutus vähenee. Tuollainen „valeilma” on joutuessaan väärälle paikalle niinmuotoin vahingoksi. Edelläolevaan perusteluun nojaten asettaisimme toiseksi säännöksi säästävistä lämmitystapaa varten: Päästä ilmaa oikeaan paikkaan.

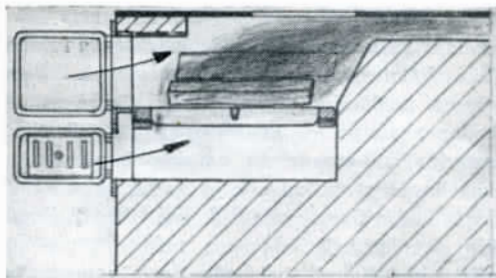
Tulee sitten vielä kolmaskin ja viimeinen tähän kuuluva sääntö. Poistuvat savupiippukaasut, joita on suunnilleen yhtä paljon kuin luokse päästettyä ilmaa, ovat aina tätä lämpöisemmät ja vaativat siis jonkun verran lämpöä, joka käyttämättömänä johdetaan pois savupiipusta. Mitä lämpöisemmät ne ovat, sitä suuremmaksi tulee tietysti lämmönhukka, ja tulisija onkin siitä syystä aina järjestettävä sellaiseksi, että se mahdollisimman suuressa määrässä pystyy ottamaan talteen savupiippukaasut, ennenkuin ne päästetään haihtumaan. Niinpä kaakeliuuneissa nämä kaasut pakoitetaan pariin kertaan kulkemaan ylös ja alas uunin kanavia, antaen siinä niin paljon lämpöä, että ne yleensä poistuvat uunista noin 100 à 150 asteisina. Ensiluokkaisessa lämpöjohtokattilassa jonka toimintaa ei kiiruhdeta, on savupiipun lämpö määrä tavallisesti äsken mainitun arvoisen, mutta jossakin keittiöliedessä tavataan pakolämmön olevan 200 ja 300:kin astetta; epäsuotuisissa olosuhteissa on kamiinoinhin nähden voitu havaita savupiipunlämmön olevan aina 400 astetta. Onhan selvää, että mitä alhaisempana savupiipun lämpö on, sitä enemmän on lämpöä jäänyt tulipesämme tai lämmityslaitteemme hyväksi. Tästä saammekin näin kolmannen lämmityssäännön, joka kuuluisi: Tulisija olkoon siten järjestetty, että se tallentaa mahdollisimman paljon polttokaasujen lämpöä.

Mainitsemme tässä uudelleen nuo säästäväisen lämmitystavan kolme sääntöä:

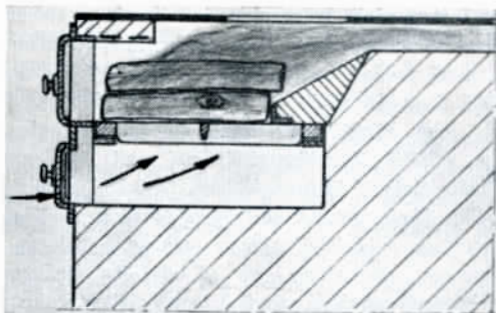
1. Käytä kohtalaisen paljon ilmaa!
2. Päästä ilmaa oikeaan paikkaan!
3. Tulisija olkoon siten järjestetty, että se tallentaa mahdollisimman paljon polttokaasujen lämpöä!

Hellat.

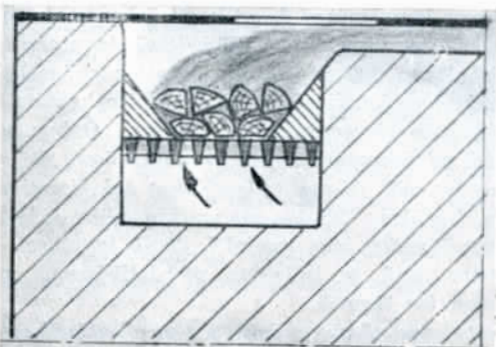
Keittiöliettä järkipäisesti hoidettaessa on siis palamisilma johdettava oikeata tietä. Hyvin tavallista on, että tulipesänluukku pidetään ainakin puoliväliin auki. Ilma, joka täten virtaa tulipesään, laimentaa savukaasuja alentaen niiden lämpötilaa. Tämän estämiseksi on muistettava pitää tulipesän luukku suljettuna. Avoimin luukuin lämmitettäessä (huom.! n. 20 % kaikista tulipaloista johtuu uuneista pudonneista palamatomista puukappaleista) virtaa verraten kylmää huoneilmaa uunin tai hellan lämpöä varastoivan muurimasan kautta. Koko tätä ilmaylimäärää on turha läm-

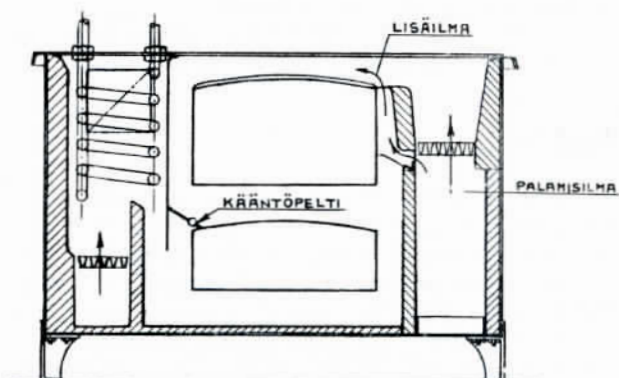
Väärä lämmitystapa: luukut selällä, polttoaine täyttää epätasaisesti arinapinnan.

Arinapintaa lyhennetty halkojen pituutta silmälläpitäen.

Arinapintaa kavennettu sivumuurauksella.

Tehdasmaisesti valmistettu hella, jonka lämminvesikierrukka on savukanavajärjestelmässä. Erikoistulipesä esim. kylpyveden lämmittämistä varten.

mittää uunissa vallitsevaan lämpötilaan, sillä siihenhan menee huomattava osa polttoaineen lämpöarvosta,

Usein huomattava virhe hellälämmityksessä on se, että halot ovat tulipesää lyhyemmät, jolloin ilma virtaa joko arinan etu- tai takaosasta tulipesään ja siitä edelleen eikä täten osallistu palamiseen. Apukeino tämän epäkohdan poistamiseksi on tulipesän lyhentäminen muuraamalla. On suoritettu kokeiluja eri pitkillä haloilla ja eripituisilla arinoilla kahta hellaa käyttäen, joista toinen n. s. „normaalihellan” arinapituus oli 28 sm. ja jota lämmitettiin 25 sm. haloilla. Toisessa hellassa käytettiin vaihtelevia tulipesä- ja halkopituuksia. Kummallakin hellalla keitettiin samat ruoat. Normaalihellan halkokulutus merkittiin 100 % ja kokeista selvisi seuraavaa:

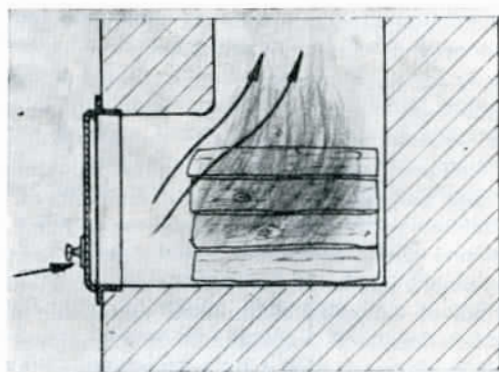
Halkokulutus

33 sm. haloilla,	52 sm. pituisella arinalla oli	125 %
33 ” ”	35 ” ” ” ” ” ”	110 ”
25 ” ”	28 ” ” ” ” ” ”	100 ”
20 ” ”	22 ” ” ” ” ” ”	92 ”
15 ” ”	22 ” ” ” ” ” ”	89 ”

Koe osoittaa, että 52 sm. arina on liian pitkä. Polttoainekulutus on 25 % normaalia suurempi. Tulipesän pituutta lyhentämällä parani tulos. Käyttämällä 20 ja 15 sm. halkoja 22 sm. pituisessa tulipesässä saatiin parhaat tulokset. Edullisinta on, käytäntö huomioonottaen, käyttää 25 sm. halkoja. Isommissa helloissa on tietenkin käytettävä suurempia arina- ja halkopituuksia.

Hyvin rakennetun hellan tulee mahdollisimman tarkkaan käyttää hyväkseen savukaasujen lämpöenergiaa. Ensimmäisen keittoreian lämpötila on noin 400°. Jätettäessä paistinuunin on savukaasuilla vielä noin 250° lämpö. Savukaasujen lämpö on otettava talteen esim. käyttöveden lämmittämiseen, mikä parhaiten tapahtuu hellan sivuun asetetun kuparisen lämminvesisäiliön avulla. Virheellinen tapa on lämmittää vettä hellan tulipesään asetetussa kuparikierrukassa, joka on yhdistetty lämminvesisäiliöön. Kierrukka „varastaa” lämpöä tulipesästä ja alentaa sen lämpötilaa, jolloin polttoainemenekki suurenee. Tällä tavoin käytetään siis korkea-arvoista lämpöä lämpimän veden saamiseksi eikä suinkaan jätelämpöä.

Hella on lämmitettävä pientä vetoa käyttäen ja pa-

Puiden väärä asettelu tulipesässä: ilmamäärä kasvaa suhteettoman suureksi.

lamisen aikana itse tulipesänluukku pidettävä kiinni. Palamiseen tarvittava ilma johdetaan tuhkauunin kautta tuhkauuninlukkua säätämällä (s. o. pienentämällä ja suurentamalla). Mikäli mahdollista, on kaikki keitokset pyrittävä suorittamaan samanaikaisesti, niin että kaikki keittoreiät keitettäessä ovat käytännössä. Samoin on hellarenkaiden oltava auki, niin että lämmön siirtyminen on mahdollisimman suuri. Kansi on pidettävä kiinni.

Paistinuunin peltiä on ainoastaan tarvittaessa pidettävä auki, sillä uuni, joka tavallisesti on ohuesta levystä, voi muussa tapauksessa palaa rikki. Myöskin höyrypelti ja savupelti on ruoan keittämisen jälkeen suljettava.

Tärkeänä seikkana mainittakoon kunnolliseen keittiö-talouteen pyrittäessä, että keittoastiat ja hellalaatan alapinta pidetään puhtaina noesta. Noki on eristysainetta, ja jo ohutkin kerros vaikuttaa eristävasti estäen lämmön siirtymistä keitettävään aineeseen. Luultavasti on moni emäntä tämän seikan kokenut, sillä nokisella pannulla kestää kahvin keittäminen kauemmin kuin puhtaalla.

Polttoainetta säästäviä parannuksia keittiöhellaa varten, tarvitsematta hellassa tehdä minkäänlaisia suurempia korjauksia, on monenlaisia.

Arinan pituus.

Aina on huolehdittava, ettei vapaa arinapinta ole halkoja pitempi. Jos näin on asianlaita, on se arinan osa, jota halot eivät peitä, peitettävä umpeen tiilillä, joten kylmä ilma sitä kautta estyy pääsemästä tulipesään.

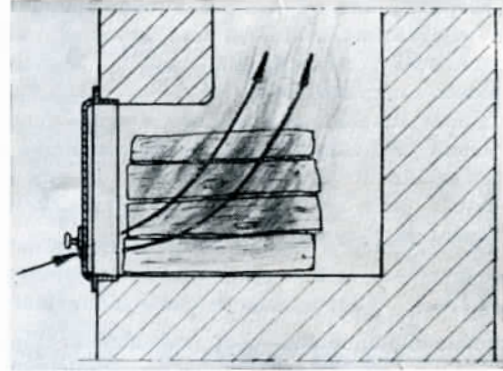
Tulipesän korkeus.

Mitä lähempänä keittoastian pohjaa arina sijaitsee, sitä paremmin liekit pääsevät koskettamaan astian pohjaa. Jos arina on liian alhaalla, se on ehdottomasti nostettava niin korkealle, että halot melkein koskettavat keittoastian pohjaa silloin, kun tulipesään on pantu hyvää tulta varten tarvittava polttoainemäärä.

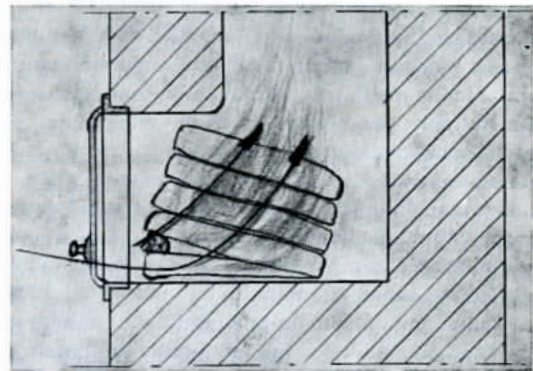
Tulikynnyksen kohottaminen.

Melkein kaikki hellat on rakennettu siten, että liekit pääsevät vapaasti poistumaan pitkin tulikynnyksen

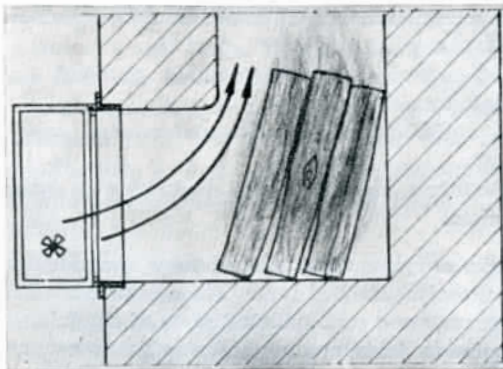
koko pituutta, ja myöskin hellalaatan ja tulikynnyksen välinen korkeus on usein suuri. Tässä on 25—30 mm. aivan riittävä. Liekkien kokoaminen hellan keskipisteeseen voidaan myöskin aikaansaada asettamalla 2 tiiltä tulikynnyksen päälle kumpaisellekin puolelle hellaa. Kiviä asetettaessa on huomattava, että kivet eivät saa koskettaa hellalaattaa, vaan että välille jää n. 10—15

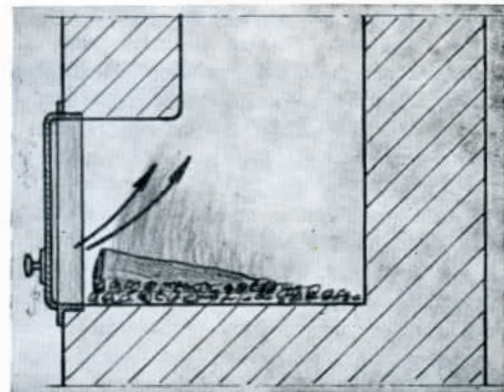
Puut asetettu tulipesään oikealla tavalla. Palamisilma pakoitetaan kulkemaan polttoainekerroksen läpi.

Paras puiden asettelutapa: halot ladotaan edessä olevan „päänalushalon” päälle, joka lepää kahdella sivuseinällä pitkin kulkevalla halolla.

Tämä puiden asettelu on myöskin virheellinen.

Huilloksen vetäminen eteen sen jälkeen kuin polttoaine on palanut loppuun estää häkäkaasun syntymisen.

mm. aukko. Muussa tapauksessa voi paistaminen paistinuunissa epäonnistua, johtuen siitä, että uunin keski-osa kuumenee enemmän kuin uunin muut osat.

Nykyaikaiset tehdasmaisesti valmistetut hellat ovat polttoaineen lämmön hyväksikäyttöön nähden huomattavasti edullisemmat kuin muuratut hellat. Tämä johtuu siitä, että näiden hellojen tulipesä-, arinapinta- ja savukanavamitoitus on hellan kokoon nähden oikealla tavalla suoritettu, mitä seikkaa onkin pidettävä merkitykseltään määrävänä. Muuratuissa helloissa tulipesät arinoineen ovat tavallisesti liian suuret. Tehdashellat eivät pienen muurimassansa takia myöskään varastoi mainittavasti lämpöä, mikä seikka on eduksi m. m. keksillä, jolloin välttyään liian kuumista keittioista. Hellat ovat tavallisesti varustetut erikoisesti suunnitelluilla keittolevyillä, joten keittoastiat eivät joudu kosketuksiin tulen kanssa ja pysyvät siis puhtaina.

Uunit.

Huonelämmitysuumimme ovat rakennetut etupäässä puupolttoaineen käyttöä varten. Uunin lämmitys tapahtuu kerran, kylmempien ilmojen vallitessa kaksi kertaa päivässä. Uunintäytöksen palamiseen tarvitaan 1—2 tuntia. Tästä huolimatta uuni saattaa pitää huoneen lämpöisenä koko vuorokauden, mikä johtuu uunin lämmönvarastoisominaisuudesta.

Usein lämmitetään uunia siten, että halot asetetaan tulipesään pystyasentoon. Tällöin ilma sivuuttaa halot ja ainoastaan pieni osa siitä ottaa osaa palamiseen. Tällöin teemme sen suuren virheen, että emme johda ilmaa oikeaan paikkaan. Halot on pantava makaavaan asentoon siten, että esim. tulipesän sivuille pannaan kummallekin puolen yksi halko ja näiden päälle tulipesän etuosaan kolmas poikittain. Tämän päälle asetetaan sen jälkeen poltettavat halot makaavaan asentoon. Nyt suljetaan tulipesänluukut ja niiden alaosaan olevat pienet palamisilmaluukut avataan. Ilma johtuu tällöin halkojen alle, siis siihen paikkaan, missä palaminen tapahtuu. Tällöin voimme peltiä säätämällä järjestää ilman tulon sopivaksi oikeaan paikkaansa. Luukkujen tulee olla sellaiset, että suljetuin luukuin lämmitettäessä ilma voidaan johtaa tulipesään polttoaineen alle alareunasta.

Palamisen alussa on savupeltiä pidettävä melkein auki, jotta sytytyksen jälkeen polttoaineesta suurella kiihtäydellä erkanevat kaasut saadaan täysin poltetuiksi. Noin $\frac{1}{4}$ tunnin kuluttua ovat kaasut erittyneet ja palaminen tapahtuu hiljaisemmin. Tällöin voidaan peltiä pienentää, ei kumminkaan niin paljon, että hääkääsua muodostuu.

Kun polttoaine on palanut loppuun, jää jäljelle hiillos. Sen yläpuolella nähdään pieniä sinisiä liekkejä eli hääkääsua, joka aiheutuu hiillon sisällä olevista palamattomista puukappaleista. Hiillosta on kohennettava, ja vasta sen jälkeen kuin palavat liekit ovat hävinneet, voidaan tulipesänluukut ja savupelti sulkea.

Huonelämmitysuumin hoidon yksinkertaiset ja lyhyet säännöt ovat siis seuraavat:

Asettakaa halot siten, että palamisilma pääsee virtaamaan alle.

VOIKAAN TEHTAAN URHEILUKILPAILUT.

Elokuun 10 p:nä suoritettiin Voikaan tehtaan yleisurheilukilpailut kunnan urheilukentällä. Kilpailut olivat samalla karsinnat Kymi-yhtymän tehtaitten välisiin urheilukilpailuihin. Näihin ensimmäisiin tehtaan urheilukilpailuihin osallistui vain 24 miestä, mikä määrä on lievästi sanoen keho. Yleisöä oli kilpailuja seuraamassa kohtalaisesti.

Kilpailut käsittivät 100 m., 400 m. ja 3000 m. juoksut sekä 3-ottelun. Tulokset: 100 m. juoksu: 1) J. Vallikari, korjauspaja, 12,0. 2) O. Isomäki, rakennusos., 12,2. 3) T. Pethman, korjauspaja, 12,4. 4) K. Willberg, selluloosatehdas. 5) A. Palviala, sähköosasto. 6) V. Kiviluoto, korjauspaja. — 400 m. juoksu: 1) J. Vallikari, korjauspaja, 53,7. 2) T. Pethman, s:n, 57,3. 3) K. Willberg, selluloosatehdas, 58,3. 4) A. Palviala, sähköosasto, 58,7. 5) A. Hietamies, höyryosasto, 58,9. 6) V. Kiviluoto, korjauspaja, 59,0. 7) I. Micklin, talousosasto, 61,2. 8) E. Aronen, rakennusosasto, 61,2. — 3000 m. juoksu: 1) P. Vähänen, paperitehdas, 9,24,2. 2) P. Nurminen, selluloosatehdas, 9,50,3. 3) M. Mäkelä, talousosasto, 10,05,0. 4) E. Joutjärvi, uutto-osasto, 10,10,0. 5) E. Aronen, rakennusosasto, 10,27,0. 6) K. Salmi, rakennusosasto, 11,00,0. 2 osanottajaa keskeytti.

3-ottelu (100 m., kuula ja korkeus): 1) O. Isomäki, rakennusosasto, 223,95 pist. (12,2 — 11,24 — 150). 2) J. Vallikari, korjauspaja 222,80 pist. (12,4 — 10,29 — 165). 3) A. Palviala, sähköosasto, 217,75 pist. (12,6 — 10,60 — 155). 4) I. Kallio, puuhiomo, 212,20 pist. (13,2 — 11,87 — 140). 5) E. Nykänen, rakennusosasto, 209,50 pist. (12,9 — 9,76 — 155). 6) K. Virtanen, sähköosasto, 208,20 pist. (14,5 — 11,31 — 165). 7) Y. Blomqvist, korjauspaja, 202,45 pist. (14,0 — 9,99 — 160). 8) P. Laitinen, selluloosatehdas, 200,95 pist. (14,2 — 11,27 — 145). 9) M. Holopainen, paperitehdas, 193,05 pist. (15,0 — 11,29 — 145). 10) T. Ahonen, paperitehdas, 190,75 pist. (13,9 — 9,88 — 135).

Yhtymän tehtaitten välisiin kilpailuihin valittiin 3-otteluun O. Isomäki, J. Vallikari ja A. Palviala sekä viestijoukkueeseen O. Isomäki, K. Willberg, T. Pethman ja J. Vallikari. Hyvin pojat leiviskänsä hoitivatkin, sillä molemmat kiertopalkinnot tulivat „kotiin”, kuten mainittujen kilpailujen selostuksesta toisessa paikassa julkaisumme on luettavissa.

Sulkekaa tulipesänluukut, mutta jättäkää palamisilmaluukut auki.

Pienentäkää savupeltiä, kumminkin siten, ettei hääkää muodostu.

Kohentakaa hiillosta ennen luukkujen ja savupellin sulkemista.

Tämän esityksen lopuksi tahdomme vielä huomauttaa, että polttoainesästä ei tunnu ainoastaan isännän rahakukkarossa, vaan emännälle se tuottaa helpotuksen puun kantamisessa ja isännälle puiden hakkaamisessa, johon kuluu paljon aikaa varsinaisen työpäivän päätyttyä. Jos sitäpaitsi pidämme muistissa, että Suomen maaseutu-

AMMATTIKOULUN POIKIA LEIRILLÄ.

KULUNEENA KESÄNÄ JÄRJESTETTIIN KAKSI 3-VIIKKOISTA LEIRIKAUTTA.

Leiri oli sijoitettu lähelle Heinolaa, Nynäsin kartanon maille.

Työkomppania töihin lähdössä.

Kymin Oy:n toimesta järjestettiin viime kesänä ammattikoulun poikia varten poikaleiri yhtiön omistaman Nynäsin kartanon alueelle noin 3 km. päähän Heinolasta länteen, Soukanniemi-nimisen niemen rannalle. Leirillä oli poikia kahteen otteeseen, 3 viikkoa kerrallaan, nimittäin ensimmäinen ryhmä kesäkuun 28 p:stä heinäkuun 17 p:ään ja toinen ryhmä viimeksimainitusta päivästä elokuun 7:nteen saakka. Leirijohtajina toimivat ensimmäisessä vuorossa Å. Lax ja toisessa vuorossa J. Högstrom. Kumpikin näistä on jättänyt yhtiön johdolle yksityiskohtaisen selostuksen leirin toiminnasta, mitkä selostukset olemme saaneet käytettäväiksemme ja koettamme seuraavassa niiden perusteella ja tähän kirjoitukseen liittyvien kuvien avulla antaa lukijoillemme tietoja leirin tarkoituksesta ja poikien puuhailusta tuona 3-viikkoisena leirikautena.

Leiri oli tarkoitettu etupäässä työ- ja virkistysleiriksi, joten partiotaitojen opetus jäi vähäisemmäksi. Koska työhön käytetyn ajan lisäksi jäi vain noin 4 tuntia muuhun toimintaan, katsottiin sopivimmaksi käyttää se leikkeihin, urheiluun ja erilaisiin kilpailuihin. Vaihteeksi opetettiin pojille myös erilaisia tarpeellisia taitoja, kuten solmujen tekoa, kartan ja kompassin käyttöä, suunnistamista, ensiavun antoa y.m. Pari kolme kertaa viikossa järjestettiin nuotio-iltoja. Joka päivää varten laadittiin yksityiskohtainen ohjelma, jota sellaisenaan noudatettiin ja josta, samoin kuin muistakin seikoista, tiedoitettiin leirikäskyssä. Päivittäinen ohjelma oli seuraava:

- 7,30 herätys, aamutoimet.
- 8,00 aamutee.
- 8,30 leiritarkastus.
- 8,45 lipunnosto, aamuhartaus.
- 9,00 työpalvelusta.
- 11,15 aamiainen.
- 12,30 työpalvelusta.
- 15,00 oppitunteja, m. m. seuraavista aiheista: kartta-merkit, etäisyyden, välimatkan ja korkeuden arviointi, ensiapu, tekohengitys, hukkuneen pelastaminen, suunnistaminen, laulu, isänmaanhistoria, tähtäysharjoitukset, sanomaviesti j. n. e.
- 17,00 päivällinen.
- 18,30 iltanuotion valmistuksia, pienoiskivääriammuntaa, leikkejä, urheilua, kilpailuja y.m.
- 20,00 iltatee.
- 20,45 lipunlasku.
- 22,00 nukkumaan.
- 22,30 hiljaisuus.

Kuten ohjelmasta käy selville, oli työpalvelusta varaten varattu aikaa 4 tuntia päivässä, josta 2 tuntia aamupäivällä ja 2 tuntia iltapäivällä. Työtä tehtiin tunti kerrallaan ja sitten pidettiin lyhyt tauko. Työpalveluksesta mainitaan leirijohtajien kertomuksissa, että ensin aloitettiin raivaamalla tiet ja leirille johtavat polut kävelykuntoon, mikä olikin välttämätöntä m. m. leirille tapahtuvan tavarankuljetuksen helpottamiseksi. Sen jälkeen rakennettiin siltä erään kulkua vaikeuttaneen notkon yli. Kun nämä työt oli tehty, ryhdyttiin keräämään risuja ja rankoja teiden varsilta ja muualtakin ja koottiin ne suuriin kasoihin. Tätä työtä kesti sitten jatkuvasti ja metsää tuli puhdistetuksi 5—6 hehtaarin alalta. Työ oli varsin helppoa ja pojille erittäin sopivaa ja tehtiinkin sitä kiitettävällä ahkeruudella. Seuraavilla leireillä voitaneen pojille järjestää muunkinlaista metsänraivaustyötä, johon he tuntuvat olevan varsin innostuneita, varsinkin jos työn johtajana

Raivaustyö käynnissä.

väestö kotitaloudessaan kuluttaa paljon enemmän puita kuin mitä koko teollisuus kuluttaa paperin, selluloosan ja sahatun puutavaran valmistukseen, niin näemme, että asialla on myöskin suuri kansantaloudellinen merkitys.

Leirikello.

on joku tämän alan ammattimies, kuten esim. metsätyönjohtaja tai vanhempi metsätyömies.

Myös vapaa-aikojen vietto oli järjestettävä niin hyödylliseksi ja miellyttäväksi kuin suinkin mahdollista. Tässä olivat leiri johtajille suurena apuna SPL:n lähettämät partiojohtajat, joita oli toimessa yksi kummallakin leirillä. Molemmat olivat erittäin taitavia luennoitsijoita ja kuuntelivat pojat heidän esityksiään suurella tarkkaavaisuudella. Monivuotisen partiotöidensä aikana olivat he sitäpaitsi koonneet ehtymättömän varaston erilaisia pelejä ja leikkejä, joista pojille oli hauskuutta riittämiin. Mainittakoon, että ilta-ruoat, joilla pojatkin suorittivat ohjelmaa, muodostuivat varsin tunnelmallisiksi ja raitoisiksi tilaisuuksiksi.

Pojat tottuivat muuten nopeasti leirielämän vaatimuksiin, leiriteknikkaan ja myös ruoan valmistukseen, mikä oli kokonaan poikien itsensä huollettava, samoin kuin muutkin keittiöaskeleet, leiri johtajien hankkiessa tietenkin tarveaineet. Keittiö sijaitsi mainiolla paikalla lähellä rantaa. Varastotelta oli hyvä ja keittiökalustoa riittämiin. Pääkokkina toimi leiri johtajan valvonnan alaisena yksi pojista onnistuenkin tehtävissään suurin piirtein tyydyttävästi, vaikka pikku kommelluksia silloin tällöin sattuiakin. Ruoka oli joka tapauksessa maukasta ja ruokahalu sanomattakin erinomainen. Mitä

Leiriväki aterialla luonnon suuressa salissa.

Keittiökomennuskunta puuhailee ruoanlaittohommissa.

kustannuksiin tulee, niin tässä suhteessa alitettiin menoarvioon otettu määräraha noin 15 prosentilla.

Mitä taas kuriin ja järjestykseen sekä leirillä vallinneeseen henkeen tulee, niin siinä suhteessa ei leiri johtajilla ole muistutettavaa. Leirilakina oli leiri johtajan sana, jota ilahduttavan hyvin ja täsmällisesti noudatettiin. Koko aikana ei sattunut minkäänlaisia järjestysrikkomuksia ja poikien käyttäytyminen yleensäkin oli mallikelpoista.

Leiripaikka oli tarkoitukseensa erittäin sopiva, sijaiten se kuivalla, sekametsää kasvavalla mäellä, tarpeeksi pitkän matkan päässä asutuksesta. Leirille välttämättömän uimarantakin oli lähellä ja oli se tietenkin poikien mieluisimpia oleskelupaikkoja. Asuinteltoja oli riittävästi ja niissä tarpeeksi tilaa. Telttavuoteina olivat olkipatjat.

Poikien terveys pysyi koko ajan hyvänä eikä mitään vakavampia sairaustapauksia enempää kuin loukaantumisiakaan sattunut. Pojat viihtyivät muuten leirillä sangen hyvin, jopa eräät niinkin hyvin, että pyrkivät ensimmäiseltä leiriltä jäämään vielä seuraavallekin. Joitakin poikia vaivasi kuitenkin koti-ikävä, eikä ihmeikään, sillä useimmat heistä joutuivat vasta ensimmäisen kerran olemaan näin kauan poissa kotiaan. Ja tuppaaahan se koti-ikävä vaivaamaan joskus aikaihmissiäkin.

Uimaranta oli tietenkin poikien mieluisimpia oleskelupaikkoja.

RETKEILYLLÄ VUOKSENLAAKSON TEHDASSEUDULLA

kävivät Kymintehtaan ja Voikaan mestarikerhot viime kesänä.

Kesäkuun lopussa tekivät Kymintehtaan ja Voikaan mestarikerhot yhteisen opinto- ja huvimatkan Vuoksenlaakson tehtaalle. Kymin Oy. oli hyväntahtoisesti asettanut kaksi linja-autoa kerholaisten käytettäväksi ja samalla järjestänyt käyntiluvan Rouhialan ja Imatran voimalaitoksilla sekä Enson, Kaukopään ja Tainionkosken tehtailla. Retkelle osallistui yhteensä 50 miestä Kymin, Kuusankosken ja Voikaan tehtailla.

Retkelle lähdettiin lauantaina 26. 6. iltapäivällä ja oli matkan ensimmäinen tavote Viipuri. Viipurissa, jossa myöskin yövyttiin, tutustui osa retkeläisistä Viipurin linnaan ja kävi katsomassa Monrepos puiston nähtävyyksiä. Aikaisin sunnuntaiamuna suuntautui matka Viipurista kohti Rouhialaa.

Rouhialan voimalaitoksella toimi voimalaitoksen johtaja, ins. Holmén oppaana ja esittelijänä. Käynti sattuikin juuri otollisimpaan aikaan, sillä generaattoreista oli jo kaksi valmiiksi asennettuja ja käynnissä, kahden muun ollessa vasta asennuksen alaisina. Raken-teilla olevat generaattorit olivat kumpikin vielä eri asennusvaiheissa, joten itse generaattorien ja turpiinien valtavista mittasuhteista sai nyt selvemmän kuvan, kuin jos kaikki neljä olisivat jo olleet käynnissä.

Rouhialasta jatkui matka Enson tehtaalle, jonne saavuttiin puolenpäivän aikoihin. Ensossa olivat retkeläiset sikäläisen työnjohtajakerhon vieraina, jonka puheenjohtaja, teknikko K o k k o n e n, lausui retkeläiset tervetulleiksi Enson tehtaalle. Kerhohuoneustossa nautitun aamiaisen aikana kiitti työnjoht. H o n k a n e n kymintehtaalaisten ja työnjoht. V a l j a k k a voikaalaisten puolesta isäntiä retkeilijöitten osaksi tulleesta suurenmoisesta vieraanvaraisuudesta. Aamiaisen jälkeen tutustuttiin perusteellisesti eri tehdaslaitoksiin, kuten paperi-, kartonki- ja sulfiittitehtaisiin, voimalaitoksiin ja kattilahuoneisiin, joista sähkökattilahuone, teholtaan tällä hetkellä Euroopan suurimpana, herätti ansaittua huomiota. Elämys oli myöskin käynti 53 metriä korkean happotornin huipulla, josta avautui laaja näköala yli koko Vuoksenlaakson tehdasseudun. Lopuksi tehtiin autoilla kiertomatka tehdasyhdyskunnassa sekä „Onnelan” ja „Petsamon” omakotialueilla, ja välittömästi tämän jälkeen jatkettiin matkaa Kaukopäähän, jonne myöskin ensolaiset isäntinä seurasivat mukana.

Kertomuksiin liittyy myös leirijohtajien mielipiteitä ja ehdotuksia leiritoiminnan vastaisesta järjestämisestä, mutta emme katso olevan syytä niihin tässä yhteydessä puuttua. Nämä leirithän oli järjestetty kokeilutarkoituksessa, mutta molemmat leirijohtajat ovat sitä mieltä, että leiritoimintaa olisi seuraavinkin kesinä jatkettava, sillä tällä toiminnalla on arvaamattoman suuri kasvatuksellinen merkitys eivätkä siihen uhratut varat suinkaan ole hukkaan heitettyjä, vaan tuottavat tulevaisuudessa runsaan koron.

Kotitalouskurssien osanottajia.

KOTITALOUSKURSSIT

järjesti Kymin Osakeyhtiö sekä Voikaalla että Kymin-tehtaalla viime elokuun aikana. Kurssit kestivät 2 viikkoa kummassakin paikassa. Opettajana toimi talousopettaja rouva Annaliisa Meriluoto. Kurssien tarkoituksena on maukkaan ja halvan kotiruuan valmistuksen opettaminen. Näillä kursseilla opetettiin sen lisäksi säilömistä. Parsimiselle ja paikkaamiselle omistettiin myöskin oma päivänsä. Kurssit olivat jo kolmannet laatuaan näillä seuduilla, ja vuosi vuodelta enentynyt osanottajamäärä on parhaana todistuksena niiden kasvavasta suosiosta.

Päättäjäiset pidettiin Voikaalla 13. ja Kymintehtaalla 28. päivänä elokuuta. Sanoin, kukin ja lahjoin ilmituottiin näissä tilaisuuksissa kurssin osanottajien kiitollisuus opettajaa kohtaan, joka oli sekä miellyttävällä tavalla että suurella taidolla opetusta jakanut.

Vilpittömästi toivotaan sekä jo kurssin käyneiden taholla että varsinkin niiden joukossa, jotka nyt tilanpuutteen vuoksi jäivät niiltä pois, että vastedeskin samanlaatuaisia kursseja järjestetään.

Kaukopäällä toimi tehtaan ylimestari Salpa oppaana ja selostajana. Tehdas tutkittiin läpikotaisin, mutta ajan niukkuuden takia jäivät työläisten funktitalot lähemmin tarkastelematta, vaikka monia retkeläisiä nämäkin olisivat kovasti kiinnostaneet.

Kaukopäältä siirryttiin Tainionkosken tehtaalle, jossa nautittiin sikäläisen työnjohtajakerhon tarjoamat kahvit.

Tainionkoskella erosivat ensolaiset retkeilijöistä, jotka puolestaan jatkoivat matkaa Imatran voimalaitokselle. Siellä oli asiantuntijoilla tilaisuus todeta, että tekniikan voittokulku ei vielä ole pysähtynyt, vaan rientää kii-reesti eteenpäin. Vaikkakaan Imatran voimalaitos ei vielä ole vanha, on se jo kuitenkin teknillisesti vanhan-aikaisempi kuin sen nuorempi sisar, Rouhialan voimalaitos. Teholtaan pysyy Imatra, Rouhialan valmistutuakin, suurempana.

Vaikka matka oli pitkä ja rasittava, ajettuja kilometrejä n. 500, olivat retkeläiset kotiuduttuaan näkemänsä ja kuulemaansa erittäin tyytyväisiä. Kymin Osakeyhtiön johdolle on tässäkin yhteydessä paikallaan

VOIKAAN TEHTAAN JALKAPALLOMESTARUUDEN SAAVUTTI KORJAUSPAJAN JOUKKUE.

Mestaruuden saavuttanut korjauspajan joukkue.

Seisomassa: erotuomari L. Jansson, olh. V. Kiviluoto, otm. A. Takala, ovh. O. Strand, ktm. S. Kärki, kh. A. Kaleva, vtm. M. Koskinen, vv. C. Arnkil ja vlh. J. Vallikari. — Edessä: op. M. Kiviluoto, mv. E. Roos ja vp. V. Rautiainen.

Jo useamman vuoden ajan, tarkemmin sanoen v:sta 1931 lähtien, on Voikaalla pelattu työosastojen väliset jalkapallo-ottelut. Järjestäjänä on toiminut Voikaan Tehtaan Palokunta, joka myöskin aikoinaan hankki tarkotukseen kiertopalkinnon. Tänä vuonna, kun yhtiö otti järjestääkseen myöskin osastojen väliset jalkapallokilpailut, luovutti palokunta kiertopalkinnon yhtiölle kilpailtavaksi entisin säännöin.

Kiertopalkinnon tavoittelijoiksi ilmoittautui kaikkiaan 8 osastoa, nim. sähkö-, höyry-, rakennus- ja talousosastot, korjauspaja, puuhiomo sekä paperi- ja selluloosa-tehtaat.

Ensimmäiset ottelut pelattiin kesäkuun 3 p:nä ja voitti tällöin sähköosasto höyryosaston tuloksella 6—0. Korjauspaja puolestaan päihitti rakennusosaston 4—1. Otteluita jatkettaessa voitti puuhiomo selluloosatehtaan 2—0 ja paperitehdas talousosaston 3—1.

Sarjan toisella kierroksella olivat vastakkain sähkö-

osasto ja korjauspaja sekä höyry- ja rakennusosastot. Ensinmainittujen peli päättyi tasan 1—1, ja höyryosasto putosi ensimmäisenä pois pelistä hävittyään rakennusosastolle 1—0. Puuhiomo ja paperitehdas pelasivat tasapelin 1—1, ja selluloosatehdas siirsi talousosaston katsomon puolelle tuloksella 1—0.

Kolmannelle kierrokselle oli selvinnyt täten kaikkiaan 6 osastoa, joista selluloosatehdas putosi pois hävittyään paperitehtaalalle 4—0. Sähkö- ja rakennusosastot eivät saaneet selvää toisistaan, vaan oli lopputulos 1—1. Samoin kävi korjauspajan ja puuhiomonkin pelin. Se päättyi myöskin tasan 1—1, mutta kun pelissä tapahtui sääntöjenvastainen tuomio, oli peli uusittava. Uusintapelin voitti korjauspaja 2 maalilla puuhiomon 0 vastaan.

Alkuottelut vaativat vielä yhden pelin neljänestä kierroksestakin, sillä jäljellä oli vielä 5 joukkuetta, ja loppukilpailuihin pääsi vain 4 osastoa. Sähköosasto ja puuhiomo ratkaisivat tällöin välinsä, ja sähköosasto pudotti puuhiomon pois loppuotteluista tuloksella 2—0.

Loppuotteluihin selvisivät siis rakennusosasto, paperitehdas, sähköosasto ja korjauspaja. Heinäkuun 5 p:nä asettuivat ensimmäiset loppuottelujoukkueet, rakennusosasto ja paperitehdas, vastakkain. Pelin tulos 5—0 (1—0) paperitehtaan hyväksi kuvastaa selvästi paperimiesten ylivoimaisuuden. Samana iltana voitti korjauspaja sähköosaston hyvin tasaväkisessä ottelussa 1—0 (0—0).

Heinäkuun 8 p:n iltana asettuivat sitten finaali-joukkueet, paperitehdas ja korjauspaja vastakkain ratkaisemaan tehtaan mestaruuden. Joukkueiden pelijärjestys oli seuraava:

Paperitehdas

K. Kauppinen.

H. Evonen. V. Hyvönen.

N. Joutjärvi. Onni Strand. U. Koskinen.

O. Ylen. M. Salminen. U. Tähtinen. O. Telkkinen.
E. Rundberg.

(Erotuomari Lauri Jansson.)

J. Vallikari.

C. Arnkil. A. Kaleva. Olavi Strand. V. Kiviluoto.

M. Koskinen. S. Kärki. A. Takala.

V. Rautiainen. M. Kiviluoto.

E. Roos.

Korjauspaja.

Heti pelin alusta lähtien saattoi havaita, että mestaruus, saakoon sen kumpi tahansa, on kovan työn takana, sillä kumpikin joukkue otti asiat vakavalta kannalta. Ensi puolikausi oli kuitenkin maaliton, vaikka tilaisuuksia maalin tekoon oli kummallakin joukkueella. Toinen puolikausi kului tasaväkisyyden merkeissä, kunnes 23 min. kohdalla korjauspajan hyökkääjien kaunis yhteispeli johti maaliin. Pelin loppuajan yrittivät vielä kumpikin maalia väellä ja voimalla, mutta tuloksetta. Tasa-

lausua kerholaisten puolesta parhain kiitos tämänlaatuisten opettavan retken järjestämisestä, joka oli kerhosen historiassa ensimmäinen, mutta toivottavasti ei viimeinen.

Enso-Gutzeit Oy:n tuomari Luostariselälle, joka kaiken oli järjestänyt Ensossa, Kaukopäässä ja Tainionkoskella, vaikkakaan hän ei ollut henkilökohtaisesti mukana, sekä Enson ja Tainionkosken työnjohtajakerhoille lausuvat retkeläiset parhaat kiitoksensa osakseen tulleesta vieraanvaraisuudesta sekä siitä, että virkaveljet siellä toverillisesti suhtautuivat retkeilijöihin ja auliisti opastivat kaikkialla, missä vain nähtävää oli, tehden siten kerhosen matkasta sekä opinto- että huvimatkan.

L. ä.

KUUSANKOSKEN PARTIOTYTÖT

saivat tänä kesänä tehdä pitkän matkan leirilleen. Kymenlaakson muodostumassa oleva partiopiiri oli yhtenä ensimmäisiä toimintamuotojaan ryhtynyt hankkeisiin oman piirileirin aikaansaamiseksi. Kun eräitä Etelä-Savon järjestöjä on suunniteltu liitettäväksi samaan Kymenlaakson piiriin, niin valittiin pitkän tuuminnan jälkeen muuan mikkiläisten aiemmin jo käyttämä leiripaikka Ristiinan pitäjän Pulmionniemestä tähän tarkoitukseen.

Tähän luonnonihanaan seutuun auto vei partiotytöt kaikkine varusteineen viime heinäkuun 23. päivänä. Osanottajia ei ollut kovin monta, kaikkiaan 12. Vaihteleva maasto ja kauniit maisemat tekivät matkan työlle hyvin riemulliseksi, vaikka pari heistä saikin taitella „autotaudin” kourissa. Valtava ukkosilma salamoineen ja sateineen tervehti tulijoita Pulmionniemessä ja hädintuskin ehdittiin saada yksi teltta pystyyn sateen suojaksi ennenkuin ankarin sadekuuro puhkesi. — Siitä se leirielämä sitten alkoi. Sää ei aina ollut kaikkein parhain, mutta sadeilmat vasta oikein opettivat tyttöjä karaistumaan leirielämän eri puolissa.

„Ilo aina korkealla, paistaa taikka sataa!”

Sairastumisia tai vilustumisia ei sattunut lainkaan. Ystävälliset savolaiset lähitaloissa osoittivat suurenmoista vieraanvaraisuutta ja huomaavaisuutta leiriläisille, joille se jäi pysyväiseksi kauniiksi muistoksi. Päivät sujuivat työn touhussa. Leirillä oli neljän eri seu-

väksen ja kovan ottelun voitti siis korjauspaja 1 maalilla paperitehtaan 0 vastaan, tullen täten Voikaan Tehtaan jalkapallomestariksi v. 1937. Korjauspajan parhaat miehet olivat ktm. S. Kärki ja vvh. C. Arnkil, paperitehtaan vp. V. Hyvönen ja olh. E. Rundberg. Ottelun tuomitsi Lauri Jansson tarkasti.

Välittömästi ottelun jälkeen jakoi insinööri Kalho tehtaan puolesta korjauspajan joukkueelle kiertopalkinnon sekä pelaajille muistopalkinnot. Korjauspaja sai kiertopalkintoon toisen kiinnityksen. Paperitehdas on aikaisemmin voittanut kiertopalkinnon 3 kertaa ja rakennusosasto kerran.

Kysyttäneen, mitenkä nuo yllämainitut 17 ottelua voitiin pelata, vaikka Voikaalla tietävästi ei ole tarpeeksi suurta kenttää. Tämä pulma se askarrutti jalkapallo-toimikunnankin päitä kovasti. Jos pelataan kunnan urheilukentällä Mattilassa, ei saada katsojia, jos taas pelataan Klubin kentällä, kärsii urheilullinen puoli. Kun kuitenkin tällaisten jalkapallo-otteluiden propaganda-puolta ei voida jättää huomioimatta, päätti toimikunta, että alkuottelut pelataan 9-miehisin joukkuein klubin kentällä ja vasta loppuottelut täysmiehisin joukkuein kunnan kentällä. Yleisö miehitti, niinkuin jo kokemuksesta tiedettiin, Klubin kentän kalliit alkuotteluitten aikana toisinaan jopa sankastikin, mutta kunnan urheilukentälle, paitsi finaaliottelua katsomaan, eivät voikaalaiset „vannoutuneita jalkapallohulluja” lukuunottamatta viitsineet kiivetä.

L. Ä.

Kuusankoskelaiset lähtevät.

dun tyttöjä: kouvolaalaisia, haminalaisia, mikkiläisiä ja kuusankoskelaisia, yhteensä n. 60. Joka järjestöllä oli myös oma ruokakuntansa. Salainen kilpailu oli aina olemassa järjestöjen kesken siitä, kenen oma vellikello voi soida pikimmin yleisen ruokakellon soiton jälkeen! Pieni vastoinikäminen keittiön puolella voi tällöin olla hyvin kohtalokas!

Ohjelmaa oli paljon yhteistä. Varsinkin iltanuotio-ohjelmissa kantoivat kaikki kortensa yhteiseen kekkoon. Leirillä vietetty sunnuntai oli aivan erikoinen vierailusunnuntai. Vieraita liikkui suurin joukoin pitkin päivää leirialueella, joka olikin koetettu saada mitä mallikelpoisimpaan kuntoon. Vieraille oli myös varattu monenmoista nähtävää ja kuultavaa, oikeasta „puhvetista” puhumattakaan. Yhteinen leirijumalanpalvelus omalla leirialueella jyrkän hongiston keskellä oli vaikuttava tilaisuus. — Kuusankosken tyttöjen omistamat Suomen Kuvalehden teltat herättivät erikoista huomiota, ja niiden syntyperästä sai usean kerran tehdä selkoa.

Kaunis Louhivesi — eräs Saimaan lahtia — huuhteli

Kahvipöydässä.

KYMINTEHTAAN RAKENNUSOSASTO VOITTI KYMINTEHTAAN JA KUUSANKOSKEN OSASTOJEN VÄLISEN JALKAPALLO- MESTARUUDEN.

Kilpailuissa oli mukana 12 joukkuetta.

Kymintehtaan rakennusosaston jalkapallojoukkue.

Kymin Oy:n Kymintehtaan ja Kuusankosken osastojen väliin jalkapallokilpailuihin, jotka alkoivat viime toukokuun 19 p:nä ja päättyivät kesäkuun 21 p:nä, olivat ilmoittautuneet seuraavat 12 osastoa: konttori, Kymintehtaan rakennusosasto, Kymintehtaan korjauspaja, Kymintehtaan paperitehdas, Kymintehtaan selluloosatehdas, Kuusankosken paperitehdas, Kuusankosken selluloosatehdas, Kuusankosken saha, klooritehdas, talousosasto, liikenneosasto ja sähköosasto. Peliäika oli

Pulmionniemen rantoja ja sen äärellä oli hauska elellä. Valkoiset Saimaan höyryt halkoivat vettä sen sivuitse useasti päivässä, ja kerran vei eräs niistä iloisen partio-tyttöjoukon Mikkeliin, sitä katsomaan ja siihen tutustumaan. Päivä oli aurinkoinen ja ihana ja mieliala pysyi korkealla. Taisipa jollekin tytölle olla ihan ensimmäinen käynti oikeassa kaupungissa.

Mutta eräänä päivänä kuului määräys: „Kampeet kokoon, tänään lähdetään”, ja niin oli leirikoti purettava ja uusista ystäväistä erottava. Varmaankin verrattomasti murtavat mikkeliläiset olivat olleet hauskimmat uudet tuttavuudet. Eräs mieluisa asia oli kummin vielä edessä: automatka kotiin. Siitä iloittiin etukäteen ja hauskaksi se muodostuikin. Palattiin kaiken lisäksi vielä eri tietä kuin oli tultu; matkailtiin läpi ennen näkemättömien seutujen ja kivaa oli. Voikaalle ja sen lähistölle jäi sitten neljäsosa tytöistä. Muut tipuivat vähitellen kuka minkin talon kohdalla pois, ja tavarat siirrettiin säilöön uusia kesiä ja uusia leirejä odottamaan.

20+20 minuuttia, joten kukin ottelu kesti yhteensä 40 minuuttia. Häviöstä annettiin 2 miinuspistettä ja tasapelistä 1 miinuspiste. Voitosta ei pistetä lisäantynyt eikä vähentynyt. 4:stä miinuksesta joutui joukkue pois pelistä. Kilpailuja varten oli yhtiö hankkinut kierto-palkinnon.

Toukokuun aikana järjestettiin otteluita kahdesti viikossa, kolme ottelua kerrallaan. Kesäkuulla suoritettiin sensijaan vain kaksi ottelua samana iltana.

Ottelujen suuren lukumäärän takia — niitä oli kaikkiaan kolmisenkymmentä — rajoitimme mainitsemaan vain lopputulokset.

Ensimmäisellä kierroksella päättyivät ottelut seuraavasti: Kuu selluloosa—Kuu saha 1—0; Ky selluloosa—Kuu paperi 1—0; konttori—Ky paperi 2—0; Ky korjauspaja—liikenne 0—0; Ky rakennus—klooritehdas 4—1 ja sähkö—talous 2—1.

Toisella kierroksella tapahtui jo erinäisiä putoamisia. Ky paperi voitti Kuu sahan 1—0 ja viimeksimainitulla ei enää ollut asiaa vaijerin sisäpuolelle. Kuu paperin ja liikenneosaston välinen ottelu päättyi 3—2 ja liikenteelle, jolla nyt oli jo 3 miinusta, alkoi hämmöittävä lähtö „sarjasta”. Konttori säilytti vielä puhtaan pelin voittamalla Kuu selluloosan 3—0 ja jälkimmäinen sai nyt ensimmäiset miinuksensa. Ky selluloosa ja Ky korjauspaja pelasivat tasapelin 1—1, sähköosasto katkaisi 2—0 voitollaan klooritehtaalta virran, joten tällä ei ollut asiaa vastaisiin otteluihin, ja Ky rakennus peittosi talousosaston peräti 5—0. Viimeksimainitunkin osalta oli pelit siten pelattu. Kun Kuu saha, klooritehdas ja talousosasto olivat karsiutuneet, jäi jäljelle vielä 9 joukkuetta. Niistä olivat konttori, Ky rakennus ja sähköosasto selviytyneet tähän asti miinuksitta, Ky selluloosalla oli 1 miinus, Kuu selluloosalla, Kuu paperilla, Ky paperilla, ja Ky korjauspajalla 2 miinusta sekä liikenneosastolla 3 miinuspistettä.

Kolmannella kierroksella suoritettiin 4 ottelua, yhden joukkueen, nimittäin sähköosaston, jäädessä „lepäämään”. Kuu paperi järjesti Kuu selluloosalle 2 miinusta lisää voittamalla sen 2—0 ja viimeksimainitun kohtalo oli siten selvä. Ky selluloosa ja Ky paperi eivät mahtaneet mitään toisilleen ja ottelu päättyi 1—1. Liikenneosasto teki lujaa vastarintaa konttorille ja hävisi vain 2—1, mutta sille oli kertynyt miinuspisteitä jo kokonaista 5, joten sen mitta oli enemmän kuin täysi. Ky korjauspaja hankki kolmannelta tasapelistä kolmannen miinuksen otellessaan Ky rakennusosastoa vastaan, joka nyt maalittomassa tasapelissä sai ensimmäisen miinuksensa. Kolmannen kierroksen päätyttyä oli jäljellä vielä 7 joukkuetta. Konttorilla ja sähköosastolla oli edelleen puhdas peli, Ky rakennus oli 1:ssä miinuksessa, Ky selluloosa ja Kuu paperi 2:ssa sekä Ky paperi ja Ky korjauspaja 3:ssa.

Neljäs kierros käsitti 3 ottelua. Ky rakennus pääsi tästä kierroksesta pelaamatta. Kuu paperi voitti sähköosaston 4—0, mutta sähköosastolla ei, kuten mainittu, ennestään ollut ainoatakaan miinusta. Konttorin tähän asti puhdas peli kallistui nyt miinuspuolelle, kun sen ei onnistunut voittaa Ky selluloosaa, vaan tuloksena oli tasapeli 2—2. Kun Ky selluloosa oli voittanut yhden ottelun ja kolme oli päättynyt tasapeliin, oli sen pistetili siten 3. Kolmannessa ottelussa voitti Ky korjauspaja Ky paperin ylivoimaisesti 5—0 pysyen siten itse vielä mukana mutta pudottaen vastustajansa, jonka miinuspisteet olivat nousseet 5:een, pois pelistä.

Jällellä oli enää puolet joukkueista, nimittäin konttori ja Ky rakennusosasto, joilla oli kummallakin 1 miinuspiste, Kuu paperi ja sähköosasto 2 miinuspisteellä sekä Ky korjauspaja ja Ky selluloosa, ollen näillä molemmilla 3 miinusta. Mutta kun sekä Ky rakennusosasto että sähköosasto olivat kumpikin saaneet levätä yhden kierroksen, tarvittiin vielä kaikkiaan 4 ottelua. Nämä kaksi joutuivatkin ensimmäisinä vastakkain ja tuloksena oli tasapeli 0—0, mikä aiheutti kummallekin yhden miinuksen. Kuu paperi voitti konttorin 2—1, ja seuraavassa ottelussa putosi Ky selluloosa, vaikka saikin aikaan tasapelin 1—1 Ky rakennusosastoa vastaan pelatessaan. Sillä oli nimittäin jo ennen tätä ottelua 3 miinusta tilillään ja nyt tuli neljäs. Saman kohtalon alaiseksi joutui sähköosasto sarjan viimeisessä ottelussa, jossa Ky korjauspaja voitti sen jopa niin vakuuttavasti kuin 5—0. Loppuotteluihin selviytyivät Kuu paperi 2 miinuspisteellä (4 voittoa ja 1 häviö), konttori 3 mp. (3 voittoa, 1 tasapeli ja 1 häviö), Ky korjauspaja 3 mp. (2 voittoa ja 3 tasapeliä) sekä Ky rakennusosasto 3 mp. (2 voittoa ja 3 tasapeliä).

Loppuottelut,

joissa kaikki joukkueet joutuivat pelaamaan toisiaan vastaan ja joita oli siten suoritettava kaikkiaan kuusi, aloitettiin kesäkuun 16 p:nä ja jatkuivat sitten vielä kahtena iltana.

Ensimmäisenä iltana kohtasivat ensin konttori ja Kymintehtaan rakennusosasto toisensa. Peli päättyi rakennusosaston yllättävän ylivoimaiseen voittoon 4—0. Sitten iskivät yhteen Kuusankosken paperitehdas ja Kymintehtaan korjauspaja. Ottelu oli erittäin vauhdikas ja molemmiin puoliin yritettiin oikein hartiavoimin. Ainoan maalin teki paperitehdas, senkin rangaistuspotkusta. Korjauspajan maalivahti tavoitti kyllä pallon, mutta pudotti sen käsistään ja selvä oli. Tulos siis 1—0 Kuusankosken paperitehtaan hyväksi.

Kesäkuun 18 p:nä pelasivat ensin konttori ja Kuusankosken paperitehdas. Konttorin joukkue oli vajaa-lukuinen, siinä oli vain 9 miestä, mutta siitä huolimatta käytiin kamppailua suurimmaksi osaksi paperimiesten kenttäpuoliskolla. Konttorin etukolmikoon peli luisti mainion hyvin ja se määräsiikin tahdin miltei koko ajan. Ensimmäinen puoliaika meni maaleitta, mutta toisella puoliajalla onnistui konttori kolauttamaan kerran pallon paperitehtaan pömpeliin ja voitti siten ottelun tuloksella 1—0. Toisessa ottelussa olivat vastakkain Kymintehtaan rakennusosasto ja Kymintehtaan

korjauspaja. Tämäkin peli oli alusta pitäen varsin yritteliästä ja samalla kovaa. Rakennusmiehet saivat ensimmäisellä puoliajalla kaksi maalia korjauspajan onnistumatta kertaakaan toimittamaan palloa vastustajan verkkon. Toisella puoliajalla vauhti yhä kiihtyi ja korjauspaja painosti miltei koko ajan eikä rakennusosastolla juuri ollut asiaa korjauspajan kenttäpuoliskolle. Monta vaarallista tilannetta syntyi rakennusosaston maalin edustalla, mutta toivottua tulosta ei ollut. Kahdesti tuomittiin rangaistuspotkukin korjauspajan hyväksi, mutta ensimmäisellä kerralla ammuttiin pallo maalipylvääseen ja toisella kerralla se osui maalivahtin syliin. Kymintehtaan rakennusosasto voitti siten 2—0.

Viimeiset kaksi ottelua suoritettiin kesäkuun 21 p:nä. Molemmat ottelut päättyivät tasapeliin, nimittäin konttorin ja Kymintehtaan korjauspajan välinen ottelu 2—2 ja Kymintehtaan rakennusosaston ja Kuusankosken paperitehtaan välinen 1—1. Kun loppuotteluissa laskettiin voitosta 2 pistettä ja tasapelistä 1 piste eikä häviöstä mitään, tuli loppuotteluissa olleitten joukkueitten välinen järjestys seuraavaksi: 1) Kymintehtaan rakennusosasto 5 pistettä (2 voittoa ja 1 tasapeli); 2) Kuusankosken paperitehdas 3 pistettä (1 voitto, 1 tasapeli ja 1 häviö); 3) konttori 3 pistettä (1 voitto, 1 tasapeli ja 1 häviö); 4) Kymintehtaan korjauspaja 1 piste (1 tasapeli ja 2 häviötä).

Kymintehtaan rakennusosasto sai näin ollen ensimmäisen kiinnityksen kilpailtavana olleeseen kiertopalkintoon ja kukin voittaneen joukkueen pelaaja mieskohtaisena palkintona pienen pikarin.

Kilpailut, jotka ilta illan jälkeen keräsivät lukuisia katsojajoukkoja kentän reunoille, antoivat varmastikin vauhtia tähän saakka verrattain lamassa olleelle jalkapalloharrastukselle Kymintehtaalla ja Kuusankoskella. Yleisö oli innostunutta, joskus liikaakin, niin että jotkut katsojista innostuksissaan erehtyivät monesti tahdittomuuksiin, mikä ilmeni sopimattomina huutoina ja huomautuksina. Sellaista tahtoo sattua kyllä muuallakin, mutta se on rumaa eikä millään tavoin puolustettavissa. Suosikkeja on kyllä lupa innostaa, mutta suhtautumisessa „vihollisiinkin” on tiedettävä, mikä sopii, mikä ei. Tästä ei nyt puhuta sen enempää ja toivottavasti ei siihen ensi kesän otteluselostuksien yhteydessä tarvitse enää lainkaan kajota. R e p.

— Kymintehtaan—Kuusankosken VPK järjesti viime syyskuun 26 p:nä tavanmukaisen syysjuhlaansa soihtukulkueineen ja iltamineen. Sen yhteydessä jaettiin myös palvelusmerkit, joita tällä kertaa saivat seuraavat palokuntalaiset: 25-vuotisesta palveluksesta A. Lehtinen ja H. Liikanen; 20-vuotisesta palveluksesta H. Ruth ja O. Pekkola; 15-vuotisesta palveluksesta E. Aholin, E. Inkeroinen ja A. Korpi; 10-vuotisesta palveluksesta K. Lehtonen, A. Loistamo, H. Sulanen ja S. Vitikainen sekä 5-vuotisesta palveluksesta U. Harlin, E. Mauno ja O. Sahlberg.

OSASTOJEN VÄLISET URHEILU- KILPAILUT HALLASSA.

Hallan Tehtaitten ensimmäiset yleisurheilukilpailut pidettiin 1 p:nä elokuuta Hallan urheilukentällä. Kilpailulajeina olivat 3.000 m. juoksu ja osastojen välinen 3-ottelu (100 m., kuula ja korkeus).

Yleisurheilua ei Hallassa ole harrastettu juuri nimeksikään. Siksi johtuikin asian outoudesta ja osaksi myös lyhyestä valmistusajasta sekä laimeasta propagandasta, että kaikki osastot eivät saaneet täyttä joukkuetta mukaan. Kun näitä kilpailuja tästä lähtien järjestetään säännöllisesti joka kesä, tulevat ne toivottavasti vilkastuttamaan yleisurheiluharrastusta Hallassa.

Tulokset:

3-ottelu:

1. Höyläämö, 5 miehen tulos 1.338 pist.
2. Tukkosasto, 5 miehen tulos 1.042 „
3. Selluloosatehdas, 14 miehen tulos 996 „
- Saha, 8 miehen tulos (6 suoritti loppuun)
- Lautatarha, 14 miehen tulos .. (4 „ „)
- Korjauspaja ja rakennusosasto, 9 miehen tulos
(3 osanottajaa).

3-ottelun yksityistulokset:

1. Tani, Erkki	Höyläämö	1.659 pist.
2. Andersen, G.	—, —	1.437 „
3. Penttilä, A.	Selluloosat.	1.374 „
4. Raussi, T.	Lautatarha	1.341 „
5. Nurmi, V.	Sell.	1.330 „
6. Remes, A.	Höyläämö	1.301 „
7. Mäkinen, A.	Saha	1.263 „
8. Tapola, U.	Sell.	1.248 „
9. Jürgens, J.	—, —	1.207 „
10. Mustonen, V.	—, —	1.203 „
11. Vahva, K.	Tukkosasto	1.194 „
12. Sanne, K.	Sell.	1.192 „
13. Penttilä, K.	Korj. & rak.	1.157 „
14. Kanter, H.	Höyläämö	1.146 „
15. Hjelt, O.	—, —	1.145 „
16. Lempinen, T.	—, —	1.084 „
17. Porkka, J.	Tukkosasto	1.071 „
18. Koskela, V.	—, —	1.068 „
19. Haapalainen, H. ...	Höyläämö	1.045 „
20. Mäkinen, V.	Korj. & rak.	1.039 „

41 kilpailijaa suoritti ottelun loppuun.

3.000 m. juoksu:

1. Koskela, V. 9,38
2. Leskinen, T. 9,57
3. Hietala, S. 10,21
4. Silvennoinen, T. 10,41
5. Keveri, A. 10,41
6. Veijalainen, A. 10,55

LEIRIPÄIVIÄ LAPPALALLA.

Vuoteentekotouhussa.

Järviköyhän Kuusankosken nuorelle väelle on Lappalan järvi vakinainen kesäretkien päämäärä. Siellä on metsää, aurinkoa ja ennen kaikkea vettä yllin kyllin; siellä löytyy rauhallisia rantoja, marjaisia metsiä ja pehmeää rantahietikkoo.

Sinne suuntautui myöskin Kymntehtaalta iloisen kerhotyttöjoukon matka eräänä kirkkaana suvipäivänä heinäkuussa. Kokonainen autollinen heitää oli ja odottavin, jännittynein mielin lähdettiin matkalle. Moni oli ensi kertaa mukana sellaisella matkalla, ja heillä oli jännitys, jos mahdollista, vielä suurempi kuin muilla. Paljon ja monenmoista tavaraa tarvittiin mukaan. Olipa siinä koria ja laatikkoo jos minkänäköistä; oli pitkiä lautojakin koko joukko, niin, vieläpä muutama tiiliskivi oli sujutettu mukaan, kirveistä, sahoista ja muista senlontoisista työkaluista puhumattakaan.

Matka sujui sukkelaan laulun ja naurun säestämänä. Perillä odotti saapujoihin luja työ: oli kampeet raahattava paikoilleen, „leirikodit” — teltat pystytettävä, keittiö ja ruokailupaikka laitettava kuntoon sekä paljon, paljon muuta. Hiki pusertui helminä toisenkin kerran moisessa hommassa, mutta äärellä oli kuitenkin ihana vilpoinen järvi, jonka vesissä kelpasi liika kuumuus huuhdella pois. Se sovittikin paljon.

Ei synny tuollainen leiriyhdyskunta kädenkäänteessä. Kesti kolmisen päivää, ennenkuin katsottiin oltavan voiton puolella siinä suhteessa. Nuo penkit onnettomat, kun vielä tuon tuostakin sortuivat ja pudottivat istujat alempaan kerrokseen! Lopulta ne tehtiin uudella yrityksellä „viimeisintä tekniikkaa” hyväksi käyttäen niin lujiksi, että olisivat jo useammankin leirin ajan kestäneet.

Kahdeksan pian ohikiitävää kesäpäivää tytöiltä kului tuolla Lappalanjärven viehkeässä poukamassa. Miten

Lappalan laineilla.

aika kulutettiin? Sitä kysymystä ei oikeastaan tarvitsi tehdä, sillä keinoja oli monia ja hyviä. Mutta kerrotaanpa niistä sentään jotakin.

Aamulla kömmittiin puoli kahdeksan aikaan pilliä viehellettäessä vielä vähän unisina teltan aukoista esiin. Alkoi heti, ehkei aina niin tyyliäpuhdas, mutta sitä paremman vaikutuksen tekevä voimistelu, jota seurasi oman itsensä ja telttojen siistiminen. Keittiöläiset, jollaiseksi kukin joutui vuorollaan, saivat nyt aloittaa päivän hommansa, ja pian istuttiinkin höyryävän teen ja voileipäin ääressä. Lipunnosto suoritettiin lyhyine aamuhartauksineen kauniisti hulmuavan lipun ympärillä. Siitäpä sitten päivän ohjelma alkoi luistaa. Aamiainen nautittiin tosi ruokahalulla ja sitten kokoonnuttiin johonkin suojaisaan paikkaan kuuntelemaan „tädin” esitystä jostakin kivasta aiheesta, vieläpä niistä toisinaan keskusteltiin. Keskivälillä oli odotettu uinnin aika. Tunti omistettiin myöskin kiinnostavan kirjan ääneenluvulle. Vapaa-aikana sai kukin tehdä mitä halutti, ja silloin metsän antimet, marjat, runsaasti siirtyivät tyttöjen ahkerien sormien poimimina heidän säilöihinsä. Tahdottiin muistaa kotiväkeä tuliaisilla ja myöskin itse nauttia metsän herkuista kerrankin tarpeekseen. Läheisen talon käytettäväksi antama vene lisäsi suuresti leirijän viehätystä, kuten luonnollista onkin.

Leikillä oli oma varma sijansa päivän ohjelmissa. Siinä kului aika hauskaasti ja sukkelaan.

„Antakaa elämän puhjeta kukkaan, leikki on elämän kukkaismaa!” Laulut helkkyivät tuon tuostakin. Puolituntinen omistettiin joka päivä laulujen harjoittamiselle. Päiväkahvin yhteydessä oli jännittävä kilpailu kauniin pöydän kattamisessa. Siinä tytöt vuorollaan osoittivat suurta kekseliäisyyttä ja näppäryyttä. Toinen toistaan upeampi kahvipöytä odotti kahville saapuvia ja upeuden salaisuutena olivat luonnon suuresta puutarhasta saatut koristeet.

Mutta päivästä tuli ilta ja sen mukana iltapuuhat. Lippu laskettiin juhlallisin menoin ja tee nautittiin iloisen mielialan vallitessa. Seurasi iltanuotio. Se oli miehuinen ja jännittävä kaikille, varsinkin ensikertalaisille. Nuotiolla iloinen ja vakava ohjelma vaihteli, laulut vuorottelivat muiden esitysten kanssa, joissa tytöt mielellään avustivat. Kun lopuksi kädet käsissä laulettiin: „Tummenee, himmenee, tähti syttyvä tuikkielee” — niin outo tunnelma valtasi jokaisen suuren, hiljaisen

JUANTEHTAAN PALOKUNNAN KESÄKILPAILUT

pidettiin syyskuun 11 p:nä Juantehtaan urheilukentällä. Kilpailu käsitti mieskohtaisen 3-ottelun, lajeina 100 m. juoksu, kuulantyyöntö ja pituushyppy sekä tämän lisäksi komppanioitten välisen viestinjuoksun (100+200+300+400 m.)

3-ottelussa kilpailtiin kahdessa sarjassa, nimittäin poikamiesten sarjassa ja ukkomiesten sarjassa. Edellisen sarjan tuloluettelo on seuraava:

1) Toivo Laitinen 1,295 pist.; 2) Erkki Mustonen 1,218 pist.; 3) Pentti Myöhänen 1,206 pist.

Ukkomiehet: 1) Martti Korhonen 1,049 pist.; 2) Eero Lipponen 1,028 pist.; 3) Kalle Korhonen 796 pist.

Parhaat tulokset eri lajeissa olivat: 100 m. juoksu E. Mustonen 13,02; kuulantyyöntö: Pentti Myöhänen 11,46 ja pituushyppy E. Mustonen 541.

Osanottajia kilpailussa oli 9.

Viestinjuoksun voitti I komppania ajalla 2 min. 27,0 sek. Joukkueessa juoksivat Pentti Myöhänen, Martti Korhonen, Eero Lipponen ja Erkki Mustonen. Toiseksi tuli III komppania ajalla 2,29,4. II:lta komppaniailta ei ollut joukkuetta.

Hiekkarannan riemuja.

luonnon keskellä. Oltiin kuin irti arjesta ja sen touhusta. Varmaankin moni kaunis leirimuisto kietoutuu juuri noiden tunnelmallisten iltahetkien ympärille.

Niin päivät kiitivät. Kun rivi kirkkaita helmiä liittyivät ne toisiinsa nopeasti ohi vilahtaen. Väliin hiukan satoi, mutta reippaina pysyttiin ja vastukset kestiin hymysuin. Tuskinpa on niin iloista leirijoukkoa auto ennen saanut Lappalan rannoilta tuoda kuin sen, joka näiden leiripäivien jälkeen riemukkaasti laulellen suuntasi kulkunsa täyteen ahdetussa autossa Kymintehtaan työssä puuhailevaa ja ahertavaa seutua kohti.

Menneen kesän muistoja. Kymintehtaan—Kuusankosken VPK:n juhannuskokko n.s. Rapakalliolla.

URHEILUTOIMINNASTA VERLASSA.

Urheilutoiminta Verlassa on aina viime vuosiin saakka ollut takapajulla, sillä paikkakunnalla ei ole ollut mitään seuraa, joka olisi urheilutoiminnasta ja kilpailujen järjestämisestä huolehtinut. Tämä puute saatiin poistetuksi kolmisen vuotta sitten, jolloin Verlan Kiri perustettiin. Perustava kokous pidettiin maaliskuun 1 p:nä 1934 Mustanlahden koululla ja oli tilaisuuteen saapunut noin 40 henkilöä. Seura päätti liittyä SVUL:ään ja merkittiin yhdistysrekisteriin saman vuoden elokuun 9 p:nä. Puheenjohtajana toimi aluksi Kaarlo Pukkila ja vuoden 1935 alusta lähtien on puheenjohtajan tehtäviä hoitanut Hj. Moberg. Jäseniä on seuraan liittynyt Jaalasta useasta kylästä aina Siikavaa myöten. Nykyisin nousee jäsenmäärä 150:een. Toiminta oli alussa niin taloudellisessa kuin muissakin suhteissa vaikeaa. Ei ollut mitään kunnollista harjoituspaikkaa, joka on urheilutoiminnan menestymiselle välttämätön ehto. Pojat hyppäsivät pituutta ja työnsivät kuulaa parina ensi kesänä maantiellä. Kilpailut sentään pidettiin Jaalan suojeluskunnan kentällä. Oman urheilukentän aikaansaaminen Verlaan kyti kuitenkin kaiken aikaa mielissä. Siinä tarkoituksessa kierreltiin metsiä etsimässä paikkaa, joka olisi urheilukentäksi hel-

poimmin tasoitettavissa. Mutta sellaista oli vaikea löytää, sillä Verlan ympäristössä on pelkkiä mäkiä. Lopuksi löytyi kuitenkin erään talollisen maalta vähän tasaisempi paikka. Seuran nykyinen puheenjohtaja riensi heti isännän puheille tiedustelemaan, luovuttaisiko tämä maaltaan urheilukenttää varten tarvittavan alueen, suunnilleen noin hehtaarin suuruisen. „No, mikäpäsiinä, kyllähän sen saa”, vastasi isäntä. Hintaa kysyttäessä ilmoitti isäntä poikansa kanssa tuumineensa, tässä ilmoitti isäntä poikansa kanssa tuumineensa, että pitäisi siitä saada — 50,000 markkaa! Oli selvää, että enemmän keskustelut päättyivät siihen. Yhtiön toimesta saatiin kenttäkysymys kuitenkin jo kesällä 1935 ratkaisuun. Syksyyn mennessä oli tasoitettu 40×45 metrin suuruinen alue, jolla on voitu pitää heitto- ja hyppyharjoituksia, maantien toimiessa kuitenkin toistaiseksi juoksuratana. Kuluneena kesänä järjestettiin kentällä jäsentenväliset kilpailutkin sekä seuraottelu Järvenlukon kanssa. Kymi-yhtymän kesäurheilukilpailuissakin Kuusankoskella oltiin mukana, mutta jäätin viimeiselle sijalle. Mutta hyvä niinkin. Yritetty on joka tapauksessa ja toivottavasti innostusta riittää edelleenkin.

Tulokset jäsentenvälisissä kilpailuissa viime toukokuun 16 p:nä olivat seuraavat:

Murtomaajuoksu 3,5 km. matkalla: 1) R. Lehtinen 12.41. 2) T. Virtanen 13.26. 3) U. Laiho 13.32. — Pojat alle 18 v. 1,75 km. matkalla: 1) N. Saarenpää 6.06. 2) V. Merelä 6.31. 3) V. Pekkola 6.40

Heittosarja (kuula, kiekko ja keihäs): 1) H. Puolakka 1342 pist. 2) L. Hirvelä 1222 pist. 3) P. Moberg 1212 pist.

Hyppysarja (pituus, korkeus ja seiväs): 1) M. Paa-vonheimo 1404 pist. 2) P. Moberg 1048 pist. 3) E. Moberg 955 pist.

Poikien alle 16 v. 3-ottelu (60 m., kuula ja korkeus): 1) E. Vesa 1261 pist. 2) K. Pukkila 1083 pist. 3) E. Jankeri 937 pist.

Poikien alle 12 v. 3-ottelu: 1) M. Mäkelä. 2) A. Ukonen. 3) P. Fagerlund.

Pöyräilykilpailu 11 km. matkalla: 1) H. Puolakka 20,53. 2) V. Rajulin 22,31. 3) T. Virtanen 22,35.

Elokuun 8 p:nä suoritettussa 3-ottelussa (100 m., kuula ja pituus) olivat tulokset: 1) E. Saarinen 1651 pist. 2) H. Hanén 1514 pist. 3) M. Paa-vonheimo 1290 pist.

Syyskuun 5 p:nä pidetyn seuraottelun Järvenlukko—Verlan Kiri voitti Kiri 60 pisteellä Järvenlukon saadessa 44 pistettä. Rankka sade liotti sekä heitto- että hyppypaikat kuin myös maantien, jolla juoksut suoritettiin. Tulokset jäivät sen mukaisiksi. Kumpakaan seuraa edusti kussakin lajissa kaksi miestä ja tulokset olivat seuraavat:

100 m. juoksu: 1) E. Saarinen K 13,0. 2) V. Hersta L 13,4. 3) H. Hanén K 14,0. 4) M. Rautkoski L 15,0. — Kuula: 1) E. Vesa K 11,55. 2) H. Puolakka K 11,21. 3) U. Paasonen L 11,20. 4) H. Paasonen L 9,68. — Kiekko: 1) U. Paasonen L 28,53. 2) V. Hersta L 28,53. 3) H. Puolakka K 27,04. 4) E. Vesa K 26,85. — Keihäs: 1) H. Hanén K 39,60. 2) V. Hersta L 38,42. 3) H. Puolakka K 37,55. 4) U. Paasonen L 36,26. — Pituus: 1) E. Saarinen K 576. 2) M. Rautkoski L 540. 3) H. Hanén K 510. 4) V. Hersta L 476. — Korkeus: 1) E. Saarinen K 155. 2) H. Hanén K 145. 3) U. Paasonen L 140. 4) K. Anttila L 140. — Seiväs: 1) E. Saarinen K 310. 2) U. Paasonen L 290. 3) H. Hanén K 250. 4) M. Rautkoski L 175. — 1500 m. juoksu: 1) A. Rajajärvi K 4,46. 2) K. Anttila L 4,46. 3) R. Lehtinen K 4,50. 4) T. Susi L 4,52. — 3000 m. juoksu: 1) V. Mäkelä L 10,32. 2) A. Rajajärvi K 10,38. 3) H. Mäkelä L 11,33. 4) R. Lehtinen K 11,46. — Ruotsalaisviesti (100+200+300+400): 1) Kiri 2,29. 2) Lukko 2,30. Kirin joukkueessa juoksivat O. Pukkila, K. Taraneva, E. Saarinen ja H. Hanén sekä Lukon joukkueessa U. Paasonen, T. Susi, V. Hersta ja M. Rautkoski.

PITKÄAIKAISESTI PALVELLEITA.

KYMINTEHTAALLA:

VOIMA-ASEMAN HOITAJA ANTTI KORPI

ollut 60 vuotta Kymin Oy:n palveluksessa.

Harvinaisen pitkän päivätyön Kymin Oy:n palveluksessa on suorittanut Kymintehtaan voima-aseman hoitaja Antti Korpi, joka viime kesänä tuli olleeksi yhtiössämme yhtämittaisesti 60 vuotta.

Korpi on syntynyt Keltissä maalisk. 2 p:nä 1863, joten hän siis ensi vuoden alkupuolella täyttää 75 v. Korkeasta iästään huolimatta seisoo vanhus

edelleen vartiopaikallaan, sillä hänelle ovat käyneet rakkaiksi nuo sähkökoneet, joiden parissa hän on viettänyt jo kokonaista 42 vuotta. Tosin eivät nämä samat koneet ole koko aikaa olleet hänen huollettavanaan, sillä kehitys tälläkin alalla on kulkenut rinnan yhtiön ja sen tehtaitten laajentumisen kanssa, mutta joka tapauksessa hän on iloinen ja ylpeäkin siitä, että hän tällä hetkellä on ainoa, joka tätä kehityskulkua on alusta saakka saanut olla omin silmin seuraamassa.

Kymi-yhtiön palvelukseen tuli Korpi kesällä 1877. Päivää hän ei sen tarkemmin muista kuin että juhanuksen jälkeinen maanantai se oli, kuten Korpi edustajallemme, joka kävi häntä haastattelemassa, kertoi. Puuhiomossa sai 14-vuotias poikanen ensin ryhtyä ansaitsemaan toimeentuloaan, siirrettiin sitten korjauspajaan, ja oltuaan välillä mestari Lindroosin juoksupoikana joutui jälleen puuhiomoon rasvamieheksi. Näissä hommissa kuluikin sitten aika vuoteen 1896, jolloin hän astui sähköosaston palvelukseen, ja sähkökoneita hoitaessa on sitten vierähtänyt, kuten mainittu, kokonaista 42 vuotta. Silloinen „voimalaitos” ei tosin ollut suuren suuri, mutta oli se kuitenkin suhteellinen muihin laitoksiin verrattuna. Sähkökoneita oli kaikkiaan kolme, nimittäin yksi 400 ja yksi 100 amperin. Kolmannen koneen tehtävänä oli vain antaa virtaa kahdeksalle valaistukseen käytetylle kaarilampulle. Eipä ollut paperitehdaskaan monilla koneilla varustettu. Paperia teki nimittäin vain yksi kone ja sijaitsi se nykyisen 6:nneen koneen paikalla. Puuhiomossa oli 5 pientä hiomokonetta. Puut nostettiin joesta laitteella, jota käytti yksi hevosvoima, väärentämätön 4-jalkainen Polle, ja oli tämä laite suunnilleen samantapainen kuin se, joka nähdään julkaisumme tähän numeroon sisältyvän, Werlan tehtaita selostavan kirjoituksen yhteydessä. Myöhemmin korvattiin elävä voima pienellä höyrykoneella ja hankittiin lisäksi vielä sirkkeli, jolla puut katkottiin. Aikaisemmin suorittivat tämän toimituksen sahurit.

Rakennuksiin tarvittavat lankut ja laudat sahailivat lähiseudun talolliset omista puistaan ja kuljettivat ne sitten tietenkin hevospelillä tehtaalalle, missä tavara kävi hyvin kaupaksi. Iitin rovasti Lundahl kuului varoitelleen talollisia tuhlailemasta metsiään sanomalla: „Äl-

kää työ olko niin hätäisiä mettienne kanssa, voi näät tulla aika, että Suomessa myydään puuta vielä puntarilla punniten." Mutta talolliset myivät vaan ja puuta kasautui tehtaalle. Se pantiin kuivumaan vanhoista puista rakennettuun riiheen, joka sijaitsi nykyisen „Vanhalan" paikalla ja jossa monet ihmiset asuntojen puutteessa viettivät yönsäkin. Että asutuspula tosiaankin oli huutava, sitä todistaa myös se, että leipomohuoneeseen, joka sijaitsi sillä kohdalla, missä nyt on insinööri Ramsayn kellari, ja joka oli pieni matala rakennus, pantiin asumaan kolme hevosmiestä perheineen. Sitäpaitsi oli siellä „kiinaajia" melkein joka yö.

Tehtaitten tuotanto kuljetettiin hevospellillä Kouvolaan, mutta kun siellä ei vielä silloin löytynyt katollista varastosuojaa, oli kastumiselle arka tavara lähetettävä maailmalle toista tietä. Se kuljetettiin lossilla „hietarannasta" (nykyinen saunaranta) vastarannalle Aron-ojan suulle ja sieltä Korialle. Samaa tietä tuotiin Korialta vettä pelkäävät tavarat tehtaalle. Lossi oli muuten katoksella varustettu.

Työpäivä oli niihin aikoihin 12-tuntinen ja palkkaa maksettiin ammattimiehillekin vain 2 mk. 50 p. päivästä. Muitten palkat vaihtelivat 1: 80—2:— ja Korpi nautti yhtiön palvelukseen tullessaan yhden markan suuruista päiväpalkkaa. Palkat olivat kuitenkin suhteelliset elintasoon verraten. Kohtalaisen pukukankaankin sai kuulema 60 pennillä metrin!

Yhtä ja toista muutakin kertoili tämä paljon nähnyt ja kokenut vanhus edustajallemme, mutta tila ei salli kaikkea tässä yhteydessä julaista. Lopetammekin kirjoitelmamme tähän ja toivotamme uskolliselle, pitkän päivätyön suorittaneelle leppoisaa elämän ehtoota.

Kengitysseppä Sylvester Haimi, synt. 15. 7. 1874 Valkealassa, aloitti työskentelynsä Kymin ulkutyöosastolla jo v. 1897. Myöhemmin hän siirtyi talliosastolle ja tulee nyt olleeksi yhtiön palveluksessa 40 v.

Siivooja Matilda Backman, synt. 24. 6. 1873 Iitissä, tuli v. 1907 Kymin puuhiomolle, josta siirtyi Kymin paperitehtaalle. Tulee tänä vuonna olleeksi 30 v.

Keittäjä Matti Kivinen, synt. 7. 12. 1880 Elimäellä. Tullut v. 1907 Kymin selluloosatehtaalle, jolla osastolla edelleenkin on. On nyt ollut yhtiön palveluksessa 30 v.

Mestari Kaarlo Sundström, synt. 28. 4. 1873 Kurkijoella, tuli v. 1907 Kuusankosken paperitehtaalle. V. 1924 hän siirtyi Kymin paperitehtaalle ja tulee nyt olleeksi yhtiön palveluksessa 30 v.

Viivauskoneen apunainen Serafiina Heikkilä, synt. 27. 12. 1872 Iitissä, tulee tänä vuonna olleeksi 25 v. yhtiön palveluksessa. Hän aloitti työskentelynsä v. 1912 Kuusankosken ulkutyöosastolla, josta siirtyi Kymin paperitehtaalle ollen edelleen samalla osastolla.

Sekatyöläinen Emil Huovila, synt. 26. 6. 1884 Valkealassa, tuli v. 1912 paperitehtaalle, jolla osastolla on edelleenkin ja tulee tänä vuonna olleeksi 25 v.

Työnjohtaja Joonas Huuhko, synt. 14. 9. 1889 Luumäellä, tuli yhtiömme palvelukseen Kymin ulkutyöosastolle v. 1912. Työskenneltään välillä usealla eri osastolla hän siirtyi uudelleen ulkutyöosastolle, jossa edelleenkin on. Huuhko tulee tänä vuonna olleeksi yhtiössä 25 v.

Oksamyllyn apunainen Anna Aliina Ilmonen, synt. 8. 7. 1882 Mäntyharjussa, on työskennellyt v:sta 1912 Kymin selluloosatehtaalla ja tulee nyt olleeksi samalla osastolla 25 v.

25 v. tulee tänä vuonna olleeksi Kymin paperitehtaalla koneenkäyttäjäksi Iivar Immonen, synt. 8. 7. 1889 Luumäellä. Hän aloitti v. 1912 Kymin selluloosatehtaalla, josta siirtyi v. 1916 nykyiselle osastolleen.

Keittäjän apulainen Nestor Karri, synt. Elimäellä 8. 1. 1876, tuli Kuusankosken selluloosatehtaalle v. 1912 ja on nyt ollut yhtiössämme samalla osastolla 25 v.

Paperinlastaaja Antton Kuitunen, synt. 21. 2. 1882 Elimäellä, on ollut v:sta 1912 Kuusankosken ulkutyöosastolla. Työskenneltään välillä Kuusankosken paperitehtaalla hän siirtyi Kymin paperitehtaalle, jolla osastolla edelleenkin on. Tulee tänä vuonna olleeksi 25 v.

Mestari Julius Luostarinen, synt. 10. 5. 1887 Suonenjoella, tuli v. 1912 Kuusankosken selluloosatehtaalle, josta siirtyi v. 1927 Kymin selluloosatehtaalle. Tulee nyt olleeksi yhtiössä 25 v.

Lajittelija Anna Lydia Mäkinen, synt. 30. 5. 1895 Lahdessa, tuli v. 1912 Kymin paperitehtaalle, jolla osastolla edelleenkin on. Tulee tänä vuonna olleeksi yhtiössämme 25 v.

Viivauskoneen apunainen Liisa Mörönen, synt. 17. 10. 1870 Jaakkimassa, työskentelee Kymin paperitehtaalla, jonne tuli v. 1912. Mörönen tulee nyt olleeksi 25 v. yhtiön palveluksessa.

25 v. yhtiössämme tulee tänä vuonna olleeksi mestari Hjalmar Papu. Hän on syntynyt Luumäellä 21. 3. 1887. Kymin paperitehtaalle hän tuli v. 1912 ollen jatkuvasti samalla osastolla.

Hevosmies Ville Rossi, synt. 5. 7. 1881 Rautalammillä, työskentelee Kuusankosken talliosastolla, jonne tuli v. 1924 oltuaan aikaisemmin v:sta 1912 Kymin paperi-, Kuusankosken saha- ja ulkutyöosastoilla. Tulee tänä vuonna olleeksi 25 v.

Opettajatar Elsa Amanda Saraste, synt. 9. 6. 1885 Uudellakirkolla, tulee tänä vuonna olleeksi yhtiön palveluksessa 25 v.

Paperinlastaaja Kaarlo Anselm Seppälä, synt. 30. 11. 1890 Valkealassa, tuli ulkutyöosastolle v. 1912. V. 1917 hän siirtyi Kymin paperitehtaalle, jolla osastolla edelleenkin on. Seppälä tulee nyt olleeksi yhtiössä 25 v.

Jälkilaskija Aina Hilja Sihvola, synt. 2. 2. 1896 Valkealassa, on ollut 25 v. yhtiössämme Kymin paperitehtaalla, jonne tuli v. 1912.

Seppä Viktor Sihvola, synt. 7. 7. 1885 Valkealassa, aloitti työnsä Kymin korjauspajalla v. 1912 ollen siis samalla osastolla 25 v.

Lajittelija Matilda Tamminen, synt. 4. 6. 1892 Iitissä, tulee tänä vuonna olleeksi yhtiössä 25 v. Kymin paperitehtaalla, jonne tuli v. 1912.

VOIKAAN TEHTAALLA:

Kuulankeittäjän apulainen Juho David Laven, synt. 7. 2. 1877 Iitissä, on työskennellyt v:sta 1902 yhtiön palveluksessa, ensin Voikaan puuhiomolla ja myöhemmin selluloosatehtaalla, ollen yhtämittaisesti 35 v.

Tikkusihtimies Aatami Suhonen, synt. 7. 1. 1880 Jäp-

pilässä, on ollut yhtiömme palveluksessa 35 v. Työskennellyään m.m. ulkotyö-, selluloosa-, saha-, höyry- ja korjauspajaosastoilla hän siirtyi puuhiomolle, jolla osastolla edelleenkin on.

Paperinleikkaaja Vilhelm *Haimi*, synt. 20. 4. 1880 Valkealassa, tuli v. 1907 Voikaan paperitehtaalalle, jolla osastolla edelleenkin työskentelee. Tulee tänä vuonna olleeksi 30 v.

Halkojenmittaaja Manfred *Koivisto*, synt. 6. 8. 1875 Orimattilassa, tuli v. 1907 ulkotoimistolle työskennellen samalla osastolla 30 v.

Kivityömies Brynolf *Lindberg*, synt. 16. 8. 1879 Iitissä, on tullut sahalle v. 1907. Oltuaan sen jälkeen Voikaan ulkotyö-, rakennus- ja korjauspajaosastoilla siirtyi hän uudelleen rakennusosastolle. On nyt ollut yhtiössämme 30 v.

Lajittelija Ida Maria *Orenius*, synt. 24. 8. 1878 Iitissä, tuli ensi kerran Voikaan paperitehtaalalle v. 1907. Työskennellyään välillä puuhiomolla ja selluloosatehtaalalla hän siirtyi uudelleen paperitehtaalalle. Tulee tänä vuonna olleeksi yhtiömme palveluksessa 30 v.

Paperinleikkaaja Oskar *Paulanko*, synt. 23. 6. 1878 Valkealassa, työskentelee Voikaan paperitehtaalalla, jonne tuli v. 1907. On ollut yhtiömme palveluksessa 30 v.

Koneenhoitaja Taavi *Veckström*, synt. 5. 1. 1887 Elimäellä, tulee tänä vuonna olleeksi Voikaan paperitehtaalalla 30 v.

Valkaisija Andreas *Hartikainen*, synt. 10. 11. 1888 Liperissä, tuli v. 1912 puuhiomolle, josta siirtyi v. 1919 selluloosatehtaalalle ollen edelleen samalla osastolla. — Hartikainen tulee tänä vuonna olleeksi yhtiössämme 25 v.

Lastaaja Kalle *Julkanen*, synt. 16. 12. 1883 Suonenjoella, aloitti työskentelynsä yhtiömme palveluksessa v. 1912 Voikaan puuhiomolla, josta siirtyi myöhemmin paperitehtaalalle. On nyt ollut 25 v.

Mestari Einar Erik *Koskus*, synt. 19. 7. 1890 Iitissä, työskentelee Voikaan korjauspajalla, jonne tuli v. 1912, ja tulee nyt olleeksi 25 v.

Koneenhoitaja Svante Erland *Pokki*, synt. 11. 9. 1894 Sippolassa. Tullut työhön v. 1912 paperitehtaalalle, josta myöhemmin siirtyi rakennusosastolle. V. 1917 hän tuli uudelleen paperitehtaalalle, jolla osastolla hän edelleenkin on. On nyt ollut 25 v.

Rotatiokoneen esimies Erik *Sipilä*, synt. 18. 5. 1889 Jaalassa, työskentelee Voikaan paperitehtaalalla oltuaan sitä ennen saha- ja puuhiomo-osastoilla. Tulee tänä vuonna olleeksi 25 v.

Paperinlajittelija Lempi Elisabeth *Skön*, synt. 20. 12. 1895 Tampereella, tuli paperitehtaalalle v. 1912 ollen samalla osastolla 25 v.

Kloorimies Emanuel *Uusitalo*, synt. 15. 3. 1889 Suomenselällä, on ollut Voikaan selluloosatehtaalalla v. 1912 ja tulee siis nyt olleeksi 25 v.

Rullapakkari Viktor *Virtanen*, synt. 4. 9. 1888 Nastolassa, tulee tänä vuonna olleeksi yhtiömme palveluksessa 25 v. Hän aloitti työskentelynsä v. 1912 puuhiomolla, josta siirtyi koskiosastolle. Paperitehtaalalle Virtanen tuli v. 1920 ollen edelleen samalla osastolla.

JUANTEHTAALLA:

Yövahti Kalle *Turunen*, synt. 18. 11. 1867, tuli työhön ensiksi valssipajalle, jonka jälkeen toimi jarrumiehenä rautatiellä vuodesta 1908 aina vuoteen 1930 asti ollen sen jälkeen eri osastoilla töissä, etupäässä puuhiomolla ja yövahtina v. 1932 lähtien. Tammikuun 2 p:nä 1938 tulee Turunen olleeksi yhtiön palveluksessa yhtämittaisesti 60 vuotta.

Sekatyömies Heikki *Karppinen*, synt. 19. 4. 1875, tuli tehtaan työhön ensiksi sahalle ja on sen jälkeen ollut eri osastoilla työssä, pääasiassa puuhiomossa. Marraskuun 10 p:nä tulee Karppinen olleeksi yhtiön palveluksessa yhtämittaisesti 50 vuotta.

Puuhionon työmies Juho Heikki *Hakkarainen*, synt. 21. 11. 1872, tuli yhtiön työhön ensin masuunimieheksi ja sen jälkeen massatehtaalalle eri tehtäviin. Tulee marraskuun 11 p:nä olleeksi yhtiön palveluksessa 45 vuotta.

Sorvaaja Kalle Kusti *Suhonen*, synt. 8. 9. 1881, tuli tehtaan työhön konepajalle, ollen ensiksi sekatöissä sekä sittemmin sorvaajanoppilana muutaman vuoden ja vuodesta 1904 lähtien sorvaajana. Kesäkuun 1 p:nä tuli Suhonen olleeksi yhtiön palveluksessa 40 vuotta.

Pakkari Antti Juhani *Savolainen*, synt. 29. 9. 1874, tuli yhtiön palvelukseen ensiksi hiilenvetäjänä ja masuunimiehenä, jonka jälkeen siirtyi puuhiomolle, ollen siellä pakkarina. Marraskuun 9 p:nä tulee Savolainen olleeksi yhtiön palveluksessa yhtämittaisesti 40 vuotta.

Kirvesmies Ville *Hyvärinen*, synt. 6. 7. 1879, tuli yhtiön palvelukseen kirvesmiehenä rakennusosastolle ja vuodesta 1912 alkaen puuhiomoon voitelijaksi. Ollut v. 1928—1936 kartonkitehtaalalla koneenkäyttäjänä. Syyskuun 7 p:nä tuli Hyvärinen olleeksi yhtiön palveluksessa 30 vuotta.

KISSAKOSKELLA:

Puuhionon etumies Aug. *Meitsalo* tuli Kissakosken palvelukseen 1. 6. 1912 toimien puuhiomossa ensin hiojana ja nyt jo useita vuosia etumiehenä. Tuli tänä vuonna olleeksi työssä 25 vuotta.

Massantaittaja Hilda *Mesiäinen* aloitti työskentelynsä puuhionon vastaanottokoneilla 23. 12. 1912, ja tulee siis tänä vuonna olleeksi samassa työssä 25 vuotta.

HENKILÖTIETOJA.

KYMINTEHTAALLA.

75-vuotiaita:

Sekatyöläinen Evert *Dufva*, Kymin ulkotoimistolta, elokuun 30 p:nä.

70-vuotiaita.

Eläkkeellä oleva kansakoulunopettaja Hilma *Heimola* täytti 70 vuotta syyskuun 28 p:nä. Nti Heimola on syntynyt Nurmeksessa. Saatuaan v. 1890 päästötodistuksen Sortavalan seminaarista hän toimi opettajana Soanlahdella, Ruskealassa ja Sippolassa, kunnes v. 1899 valittiin opettajaksi Kuusankosken tehtaan kansakou-

ruun, missä hän sitten suoritti yli 30 vuotta kestäneen päivätyön kansansivistyksen vainiolla. Neljä vuotta sitten siirtyi opettajatar Heimola eläkkeelle. Hän on monin tavoin osallistunut paikkakunnan sivistys- y.m. rientoihin, kuulunut jäsenenä kunnanvaltuustoon ja kuuluu vielä nykyisinkin kirkkovaltuustoon. Oman ammattikuntansa rientoihin on hän myös harrastuksella ottanut osaa ja Kuusankosken Opettajayhdistys on valinnutkin hänet kunniajäsenekseen.

Hakunkäyttäjä Teodor Landen, Kuusankosken selluloosatehtaalta, elokuun 14 p:nä.

Sekatyöläinen Taavi Vallenius, Kymin ulkotyöosastolta, elokuun 20 p:nä.

Sekatyöläinen Aapeli Raatikainen, Kymin ulkotyöosastolta, elokuun 31 p:nä.

Esimies Matti Inginmaa, Kuusankosken puuhiomolta, syyskuun 13 p:nä.

Porttivahti Erik Konstantin Lahtinen, Kymin talousosastolta, syyskuun 23 p:nä.

Hissinkuljettaja Karl Viktor Roos, Kuusankosken paperitehtaalta, joulukuun 26 p:nä.

60-vuotiaita:

Holanterin esimies Antti Miettinen, Kuusankosken paperitehtaalta, elokuun 18 p:nä.

Vilttienpesijä Feliks Laks, Kymin paperitehtaalta, elokuun 19 p:nä.

Hissinkuljettaja Aleksandra Euffemia Nyberg, Kuusankosken paperitehtaalta, elokuun 24 p:nä.

Mokkamyllyläri Anna Lonka, Kymin paperitehtaalta, syyskuun 27 p:nä.

Hissinkuljettaja Magnus Lupunen, Kuusankosken paperitehtaalta, marraskuun 10 p:nä.

Sekatyöläinen Hilma Örn, Kymin ulkotyöosastolta, marraskuun 21 p:nä.

Viilaaja Antti Heino, Kymin korjauspajalta, marraskuun 25 p:nä.

Lähettilä Jonas Kokko, Kuusankosken selluloosatehtaalta, joulukuun 4 p:nä.

Sekatyöläinen Taneli Hasari, Kymin ulkotyöosastolta, joulukuun 10 p:nä.

Työnjohtaja Antti Hannula, Kymin rakennusosastolta, joulukuun 11 p:nä.

Kirvesmies Juho Taavi Saari, Kymin rakennusosastolta, joulukuun 11 p:nä.

50-vuotiaita:

Eläkkeellä oleva kansakoulunopettajatar, rva Sanni Niinivaara täytti 50 vuotta kesäkuun 26 p:nä. Rva Niinivaara on kotoisin Karjalasta. Suoritettuaan ylioppilastutkinnon ja valmistuttuaan kansakoulunopettajaksi hän tuli kevätlukukauden alussa v. 1912 opettajaksi Kymintehtaan kansakouluun, missä toimi yli 20 vuotta, nimittäin elokuun viimeiseen päivään v. 1933, jolloin sairauden takia siirtyi eläkkeelle. Hän on jo neljännesvuosisadan kuulunut yhtenä kannattavimmista voimista Kymintehtaan Sekakuoro Kaikuun. Sitäpaitsi hän on osallistunut m.m. lottatyöhön ja kuulunut monet vuodet Kymin Oy:n ammattikoulun johtokuntaan. Hän on Kuusankosken Opettajayhdistyksen kunniajäsen.

Rasvaaja Eemil Mäkinen, Kuusankosken puuhiomolta, heinäkuun 1 p:nä.

Viilaaja Evert Vilhard Kaario, Kymin korjauspajalta, heinäkuun 6 p:nä.

Holanterin esimies Kalle Pietiläinen, Kymin paperitehtaalta, heinäkuun 10 p:nä.

Sihdinhoitajan apulainen Ferdinand Toivonen, Kuusankosken selluloosatehtaalta, heinäkuun 12 p:nä.

Siivooja Ida Maria Suurinkeröinen, Kymin ulkotyöosastolta, heinäkuun 14 p:nä.

Leikkuukoneen apunainen Alma Kilkkilä, Kuusankosken paperitehtaalta, heinäkuun 15 p:nä.

Puidenpurkaaaja Hjalmar Parkkonen, Kymin selluloosatehtaalta, heinäkuun 20 p:nä.

Sekatyöläinen Evert August Kilkki, Kymin höyryosastolta, elokuun 8 p:nä.

Hevosmies Otto Penttilä, Kymin ulkotyöosastolta, elokuun 8 p:nä.

Mokkamyllylärin apunainen Selma Alina Autio, Kymin paperitehtaalta, elokuun 20 p:nä.

Saunan siivooja Hilma Laaksonen, Kymin talousosastolta, elokuun 29 p:nä.

Ammattikoulun opettaja Manu Salmi, Kymin talousosastolta, syyskuun 5 p:nä.

Varusmestari Aleksander Kukkanen, Kymin talousosastolta, syyskuun 10 p:nä.

Hissimies Alexander Järvenmäki, Kymin selluloosatehtaalta, syyskuun 15 p:nä.

Valkaisija Oskar Pekonen, Kuusankosken selluloosatehtaalta, syyskuun 29 p:nä.

Sekatyöläinen Juho Reiman, Kymin ulkotyöosastolta, marraskuun 14 p:nä.

Rotatiokoneen apumies Jalmar Paulasalo, Kymin paperitehtaalta, marraskuun 30 p:nä.

Siivooja Anna Rantanen, Kymin ulkotyöosastolta, joulukuun 14 p:nä.

VOIKAAN TEHTAALTA:

60-vuotiaita:

Makulatuurin leikkaaja Robert Palander, Voikaan paperitehtaalta, heinäkuun 4 p:nä.

Oksakonenainen Ida Lahtinen, Voikaan selluloosatehtaalta, heinäkuun 5 p:nä.

Vahtimestari Taavi Elias Tähtimö, Voikaan talousosastolta, elokuun 15 p:nä.

Sekatyöläinen Maria Sofia Hamari, Voikaan ulkotyöosastolta, syyskuun 9 p:nä.

Pihkankerääjä Ida Kovanen, Voikaan selluloosatehtaalta, syyskuun 18 p:nä.

Oksamyllyläri Eriikka Kinnari, Voikaan selluloosatehtaalta, syyskuun 22 p:nä.

Opettajatar Johanna Emilia Kuusisto, Voikaan talousosastolta, marraskuun 13 p:nä.

Kuorimon etumies Eemil Villberg, Voikaan selluloosatehtaalta, joulukuun 2 p:nä.

Puutarhatyöläinen Antti Juho Lindroos, Voikaan puutarhaosastolta, joulukuun 8 p:nä.

50-vuotiaita:

Massansekoittaja Otto *Peuhu*, Voikaan paperitehtaalta, heinäkuun 16 p:nä.

Vinosihtinainen Ida *Sokkanen*, Voikaan selluloosatehtaalta, elokuun 27 p:nä.

Kamyrikonenainen Ida *Lustig*, Voikaan puuhiomolta, syyskuun 21 p:nä.

Rotatiokoneen esimies Kustaa *Ville Koponen*, Voikaan paperitehtaalta, lokakuun 10 p:nä.

Puutyömies Kalle *Kalho*, Voikaan rakennusosastolta, lokakuun 19 p:nä.

Työnjohtaja Anton *Virolainen*, Voikaan ulkotyöosastolta, lokakuun 28 p:nä.

Sekatyöläinen Jalmar *Mauno*, Voikaan ulkotyöosastolta, marraskuun 24 p:nä.

Kupari- ja levyseppä Antti *Juhana Immonen*, Voikaan korjauspajalta, joulukuun 3 p:nä.

Kivityömies August *Kiiskinen*, Voikaan rakennusosastolta, joulukuun 3 p:nä.

Sekatyöläinen Matilda *Viitamäki*, Voikaan puutarhaosastolta, joulukuun 6 p:nä.

Koneenhoitaja Sulo *Toivo Lindqvist*, Voikaan paperitehtaalta, joulukuun 15 p:nä.

Oksakonenainen Vilma *Lehtonen*, Voikaan selluloosatehtaalta, joulukuun 16 p:nä.

Muurari Johan Emil *Tani*, Voikaan rakennusosastolta, joulukuun 27 p:nä.

HALLAN TEHTAILTA:

60-vuotiaita:

Työnjohtaja Abel *Teittinen* Hallan lautatarhalla 1 p:nä heinäkuuta.

Vahti August *Karhunen* Sahalta 4 p:nä heinäkuuta.

Sihtimies Hiskias *Penttinen* Selluloosatehtaalta 6 p:nä lokakuuta.

Rautatyömies Adam *Pulliainen* Selluloosatehtaalta 12 p:nä marraskuuta.

50-vuotiaita:

Konttoristi Väinö *Ruuth* 28 p:nä heinäkuuta.

Tukkien kuoriija Iida *Maria Sauvola* Sahalta 21 p:nä elokuuta.

Kalkinkärrääjä Otto *Kääriäinen* Selluloosatehtaalta 24 p:nä marraskuuta.

Ylösottaja Axel *Viktor Ahti* Sahalta 24 p:nä joulukuuta.

Puuseppä Villiam *Nurmi* Selluloosatehtaalta 24 p:nä joulukuuta.

KISSAKOSKELTA:

70-vuotiaita:

Yövahti Akseli *Torniainen* marraskuun 1 p:nä. Tulut Kissakoskelle maanviljelysosastolle työhön v. 1914, siirtyen muutamia vuosia sitten yövahtiksi.

65-vuotiaita:

Hioja Kalle *Tiainen* joulukuun 13 p:nä. Tulut yhtiön palvelukseen 28.8.1910.

60-vuotiaita:

Massantahtaja Selma *Pääkkönen* elokuun 19 p:nä. Tulut yhtiön työhön v. 1918.

Koneenhoitaja Justus *Ukkonen* syyskuun 30 p:nä. Hirvensalmella syntyneenä toimi Ukkonen metsänluki-jana eri puutavarayhtiöissä sekä sittemmin Vaajakosken ja Norskan lautatarhoilla. Kissakosken palvelukseen hän siirtyi v. 1909, toimien rasvaajana ja lämmit-täjänä aina voimalaitoksen valmistumiseen asti, jolloin hänet siirrettiin generaattorin hoitajaksi.

50-vuotiaita:

Prässimies Riku *Vitikka* joulukuun 21 p:nä.

JUANTEHTAALTA:

Yövahti Kalle *Turunen*, 70 vuotta marraskuun 18 p:nä.

Kippari Riko *Karppinen*, 60 vuotta joulukuun 16 p:nä.

TÄHDENVÄLEJÄ

eräistä kuluneen kilpailukauden urheilutapahtumista Kuusankoskella.

Niin väkirikkaalla paikkakunnalla kuin Kuusankoskella, missä mahdollisuudet erilaisten urheilumuotojen harrastamiseen ovat sangen moninaiset, sattuu pitkän kilpailukauden mittaan useita sellaisia urheilutapahtumia, jotka itsekukin ansaitsisivat oman lukunsa, mutta kun julkaisussamme tasapuolisuuden vuoksi on varattava tilaa muitakin asioita käsitteleville kirjoituksille, saavat seuraavat tähdenvälit tällä kertaa riittää eräiten mielestämme tärkeimpien urheilutapahtumien selostamiseen.

*

Suomen mestaruuden saavuttamista, tapahtukoonpa se missä urheilumuodossa tai -lajissa hyvänsä, pidetään kaikkialla yhtenä kunniakkaimmista tavoitteista, joka kruunaa kaiken sen sitkeän, määrätietoisien työn, jota vuosien kuluessa on tähän päämäärään pääsemiseksi tehty. Pesäpalloilussa tuli Suomen mestaruus tänä vuonna toistamiseen Kuusankoskelle ja Kuusankosken Vedon suursarjajoukkueen pelaajat saivat jälleen koristaa takkinsa rintapielen kauniilla mestaruusmitalilla. Veto oli nyt jo neljättä kertaa perätysten toisena finalistina ja löi ratkaisevassa loppuottelussa Kuusankoskella länsisarjan parhaan joukkueen Keravan Koo-Peen

juoksuluvuin 9—4, hävittyään ensimmäisessä loppuottelussa Keravalla niukasti 2 juoksulla Koo-Peen 3 vastaan. Yhteistulos oli siten 11—7 Vedon hyväksi. Mainittakoon, että Veto saavutti tänä vuonna myös SVUL:n Kymenlaakson piirin mestaruuden.

*

Jalkapalloa on, kuten toisessa paikassa tätä julkaisua jo kerrotaan, harrastettu Voikaalla vuosikautia varsin intensiivisesti. Pesäpalloilu ei siellä päin sensijaan ole ainakaan tähän saakka saanut huomattavampaa jalansijaa. Voikaan Urheilu-Veikot on kunnialla selviytynyt kuluneen jalkapallokauden kamppailuista ja sen tärkeimpänä saavutuksena voidaan pitää pääsyä Kymenlaakson maakuntasarjaan. Ratkaisevassa ottelussa päihitti tämä Kymenlaakson piirin A-sarjan itälohkon voittaja Heinolan Iskun, länsilohkon voittajan, 4 maalilla 2 vastaan, ja kun se oli voittanut myös kaikki aikaisemmat vastustajansa, oli tie maakuntasarjaan ensi vuodeksi selvä. Toivokaamme vaan, että VUV:n menestys edelleenkin jatkuisi.

Kymintehtaallakin on jalkapallo-innostus viime aikoina saanut uutta vauhtia ja työosastojen väliset jalkapallokilpailut, samoin kuin Kymi-yhtymän tehtaiden väliset mestaruuskilpailutkin, ovat tietenkin omiaan sitä yhä lisäämään. Viime kesänä näkemämme perusteella uskoisimme Kymintehtaan Urheiluseuran saavan kokoon joukkueen, jolta ei puuttuisi mahdollisuuksia vaativammassakaan otteluissa, kun vaan joukkue yhdistetään kokonaisuuden etua silmällä pitäen ja se alistetaan jalkapalloilun monista „nikseistä” perillä olevan pelaajan komentoon. Kymintehtaan Urheiluseuran jalkapallojoukkueen edesottamuksista on syytä erikoisesti mainita voitto Kotkan Hukat-nimisestä nuorista, mutta energisistä pelaajista kokoonpannusta joukkueesta. Lopputulos oli kyllä vain 5—4, mutta puolijalalla johti KyUS kokonaista 4—1. Hukat saivat kovemman vastuksen, kuin mihin ne olivat tottuneetkaan. Tämä uusi kotkalaisjoukkue oli nimittäin siihen mennessä pelannut vasta kolme sarjaottelua ja päässyt niissä uskomattoman ylivoimaiseen voittomarginaaliin. Sen tilillä ei näet ollut ainoatakaan häviömaalia, mutta voittomaaleja sensijaan 41! Että KyUS kykeni Hukat voittamaan, todistaa, että kelpoista pelaaja-ainesta löytyy kyllä Kymintehtaallakin ja että se vastaisuudessa tulee antaman vielä paljonkin puheenaihetta itsestään.

*

Myös yleisurheilurintamalla yritettiin kovasti niin Voikaalla kuin Kymintehtaallakin. Järjestettiin kan-

sallisiakin rata- ja kenttäurheilukilpailuja ja saatiin niihin osanottajiksi eräitä huippumiehiäkin. Ja ilman sellaisia eivät urheilukilpailut nykyisin tahdo kannataakaan, sillä yleisöä eivät kiinnosta n.s. toisen luokan urheilijain keskeiset tasaväkiset kamppailut paremmuudesta, vaan se tahtoo nähdä kentällä miehiä, joiden maine on kuulutettu vähintään parissa-kolmessa maanosassa.

Kuusankosken urheilukenttä, jonka juoksuradat ja vauhdinottopaikat nyttemmin on päällystetty tiilimurskalla, on muuten niin herkässä kunnossa, että sillä kelpaisi järjestää vaikka olympialaiskisojen valintakilpailut. Urheilumiesten toivomukset on auliisti otettu huomioon, ja kunhan kentälle vielä saadaan välttämätön katsojakoroke, niin silloin on kaikki hyvin.

*

Harrastus uintiurheiluun on virinnyt senjälkeen, kun yhtiö rakennutti Kuusankoskelle uimalaitoksen. Kuluneena kesänä pidettiin ensimmäiset kansalliset uintikilpailut hauskoine näytösnumeroineen ja vesipallo-otteluineen ja loppukesällä järjestettiin kolmas uimapro-motio, jossa 125 uimamaisteria ja -kandidaattia sai sepeleensä. Uimakoulu oli toiminnassa viime kesänakin ja palkkasi yhtiö siihen nyt, kuten aikaisempinakin kesinä, sekä mies- että naisopettajan. Uimakoulun ansiosta on uimataito paikkakunnalla ilahduttavassa määrässä lisääntynyt ja lupaavia uimarinalkuja, kilpailu-jakin silmälläpitäen, alkaa ilmestyä.

*

Siirrymme sitten hetkiseksi niskanvääntäjien seuraan. Tälläkin alalla on Voikka „edelläkävijämaa”, sillä VUV:llä on sellainen painikaarti, josta kelpaa lähettää miehiä jopa arvokilpailuihinkin. Lokakuun alkupuolella suoritettun n.s. neljän seuran painiottelun voitti VUV saaden kasaan kokonaista 50 pistettä. Toiseksi tuli MyKV 48 pisteellä, kolmanneksi KP 38 pisteellä ja neljänneksi KyUS, jonka oli tyydyttävä 6 pisteeseen.

Tässä yhteydessä voitane vielä mainita, että elokuun loppupuolella järjesti Suomen Nyrkkeilyliiton Vierumäen nyrkkeilykurssi Kuusankoskella ja Voikaalla nyrkkeilynäytöksen, jossa esitettiin varjonyrkkeilyä ja muita nyrkkeilyn harjoituskeinoja ja pidettiin esitelmä nyrkkeilystä itsepuolustuskeinona.

Ja tähänpä nämä „tähdenvälit” saavatkin tällä kertaa päättyä.

R e p.

Vastaava toimittaja: Varatuomari I. Horelli.

KYMIN OSAKEYHTIÖ

KUUSANKOSKI.

Kymi-yhtymä valmisti vuonna 1936:

Paperia	182.464	tonnia
Puumassaa	167.474	„
Sulfiittiselluloosaa .	134.863	„
Sulfaattiselluloosaa .	16.302	„
Sahattua puutavaraa	47.659	stand.
Rautatavaroita	8.283	tonnia
Klooria	2.646	„
Kaustik soodaa . . .	3.011	„
562.702 tuotantoyksikköä		

Paperinvalmistukseen käytetty

puumassaa ja selluloosaa 180.868 tonnia

Myytyjä tuotantoyksikköjä . . . 381.834